

Vládní návrh

ZÁKON

ze dne 2017,

**o zahraniční službě a o změně některých zákonů
(zákon o zahraniční službě)**

Parlament se usnesl na tomto zákoně České republiky:

**ČÁST PRVNÍ
ZAHRANIČNÍ SLUŽBA**

**HLAVA I
ZÁKLADNÍ USTANOVENÍ**

§ 1

Předmět úpravy a rozsah působnosti

(1) Tento zákon upravuje

- a) zásady a způsob výkonu zahraniční služby,
- b) postavení, zřízení a rušení zastupitelských úřadů České republiky v zahraničí (dále jen „zastupitelský úřad“) a jejich činnost,
- c) výkon konzulární služby,
- d) služební a pracovněprávní vztahy v souvislosti s výkonem zahraniční služby,
- e) přiznávání a propůjčování diplomatických a konzulárních hodností.

(2) Tento zákon zapracovává příslušný předpis Evropské unie¹⁾ a upravuje podmínky poskytování konzulární ochrany nezastoupeným občanům jiných členských států Evropské unie (dále jen „nezastoupený občan“).

CELEX 32015L0637

§ 2

Vymezení základních pojmů

¹⁾ Směrnice Rady (EU) č. 2015/637 ze dne 20. dubna 2015 o opatřeních v oblasti koordinace a spolupráce s cílem usnadnit konzulární ochranu nezastoupených občanů Unie ve třetích zemích a o zrušení rozhodnutí 95/553/ES.

Pro účely tohoto zákona se rozumí

- a) zahraniční službou činnost zaměřená na navazování, udržování a rozvíjení vztahů s cizími státy a ostatními subjekty mezinárodního práva, jakož i ochrana zájmů České republiky a jejích občanů v zahraničí, vykonávaná v Ministerstvu zahraničních věcí (dále jen „ministerstvo“),
- b) službou v zahraničí zahraniční služba vykonávaná diplomatickým nebo administrativním pracovníkem na služebním působišti v zahraničí,
- c) službou v ústředí zahraniční služba vykonávaná diplomatickým pracovníkem na služebním působišti v České republice,
- d) konzulární službou zahraniční služba, jejímž předmětem jsou činnosti podle hlavy IV,
- e) prací v zahraničí práce vykonávaná technickým nebo administrativním pracovníkem s pravidelným pracovištěm v zahraničí,
- f) prací v ústředí práce vykonávaná technickým nebo administrativním pracovníkem s pravidelným pracovištěm v České republice,
- g) diplomatickým pracovníkem státní zaměstnanec ve služebním poměru nebo ve výjimečných případech zaměstnanec v pracovním poměru vykonávající zahraniční službu s výjimkou činností podle písm. h), zařazený na místo označené ve služebním předpise státního tajemníka ministerstva jako diplomatické místo,
- h) administrativním pracovníkem státní zaměstnanec ve služebním poměru nebo zaměstnanec v pracovním poměru vykonávající zahraniční službu v oblasti administrativních činností, zařazený na místo označené ve služebním předpise státního tajemníka ministerstva jako administrativní místo,
- i) konzulárním úředníkem diplomatický nebo administrativní pracovník vykonávající činnosti podle hlavy IV,
- j) honorárním konzulárním úředníkem fyzická osoba, která není ve služebním, pracovním ani jiném obdobném poměru k ministerstvu, pověřená výkonem některých konzulárních činností podle hlavy IV,
- k) technickým pracovníkem zaměstnanec v pracovním poměru vykonávající pomocné, servisní nebo manuální práce související se zahraniční službou, zařazený na místo označené ve služebním předpise státního tajemníka ministerstva jako technické místo,
- l) členem rodiny diplomatického, administrativního nebo technického pracovníka jeho manžel, partner podle zákona o registrovaném partnerství (dále jen „partner“), vlastní dítě, osvojenec, dítě svěřené státnímu zaměstnanci nebo zaměstnanci do pěstounské péče nebo do výchovy, vlastní rodiče, osvojitel, opatrovník a pěstoun; jiná osoba je postavena na roveň člena rodiny pouze za předpokladu, že žije se státním zaměstnancem nebo zaměstnancem v domácnosti.

§ 3

Zásady výkonu zahraniční služby

(1) Zahraniční služba je vykonávána zejména v souladu se zásadami

- a) věrnosti České republice,
- b) profesionality,

c) dodržování závazků, které pro Českou republiku vyplývají z mezinárodního práva a práva Evropské unie.

(2) Při zajišťování výkonu zahraniční služby státní tajemník ministerstva dbá na dodržování kariérního systému zahraniční služby a střídání výkonu služby v ústředí a služby v zahraničí.

HLAVA II POSTAVENÍ, ZŘIZOVÁNÍ A RUŠENÍ ZASTUPITELSKÉHO ÚŘADU

§ 4

Zastupitelský úřad

(1) Zastupitelský úřad je organizační útvar ministerstva²⁾ zřízený za účelem plnění úkolů služby v zahraničí.

(2) Zastupitelskými úřady jsou

- a) velvyslanectví,
- b) stálá mise při mezinárodní organizaci (dále jen „stálá mise“),
- c) konzulární úřad,
- d) zvláštní mise,
- e) styčný úřad nebo kancelář.

(3) Zastupitelské úřady zřizuje a ruší ministr zahraničních věcí České republiky (dále jen „ministr“) po projednání se státním tajemníkem ministerstva. Před zřízením nebo zrušením zastupitelského úřadu podle odstavce 2 písm. a), b) a e) informuje ministr vládu České republiky (dále jen „vláda“).

(4) Zřizuje-li ministr zastupitelský úřad, stanoví rozsah jeho činnosti, včetně toho, zda bude tuto činnost vykonávat pro více států, popřípadě též vymezí rozsah výkonu činnosti podle hlav III a IV.

(5) Ruší-li ministr zastupitelský úřad, stanoví, který zastupitelský úřad nebo úřady budou vykonávat činnost rušeného zastupitelského úřadu, popřípadě v jakém rozsahu bude tento zastupitelský úřad nebo úřady vykonávat činnosti podle hlav III a IV dosud vykonávané rušeným zastupitelským úřadem.

§ 5

Velvyslanectví

Velvyslanectví plní pro stát, ve kterém je zřízeno, případně i pro další státy (dále jen „přijímající stát“), funkce diplomatické mise podle mezinárodní smlouvy, kterou je Česká republika vázána³⁾, zejména

²⁾ § 1 odst. 2 nařízení vlády č. 92/2015 Sb., o pravidlech pro organizaci služebního úřadu.

³⁾ Vídeňská úmluva o diplomatických stycích, sjednaná ve Vídni dne 18. dubna 1961, vyhlášená pod č. 157/1964 Sb.

- a) zastupuje Českou republiku v přijímajícím státě,
- b) chrání zájmy České republiky a jejích občanů v přijímajícím státě,
- c) vede jednání s vládou přijímajícího státu,
- d) zjišťuje a informuje příslušné státní orgány České republiky o situaci a podmínkách v přijímajícím státě, včetně otázek týkajících se záležitostí Evropské unie,
- e) prosazuje cíle zahraniční a bezpečnostní politiky České republiky,
- f) podporuje vztahy mezi Českou republikou a přijímajícím státem a rozvoj hospodářských, kulturních, vědeckých a jiných styků,
- g) v případě uvedeném v § 10 odst. 2 plní též funkce stálé mise.

§ 6

Stálá mise

(1) Stálá mise plní ve vztahu k mezinárodní organizaci, při které je zřízena, funkce diplomatické mise, zejména

- a) zastupuje Českou republiku v mezinárodní organizaci,
- b) prosazuje a chrání zájmy České republiky v mezinárodní organizaci,
- c) vede jednání s orgány a představiteli mezinárodní organizace,
- d) vede jednání s představiteli členských států, kteří zastupují jednotlivé členské státy v mezinárodní organizaci,
- e) informuje příslušné státní orgány České republiky o činnosti a situaci v mezinárodní organizaci,
- f) podporuje vztahy a rozvoj styků mezi Českou republikou a mezinárodní organizací.

(2) Stálá mise zastupuje Českou republiku a prosazuje její zájmy v aktivitách bezprostředně souvisejících s členstvím v mezinárodní organizaci, které se konají mimo rámec mezinárodní organizace, a informuje o těchto aktivitách příslušné státní orgány České republiky.

§ 7

Konzulární úřad

(1) Konzulárními úřady jsou

- a) generální konzulát,
- b) konzulát,
- c) konzulární jednatelství,
- d) konzulární úřad vedený honorárním konzulárním úředníkem.

(2) Konzulární úřad plní ve vztahu k přijímajícímu státu funkce podle mezinárodní smlouvy, kterou je Česká republika vázána⁴⁾.

⁴⁾ Například Vídeňská úmluva o konzulárních stycích, sjednaná ve Vídni dne 24. dubna 1963, vyhlášená pod č. 32/1969 Sb.

(3) Konzulární úřad plní i další funkce uvedené v § 5 v rozsahu stanoveném ministrem podle § 4 odst. 4 a 5.

(4) Generální konzulát, konzulát a konzulární jednatelství při výkonu zahraniční služby podle tohoto zákona koordinují činnost s velvyslanectvím zastupujícím Českou republiku v přijímajícím státě.

(5) Ministr určí zastupitelský úřad, který dohlíží na výkon činnosti konzulárního úřadu vedeného honorárním konzulárním úředníkem.

(6) Honorárním konzulárním úředníkem může být jmenována osoba, jejíž společenské postavení v přijímajícím státě, znalost poměrů v předpokládaném území, pro které bude konzulární úřad vykonávat svou činnost, úroveň vztahů se zástupci veřejné i soukromé oblasti, jakož i odborné znalosti a zkušenosti zaručují řádný výkon činností podle odstavců 2 a 3. Honorárním konzulárním úředníkem může být jmenován občan České republiky i občan jiného státu.

(7) Náklady na činnost konzulárního úřadu vedeného honorárním konzulárním úředníkem hradí honorární konzulární úředník z vlastních zdrojů. Za výkon činnosti nenáleží honorárnímu konzulárnímu úředníkovi plat ani mzda. Správní poplatky vybrané podle jiného právního předpisu⁵⁾ převádí honorární konzulární úředník zastupitelskému úřadu, který dohlíží na výkon jeho činnosti.

§ 8

Zvláštní mise

Zvláštní mise je dočasná mise zastupující Českou republiku, která je vyslána do druhého státu s jeho souhlasem za účelem jednání s ním o určitých otázkách, nebo k provedení určitého úkolu ve vztahu k tomuto druhému státu⁶⁾.

§ 9

Styčný úřad nebo kancelář

(1) Styčný úřad nebo kancelář se zřizuje zpravidla za účelem zajištění styků České republiky s orgány a představiteli entity, která z hlediska mezinárodního práva není státem.

(2) Styčný úřad nebo kancelář plní v rozsahu stanoveném ministrem funkce obdobné jako diplomatická mise.

§ 10

Vedoucí zastupitelského úřadu

(1) Vedoucí zastupitelského úřadu, který je velvyslanectvím, je nejvýše postaveným stálým představitelem České republiky v přijímajícím státě.

(2) Vedoucí zastupitelského úřadu, který je velvyslanectvím, může být současně pověřen, aby zastupoval Českou republiku při mezinárodní organizaci. Takovým zástupcem může být pověřen i diplomatický pracovník, který není vedoucím zastupitelského úřadu podle § 5.

⁵⁾ Zákon č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů.

⁶⁾ Úmluva o zvláštních misích, sjednaná v New Yorku dne 8. prosince 1969, vyhlášená pod č. 40/1987 Sb.

(3) Vedoucí zastupitelského úřadu, který je velvyslanectvím, může vykonávat svoji funkci vůči přijímajícímu státu i z velvyslanectví zřízeného v jiném státě nebo z ministerstva. Rozsah činnosti vedoucího zastupitelského úřadu vykonávajícího funkci z ministerstva stanoví ministr.

(4) Vedoucího zastupitelského úřadu podle § 5 a 6 pověřuje a odvolává na návrh vlády prezident. Ostatní vedoucí zastupitelského úřadu pověřuje a odvolává ministr.

HLAVA III VÝKON ZAHRANIČNÍ SLUŽBY

§ 11

(1) Výkonem služby v ústředí se rozumí zejména

- a) utváření dvoustranných a mnohostranných vztahů s ostatními státy a mezinárodními organizacemi, včetně mezinárodních regionálních uskupení,
- b) sledování vývoje politických vztahů jednotlivých států k ostatním státům, jakož i sledování jejich postoje k důležitým zahraničně politickým tématům,
- c) spolupráce na přípravě zahraničních cest představitelů České republiky a návštěv představitelů jiných států a mezinárodních organizací v České republice,
- d) sledování, zajištění a koordinace činnosti v oblasti mezinárodní bezpečnosti,
- e) koordinace a zabezpečení přípravy, sjednávání a vnitrostátního projednávání mezinárodních smluv, jakož i jejich vyhlášení a sledování jejich dodržování a provádění,
- f) příprava rozvojových programů a projektů České republiky a poskytování a koordinace humanitární pomoci do zahraničí,
- g) prosazování cílů České republiky v oblasti lidských práv a transformační spolupráce,
- h) podpora činností v oblasti veřejné diplomacie a krajanských vztahů,
- i) řešení mimořádných událostí v zahraničí podle hlavy IV týkajících se zájmů České republiky a jejích občanů.

(2) Výkonem služby v zahraničí se rozumí zejména

- a) jednání diplomatických pracovníků se zástupci přijímajícího státu nebo mezinárodní organizace a se zástupci diplomatických misí jiných států,
- b) sledování situace v přijímajícím státě nebo v mezinárodní organizaci,
- c) sledování podmínek pro rozvíjení a naplňování smluvních vztahů České republiky s přijímajícím státem,
- d) spolupráce na přípravě zahraničních cest představitelů České republiky do přijímajícího státu nebo mezinárodní organizace a návštěv představitelů jiných států a mezinárodních organizací v České republice,
- e) vytváření podmínek pro všestranný rozvoj vztahů mezi Českou republikou a přijímajícím státem, včetně hospodářských, kulturních a vědeckých styků a rozvojové spolupráce,
- f) podpora krajanských vztahů a vzdělávání v českém jazyce v zahraničí.

(3) Výkonem zahraniční služby se rozumí též výkon konzulární služby podle hlavy IV.

§ 12

Vzájemná součinnost ministerstva, ostatních státních orgánů a právnických osob

Ministerstvo, ostatní státní orgány a právnické osoby, kterým to ukládají jiné právní předpisy⁷⁾, si poskytují za účelem prosazování a ochrany zájmů České republiky při výkonu zahraniční služby vzájemnou součinností. Za tímto účelem může ministerstvo uzavírat s ostatními státními orgány a právnickými osobami dohody vymezující podrobnější podmínky poskytování vzájemné součinnosti při výkonu zahraniční služby.

§ 13

Podpora výkonu zahraniční služby

(1) Zahraniční službu podle § 11 odst. 2 písm. e) mohou vykonávat také zaměstnanci zařazení v organizační složce státu nebo státní příspěvkové organizaci zřízené ústředním správním úřadem nebo tomuto správnímu úřadu podřízené (dále jen „vysílající organizace“), pokud došlo k uzavření dohody podle § 12. Za tímto účelem může vysílající organizace vyslat se souhlasem ministerstva svého zaměstnance na zastupitelský úřad.

(2) Osobu vyslanou podle odstavce 1 řídí vedoucí zastupitelského úřadu v souladu s dohodou uzavřenou podle § 12; taková osoba přijímá pokyny od vysílající organizace podle uvedené dohody.

(3) Osoba vyslaná podle odstavce 1 může za účelem vystupování v přijímajícím státě používat označení vysílající organizace, odpovídá-li to zvyklostem přijímajícího státu.

(4) Vysílající organizace ukončí vyslání svého zaměstnance na zastupitelský úřad, požádá-li o to ministerstvo, i bez uvedení důvodu.

§ 14

(1) Za účelem podpory výkonu zahraniční služby může ministerstvo zřídit státní příspěvkovou organizaci. Ministerstvo vydá zřizovací listinu této státní příspěvkové organizace. Státní příspěvková organizace vzniká dnem stanoveným ve zřizovací listině. Zřizovací listina musí dále obsahovat tyto údaje:

- a) označení zřizovatele státní příspěvkové organizace,
- b) název, sídlo a identifikační číslo osoby státní příspěvkové organizace,
- c) vymezení účelu, pro který se státní příspěvková organizace zřizuje,
- d) předmět hlavní činnosti, popřípadě jiné činnosti státní příspěvkové organizace,
- e) označení statutárního orgánu a vymezení základní organizační struktury státní příspěvkové organizace,
- f) vymezení majetku České republiky, který ministerstvo svěruje státní příspěvkové organizaci při jejím zřízení,

⁷⁾ Například zákon č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 151/2010 Sb., o zahraniční rozvojové spolupráci a humanitární pomoci poskytované do zahraničí a o změně souvisejících zákonů.

g) vymezení doby, na kterou je státní příspěvková organizace zřizována, popřípadě údaj, že se zřizuje na dobu neurčitou.

(2) Statutární orgán státní příspěvkové organizace zřízené podle odstavce 1 jmenuje a odvolává ministr.

(3) Ministerstvo může rozhodnout o rozdělení státní příspěvkové organizace zřízené podle odstavce 1, o jejím sloučení nebo splynutí s jinou státní příspěvkovou organizací zřízenou podle odstavce 1 nebo o jiných změnách takové státní příspěvkové organizace. Současně vydá zřizovací listinu nově vznikající státní příspěvkové organizace nebo dodatek zřizovací listiny. Státní příspěvková organizace zaniká dnem stanoveným v rozhodnutí o jejím rozdělení nebo splynutí, popřípadě dnem stanoveným v rozhodnutí o jejím sloučení, je-li právním nástupcem jiná státní příspěvková organizace.

(4) Ministerstvo může rozhodnout o zrušení státní příspěvkové organizace zřízené podle odstavce 1. Současně rozhodne o způsobu vypořádání práv a povinností vykonávaných státní příspěvkovou organizací, včetně příslušnosti hospodařit s majetkem České republiky, a zruší zřizovací listinu. Nerozhodne-li, přecházejí práva a povinnosti rušené státní příspěvkové organizace na ministerstvo. Státní příspěvková organizace zaniká dnem stanoveným v rozhodnutí o jejím zrušení.

(5) Zřízení, rozdělení, sloučení, splynutí nebo zrušení státní příspěvkové organizace, o nichž bylo rozhodnuto podle odstavců 1 až 4, oznamuje ministerstvo v Ústředním věstníku České republiky do 30 dnů ode dne, kdy k uvedené skutečnosti došlo. Oznámení obsahuje označení zřizovatele státní příspěvkové organizace, její název, sídlo, identifikační číslo osoby a den, měsíc a rok vzniku, rozdělení, sloučení, splynutí nebo zániku.

§ 15

Diplomatické a konzulární hodnosti

(1) Státním zaměstnancům a zaměstnancům v zahraniční službě se přiznává nebo propůjčuje diplomatická hodnost nebo konzulární hodnost.

(2) Diplomatickými hodnostmi jsou

- a) attaché,
- b) III. tajemník,
- c) II. tajemník,
- d) I. tajemník,
- e) velvyslanecký rada,
- f) rada-vyslanec,
- g) velvyslanec.

(3) Konzulárními hodnostmi jsou

- a) konzulární jednatel pro attaché,
- b) vicekonzul pro III. a II. tajemníka,
- c) konzul pro I. tajemníka a velvyslaneckého radu,
- d) generální konzul pro radu-vyslance a velvyslance.

(4) Diplomatickému pracovníkovi lze přiznat diplomatickou hodnost v závislosti na

- a) absolvování vzdělávacího programu zaměřeného na výkon zahraniční služby,
- b) době výkonu zahraniční služby,
- c) době výkonu zahraniční služby na služebním místě představeného,
- d) počtu vyslání k výkonu služby v zahraničí.

(5) Diplomatičkému nebo administratiwnímu pracovníkovi lze propůjčit pro výkon služby v zahraničí diplomatičkou nebo konzulární hodnost podle charakteru služebního nebo pracovního místa, na které je zařazen. Diplomatičkému pracovníkovi na služebním místě představeného lze propůjčit diplomatičkou hodnost rovněž při výkonu služby v ústředí.

(6) Diplomatičké a konzulární hodnosti přiznává a propůjčuje státní tajemník ministerstva.

(7) Ministerstvo stanoví vyhláškou diplomatičké a konzulární hodnosti, dále podrobnější podmínky, za kterých jsou přiznávány nebo propůjčovány, a postup při jejich přiznávání nebo propůjčování.

HLAVA IV VÝKON KONZULÁRNÍ SLUŽBY

Díl 1

Výkon konzulárních činností

§ 16

Konzulární činnosti

(1) Zastupitelský úřad vykonává v rozsahu vymezeném tímto zákonem, jinými právními předpisy, mezinárodními smlouvami, jimiž je Česká republika vázána⁴⁾, a v souladu s právním řádem přijímajícího státu zejména

- a) konzulární ochranu,
- b) ověřovací činnost,
- c) činnosti notářské povahy,
- d) matriční agendu⁸⁾,
- e) státoobčanskou agendu⁹⁾,
- f) agendu cestovních dokladů¹⁰⁾,
- g) činnost volebního orgánu¹¹⁾,

⁸⁾ Zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

⁹⁾ Zákon č. 186/2013 Sb., o státním občanství České republiky a o změně některých zákonů (zákon o státním občanství České republiky).

¹⁰⁾ Zákon č. 329/1999 Sb., o cestovních dokladech, ve znění pozdějších předpisů.

¹¹⁾ Zákon č. 275/2012 Sb., o volbě prezidenta republiky a o změně některých zákonů (zákon o volbě prezidenta republiky), ve znění pozdějších předpisů.

- h) činnost ve věcech zbraní a střeliva¹²⁾,
- i) právní pomoc ve styku s cizinou¹³⁾,
- j) doručování písemností v zahraničí¹³⁾ a provádění důkazů¹⁴⁾,
- k) dědickou agendu,
- l) činnost ve věcech udělování víz a povolování pobytu cizinců¹⁵⁾.

(2) Ministerstvo vykonává činnosti uvedené v odstavci 1 písm. a), b), f), g), i), k) a l).

(3) Ministerstvo zveřejňuje způsobem umožňujícím dálkový přístup informaci, pro území kterých států nebo jejich částí vykonávají zastupitelské úřady jednotlivé druhy konzulárních činností.

§ 17

Konzulární ochrana

(1) Konzulární ochrana¹⁶⁾ je poskytována občanům České republiky, kteří se nacházejí v zahraničí (dále jen „občan“), a dále nezastoupeným občanům. Nezastoupeným občanem se rozumí každá osoba, která má státní příslušnost členského státu Evropské unie (dále jen „členský stát“), jenž nemá na území státu, který není členem Evropské unie (dále jen „třetí země“), své zastoupení. Pro účely tohoto zákona nemá členský stát ve třetí zemi zastoupení, pokud v ní nemá zastupitelský úřad, který je schopen účinně poskytnout v daném případě konzulární ochranu.

(2) Konzulární ochrana zahrnuje pomoc zejména

Zákon č. 247/1995 Sb., o volbách do Parlamentu České republiky a o změně a doplnění některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 62/2003 Sb., o volbách do Evropského parlamentu a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

¹²⁾ Zákon č. 119/2002 Sb., o střelných zbraních a střelivu (zákon o zbraních), ve znění pozdějších předpisů.

¹³⁾ Zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 104/2013 Sb., o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních, ve znění pozdějších předpisů.

Úmluva o doručování soudních a mimosoudních písemností v cizině ve věcech občanských a obchodních, sjednaná v Haagu dne 15. listopadu 1965, vyhlášená pod č. 85/1982 Sb.

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1393/2007 ze dne 13. listopadu 2007 o doručování soudních a mimosoudních písemností ve věcech občanských a obchodních v členských státech („doručování písemností“) a o zrušení nařízení Rady (ES) č. 1348/2000.

¹⁴⁾ Úmluva o provádění důkazů v cizině ve věcech občanských a obchodních, sjednaná v Haagu dne 18. března 1970, vyhlášená pod č. 129/1976 Sb.

¹⁵⁾ Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 810/2009 ze dne 13. července 2009 o kodexu Společenství o vízech (vízový kodex).

Nařízení Rady (ES) č. 539/2001 ze dne 15. března 2001, kterým se stanoví seznam třetích zemí, jejichž státní příslušníci musí mít při překračování vnějších hranic vízum, jakož i seznam třetích zemí, jejichž státní příslušníci jsou od této povinnosti osvobozeni, v platném znění.

¹⁶⁾ § 6 odst. 3 písm. b) zákona č. 2/1969 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

- a) v případě omezení osobní svobody.
- b) obětím trestných činů.
- c) v případě nouze.
- d) v souvislosti s úmrtím.
- e) nezletilým nacházejícím se v zahraničí bez doprovodu.
- f) při mimořádné události v zahraničí, kterou je škodlivé působení sil a jevů vyvolaných činností člověka, přírodními vlivy, jakož i havárie, které ohrožují život, zdraví, majetek nebo životní prostředí, je-li zasažen větší počet osob (dále jen „mimořádná událost“).

(3) Zastupitelský úřad poskytuje přiměřenou pomoc občanovi omezenému na osobní svobodě, pokud o to požádá. Informuje takového občana o jeho základních právech podle právního řádu státu, na jehož území se nachází, a o podmínkách získání právní pomoci a sleduje, zda zacházení s takovýmto občanem odpovídá minimálním uznávaným mezinárodním standardům a je v souladu s místními právními předpisy.

(4) Zastupitelský úřad poskytne nezbytnou pomoc občanovi, který se stal obětí trestného činu, pokud o to požádá. Současně ho poučí, jak oznámit trestný čin příslušným místním orgánům, a v případě potřeby mu při tom poskytne nezbytnou součinnost.

(5) Zastupitelský úřad poskytne pomoc občanovi, který se v zahraničí ocitl v nouzi v důsledku události hodné zvláštního zřetele, jako je zejména závažné onemocnění, hospitalizace, úraz, havárie, odcizení nebo ztráta dokladů, anebo úmrtí blízké osoby, pokud o to požádá a není schopen řešit svou situaci vlastními silami. Stavem nouze není, pokud občan přicestoval do zahraničí bez dostatečných finančních prostředků na cestu a pobyt.

(6) Zastupitelský úřad, který obdrží informaci o úmrtí občana, zajistí nebo zprostředkuje informování jeho nejbližších příbuzných, v nezbytných případech jim poskytne pomoc v záležitostech souvisejících s úmrtím a podle potřeby vystaví průvodní list k přepravě lidských pozůstatků¹⁷⁾.

(7) Zastupitelský úřad poskytne pomoc při mimořádné události.

(8) Zastupitelský úřad poskytne přiměřenou finanční nebo materiální pomoc, je-li to nezbytné, nelze-li pomoc získat jiným způsobem, a pokud se občan zaváže k úhradě nákladů vynaložených na konzulární ochranu, není-li dále stanoveno jinak. Náklady na konzulární ochranu zahrnují také správní poplatky a hotové výdaje spojené s provedením tohoto úkonu.

(9) Závazek k úhradě nákladů na konzulární ochranu se nevyžaduje v případě mimořádné události, ledaže je s ohledem na okolnosti konkrétního případu přiměřené závazek požadovat. Za situaci, ve které je nezbytné poskytnout finanční nebo materiální pomoc, se považuje zejména, je-li občan ohrožen na životě.

(10) Zastupitelský úřad může poskytnutí pomoci odmítnout, jestliže žádající občan neposkytuje konzulárnímu úředníkovi odpovídající součinnost, nepodílí se aktivně na řešení své situace, již dříve v minulosti poskytnutou pomoc zneužil, sdělil zastupitelskému úřadu nepravdivé informace, neuhradil náklady na dříve poskytnutou konzulární ochranu nebo by poskytnutí pomoci bylo zjevně nepřiměřené, ledaže by odmítnutím poskytnutí pomoci občan utrpěl závažnou újmu na zdraví nebo se ocitl v ohrožení života.

(11) Postup při poskytování konzulární ochrany v konkrétním případě určuje zastupitelský úřad. S ohledem na okolnosti konkrétního případu může zastupitelský úřad stanovit, že

¹⁷⁾ § 9 odst. 4 zákona č. 256/2001 Sb., o pohřebnictví a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

závazek k úhradě nákladů na konzulární ochranu se nevyžaduje, popřípadě že se vyžaduje pouze ve výši, která se s ohledem na okolnosti konkrétního případu jeví jako přiměřená.

CELEX 32015L0637

§ 18

Ověřovací činnost

(1) Ministerstvo v rámci služby v ústředí provede vyšší ověření tuzemské listiny, kterou vydal nebo ověřil v rámci své pravomoci a působnosti orgán České republiky, orgán územního samosprávného celku při výkonu státní správy, který na něj byl přenesen zákonem nebo na základě zákona nebo právnická nebo fyzická osoba při výkonu státní správy, která jim byla svěřena zákonem nebo na základě zákona, nebo která byla před ním podepsána, a to připojením doložky ověřující pravost podpisů a otisků úředních razítek a pečeti na těchto listinách. V případě, že listina má být použita ve státě, který je smluvní stranou Úmluvy o zrušení požadavku ověřování cizích veřejných listin¹⁸⁾, ministerstvo opatří ověřovanou listinu zvláštní ověřovací doložkou (apostila); to neplatí, jedná-li se o listiny vyhotovené soudem, notářem a soudním exekutorem¹⁹⁾.

(2) Ministerstvo může opatřit cizí veřejnou listinu vyšším ověřením pouze tehdy, je-li vydána nebo její pravost ověřena zastupitelským úřadem akreditovaným pro Českou republiku a ministerstvo disponuje podpisovými vzory a vzory otisků úředních razítek nebo pečeti tohoto zastupitelského úřadu.

(3) Zastupitelský úřad provádí

- a) vidimaci,
- b) legalizaci,
- c) vyšší ověření cizí veřejné listiny,
- d) ověření cizí veřejné listiny, kterou nelze opatřit předepsanou ověřovací doložkou podle jiného právního předpisu²⁰⁾,
- e) ověřování správnosti překladu veřejné listiny.

(4) Zastupitelský úřad může provést legalizaci podpisu na listině, která je psána v jiném než českém nebo slovenském jazyce, a to i v takovém případě, je-li listina psána jinak než latinkou, jestliže konzulární úředník ovládá v dostatečné míře jazyk, v němž je listina sepsána, nebo je-li listina do takového jazyka úředně přeložena.

(5) Zastupitelský úřad může ověření správnosti překladu veřejné listiny odmítnout, neovládá-li konzulární úředník v dostatečné míře jazyk, v němž je listina sepsána, nebo jestliže úřady státu působnosti zastupitelského úřadu překlady vyhotovené nebo ověřené na zastupitelském úřadě neuznávají.

(6) Zastupitelský úřad může odmítnout ověřit listinu, má-li důvodné pochybnosti, že obsah listiny odporuje veřejnému pořádku, právnímu řádu přijímajícího státu nebo závazkům, které pro Českou republiku vyplývají z mezinárodního práva a práva Evropské unie, jakož

¹⁸⁾ Úmluva o zrušení požadavku ověřování cizích veřejných listin, sjednaná v Haagu dne 5. října 1961, vyhlášená pod č. 45/1999 Sb.

¹⁹⁾ § 109 zákona č. 91/2012 Sb.

²⁰⁾ § 12 a 109 zákona č. 91/2012 Sb.

i o pravosti předložené listiny, nebo je-li listina v rozporu se skutečností, kterou má osvědčovat.

(7) Ověřovací úkony podle odstavce 1 až 5 provádí konzulární úředník, který složil zkoušku. Obsahem zkoušky je písemné ověření znalostí právních předpisů týkajících se oblasti vidimace a legalizace a schopnosti jejich použití.

(8) Ministerstvo stanoví vyhláškou postup pro provádění ověřovací činnosti zastupitelským úřadem a podrobnější podmínky pro složení zkoušky.

§ 19

Činnosti notářské povahy

(1) Zastupitelský úřad osvědčí na žádost občana, že je naživu, jestliže mu prokáže svoji totožnost platným úředním dokladem.

(2) Zastupitelský úřad může ve výjimečných případech, zejména při mimořádné události, přijímat od českých fyzických a právnických osob do úschovy peníze, cenné papíry, vkladní knížky, anebo listiny. Zastupitelský úřad úschovu odmítne zejména tehdy, byla-li by v rozporu s právním řádem České republiky nebo přijímajícího státu, není-li vhodný způsob úschovy, brání-li tomu možnosti zastupitelského úřadu, nebo jestliže by konkrétní okolnosti ohrožily nebo vyloučily bezpečnost úschovy nebo bezpečnost zastupitelského úřadu, anebo státních zaměstnanců a zaměstnanců vykonávajících službu nebo práci v zahraničí.

§ 20

Matriční agenda

(1) Zastupitelský úřad přijímá zejména žádosti o

- a) zápis matriční události²¹⁾,
- b) vystavení druhopisu matričního dokladu,
- c) vystavení vysvědčení o právní způsobilosti k uzavření manželství²²⁾,
- d) prohlášení o určení otcovství,
- e) povolení změny jména a příjmení,
- f) uzavření manželství.

(2) Zastupitelský úřad zveřejní způsobem umožňujícím dálkový přístup podrobnější podmínky uzavření manželství.

§ 21

Státoobčanská agenda

Zastupitelský úřad přijímá zejména

- a) žádosti o zjištění státního občanství České republiky a vydání osvědčení o státním občanství České republiky a doručování vyhotoveného dokladu,

²¹⁾ § 42 a 43 zákona č. 301/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

²²⁾ § 36 zákona č. 301/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

- b) žádosti o udělení státního občanství České republiky, stanoví-li tak jiný právní předpis²³⁾,
- c) jednotlivá prohlášení o nabytí státního občanství České republiky,
- d) prohlášení o pozbytí státního občanství České republiky,
- e) státoobčanský slib podle jiného právního předpisu²⁴⁾.

§ 22

Činnost volebního orgánu

(1) Ministerstvo a zastupitelské úřady vykonávají činnost volebního orgánu v rozsahu vymezeném jinými právními předpisy.

(2) Zastupitelský úřad zejména

- a) zabezpečuje přípravu, organizaci a průběh voleb v zahraničí,
- b) informuje voliče o konání voleb a podmínkách výkonu volebního práva,
- c) přijímá žádost o zápis do zvláštního seznamu voličů vedeného zastupitelským úřadem,
- d) přijímá žádost o vyškrtnutí ze zvláštního seznamu voličů vedeného zastupitelským úřadem,
- e) předává zápisy o výsledku a průběhu hlasování Českému statistickému úřadu.

§ 23

Dědická agenda

Zastupitelský úřad chrání na území přijímajícího státu zájmy občanů ve věcech dědických v souladu s právním řádem přijímajícího státu a mezinárodními smlouvami, jimiž je Česká republika vázána. Ochrana spočívá zejména ve zjišťování informací a v pomoci při obstarávání dokladů nezbytných pro vyřízení dědictví. Jsou-li úkony konzulárního úřadu spojeny s finančními náklady, zastupitelský úřad je provede na náklady občana, který je požaduje.

Díl 2

Poskytování konzulární ochrany nezastoupeným občanům

§ 24

(1) Na území třetí země je konzulární ochrana poskytována rovněž nezastoupeným občanům, a to za stejných podmínek jako občanům podle § 17 a § 19 odst. 2.

(2) Konzulární ochranu nezastoupeným občanům neposkytuje konzulární úřad vedený honorárním konzulárním úředníkem.

(3) Žadatel o konzulární ochranu prokáže, že je nezastoupeným občanem, předložením svého cestovního dokladu nebo průkazu totožnosti. Nemůže-li žadatel předložit platný

²³⁾ § 28 odst. 4 zákona č. 186/2013 Sb.

²⁴⁾ § 27 odst. 4 zákona č. 186/2013 Sb.

cestovní doklad nebo průkaz totožnosti, lze státní příslušnost prokázat jinými vhodnými prostředky, v případě potřeby i ověřením u zastupitelského úřadu, popřípadě ministerstva zahraničních věcí členského státu, o kterém žadatel uvádí, že je jeho státním příslušníkem.

CELEX 32015L0637

§ 25

Předání žádosti

Pokud členský stát, jehož je nezastoupený občan státním příslušníkem, požádá o předání žádosti o konzulární ochranu nebo daného případu, zastupitelský úřad se případem přestane zabývat, jakmile tento členský stát potvrdí, že dotčenému nezastoupenému občanovi poskytuje konzulární ochranu.

CELEX 32015L0637

§ 26

Dohody a praktická ujednání

(1) Ministerstvo může uzavírat dohody o trvalém zastupování při poskytování konzulární ochrany nezastoupeným občanům s orgány jiných členských států.

(2) Zastupitelský úřad může uzavírat praktická ujednání o sdílení odpovědnosti za poskytování konzulární ochrany nezastoupeným občanům se zastupitelskými úřady jiných členských států.

(3) Byla-li uzavřena dohoda podle odstavce 1 nebo praktické ujednání podle odstavce 2, poskytování konzulární ochrany nezastoupeným občanům se řídí ustanoveními těchto dohod nebo praktických ujednání. Zastupitelský úřad zajistí předání žádosti příslušnému zastupitelskému úřadu jiného členského státu, pokud se na zastupitelský úřad obrátí se žádostí o konzulární ochranu nezastoupený občan, ačkoliv zastupitelský úřad podle těchto dohod nebo praktických ujednání není k poskytnutí pomoci příslušný, ledaže by tím byla ohrožena konzulární ochrana nezastoupeného občana, zejména pokud naléhavost záležitosti vyžaduje okamžité opatření zastupitelského úřadu.

CELEX 32015L0637

§ 27

Koordinace a spolupráce

(1) Zastupitelský úřad úzce spolupracuje a koordinuje svoji činnost se zastupitelskými úřady členských států a se zastoupením Evropské unie v daném státě za účelem zajištění konzulární ochrany nezastoupených občanů.

(2) Pokud zastupitelský úřad obdrží žádost o konzulární ochranu od osoby, která je podle svého tvrzení nezastoupeným občanem, nebo je informován o konkrétní mimořádné události, v níž se nachází osoba, která je podle svého tvrzení nezastoupeným občanem, neprodleně konzultuje ministerstvo zahraničních věcí členského státu, o kterém tato osoba uvádí, že je jeho státním příslušníkem, nebo ve vhodných případech příslušný zastupitelský úřad členského státu a poskytne mu veškeré příslušné informace, které má k dispozici, zejména informace týkající se totožnosti nezastoupeného občana a možných nákladů konzulární

ochrany. S výjimkou mimořádně naléhavých případů se tato konzultace uskuteční před poskytnutím pomoci. Zastupitelský úřad rovněž vhodnými prostředky usnadní výměnu informací mezi nezastoupeným občanem a orgány členského státu, o kterém tato osoba uvádí, že je jeho státním příslušníkem.

(3) Zastupitelský úřad poskytne orgánům jiného členského státu příslušné informace v souvislosti s případem poskytování konzulární ochrany nezastoupenému občanovi, pokud si je příslušný členský stát vyžádá.

(4) Zastupitelský úřad nebo ministerstvo si mohou vyžádat informace od orgánů jiných členských států o případech poskytování konzulární ochrany občanům ve třetích zemích, v nichž nemá Česká republika své zastoupení.

(5) Ministerstvo a zastupitelský úřad přijímají od jiných členských států informace o žádostech o konzulární ochranu podaných občany ve třetích zemích, v nichž nemá Česká republika své zastoupení. Ministerstvo může určit, že konzulární ochranu občanovi v konkrétním případě poskytne zastupitelský úřad nebo ministerstvo.

CELEX 32015L0637

§ 28

(1) Zastupitelský úřad ve třetí zemi koordinuje své plány pro mimořádné události s ostatními zastupitelskými úřady členských států a s příslušným zastoupením Evropské unie s cílem zajistit, aby se v těchto situacích dostalo i nezastoupeným občanům účinné pomoci. Zastupitelský úřad informuje ostatní zastupitelské úřady členských států o opatřeních učiněných za účelem připravenosti na mimořádné situace a ve vhodných případech je do nich zapojí.

(2) Zastupitelský úřad a ministerstvo v případě mimořádné události úzce spolupracují s orgány ostatních členských států a Evropské unie, aby byla nezastoupeným občanům zajištěna účinná pomoc. Je-li to možné, informuje zastupitelský úřad i ministerstvo orgány ostatních členských států a Evropské unie o dostupných evakuačních kapacitách.

(3) Zastupitelský úřad poskytne příslušné informace týkající se občanů přítomných během mimořádné události ve třetí zemi, v níž nemá Česká republika své zastoupení, členskému státu nebo členským státům, které jsou pověřeny koordinací a vedením pomoci nezastoupeným občanům během mimořádných událostí, nebo členskému státu anebo členským státům, které koordinují pomoc.

CELEX 32015L0637

§ 29

Finanční postupy

(1) Zastupitelský úřad si od nezastoupeného občana vyžádá závazek, že členskému státu, jehož je státním příslušníkem, uhradí náklady na konzulární ochranu poskytnutou podle § 17 a § 19 odst. 2. Tento závazek je činěn za stejných podmínek a ve stejném rozsahu, za jakých by byla úhrada nákladů požadována po občanech.

(2) Ministerstvo požádá členský stát, jehož je nezastoupený občan státním příslušníkem, o úhradu výdajů na konzulární ochranu, které vznikly České republice při poskytování konzulární ochrany nezastoupenému občanovi.

(3) Ministerstvo požádá o úhradu výdajů členský stát, jehož je nezastoupený občan státním příslušníkem, pokud z konzulární ochrany poskytnuté nezastoupenému občanovi v případě zatčení nebo zadržení vyplynou zastupitelskému úřadu nezvykle vysoké, avšak nezbytné cestovní náklady, náklady na ubytování nebo náklady na překlad.

(4) Ministerstvo stanoví vyhláškou formulář pro závazek k úhradě nákladů na konzulární ochranu a formulář žádosti o náhradu výdajů.

CELEX 32015L0637

§ 30

(1) Pokud Česká republika poskytuje pomoc podle § 24 až 28 při mimořádných událostech, podává ministerstvo žádost o náhradu výdajů na konzulární ochranu poskytnutou nezastoupenému občanovi ministerstvu zahraničních věcí členského státu, jehož je nezastoupený občan státním příslušníkem. Tuto náhradu lze žádat i v případě, že nezastoupený občan nepodepsal závazek k úhradě podle § 29 odst. 1.

(2) V případě hromadného poskytnutí pomoci podle § 24 až 28 může ministerstvo požádat členský stát, jehož je nezastoupený občan státním příslušníkem, o náhradu výdajů ve výši podílu skutečně vzniklých nákladů a počtu občanů a nezastoupených občanů, jimž byla konzulární ochrana poskytnuta.

(3) Pokud byla v rámci poskytování konzulární ochrany poskytnuta podpora prostřednictvím pomoci z mechanismu civilní ochrany Evropské unie²⁵⁾, bude určen příspěvek poskytované pomoci odečtením příspěvku Evropské unie.

CELEX 32015L0637

§ 31

(1) Ministerstvo nejpozději do 12 měsíců uhradí členskému státu náklady na konzulární ochranu na základě žádosti členského státu, který poskytl konzulární ochranu občanovi ve třetí zemi, v níž nemá Česká republika své zastoupení.

(2) V případě podle odstavce 1 ministerstvo vyzve dotčeného občana k uhrazení těchto nákladů. Dotčený občan je povinen tyto náklady ministerstvu uhradit bez zbytečného odkladu, nejpozději do 12 měsíců; při správě placení nákladů se postupuje podle daňového řádu.

CELEX 32015L0637

HLAVA V

SLUŽEBNÍ A PRACOVNĚPRÁVNÍ VZTAHY V SOUVISLOSTI S VÝKONEM ZAHRANIČNÍ SLUŽBY

Díl 1

Vznik a změny služebního a pracovního poměru v ministerstvu a zaměstnávání dalších osob

²⁵⁾ Rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady č. 1313/2013/EU ze dne 17. prosince 2013 o mechanismu civilní ochrany Unie.

Vznik služebního poměru a zařazení na jiné služební místo v ministerstvu

§ 32

(1) Státní tajemník ministerstva zařadí osobu přijatou v ministerstvu do služebního poměru na služební místo určené k přípravě k výkonu zahraniční služby; tato osoba absolvuje vzdělávací program zaměřený na výkon zahraniční služby zakončený zkouškou.

(2) Obsahem zkoušky je ověření znalostí diplomatické praxe, konzulárních činností a právních předpisů týkajících se výkonu zahraniční služby, včetně mezinárodního práva a práva Evropské unie. Zkouška musí být vykonána nejpozději do jednoho roku od přijetí do služebního poměru podle odstavce 1. Zkoušku lze opakovat jednou. Zkouška nahrazuje zvláštní část úřednické zkoušky podle zákona o státní službě pro obor zahraniční vztahy a služba.

(3) Složení zkoušky se prokazuje osvědčením o vykonání zkoušky vydaným ministerstvem.

(4) Státní tajemník ministerstva zařadí státního zaměstnance na jiné služební místo poté, co úspěšně složil zkoušku. Služební poměr osoby, která nesložila zkoušku, končí dnem uplynutí lhůty pro složení zkoušky podle odstavce 1.

(5) Ministerstvo stanoví vyhláškou obsah, rozsah a další náležitosti zkoušky zakončující vzdělávací program včetně způsobu jejího provedení a hodnocení.

§ 33

(1) Výběrové řízení na obsazení volného služebního místa v ministerstvu se kromě případů uvedených v § 24 odst. 5 zákona o státní službě nekoná,

- a) postupuje-li se podle § 36,
- b) lze-li volné služební místo obsadit státním zaměstnancem zařazeným na jiném služebním místě v ministerstvu nebo na místě určeném k absolvování vzdělávacího programu podle § 32, nebo
- c) jde-li o volné služební místo v ministerstvu pro službu v zahraničí, které lze obsadit podle § 41 odst. 1.

(2) Jde-li o volné služební místo uvedené v odstavci 1 písm. b) nebo c), rozhodne státní tajemník ministerstva o přijetí do služebního poměru a zařazení na služební místo nebo jmenování na služební místo představeného anebo o zařazení na služební místo nebo jmenování na služební místo představeného na návrh personální rady.

(3) Pokud nelze obsadit volné služební místo v ministerstvu pro výkon služby v ústředí postupem podle odstavce 1 a nelze-li přijmout osobu do služebního poměru způsobem podle § 32, vyhlásí státní tajemník ministerstva výběrové řízení na obsazení volného služebního místa podle zákona o státní službě.

(4) Výběrové řízení podle zákona o státní službě se koná vždy, je-li služební místo uvolněno v důsledku skončení služebního poměru podle § 72 až 74 zákona o státní službě.

(5) V případě postupu podle odstavce 3 nebo 4 se § 32 nepoužije.

(6) Na služební místo uvolněné v souvislosti se střídáním výkonu služby v ústředí a služby v zahraničí nelze zařadit státního zaměstnance postupem podle § 70 odst. 3 zákona o státní službě, nejde-li o státního zaměstnance ve služebním poměru v ministerstvu.

§ 34

Personální rada

(1) Zřizuje se personální rada ministerstva.

(2) Členy personální rady jmenuje a odvolává státní tajemník ministerstva. Členem personální rady může být jmenován rovněž státní zaměstnanec zařazený v jiném služebním úřadu nebo zaměstnanec jiného státního orgánu. Na rozhodnutí o jmenování člena personální rady se vztahují ustanovení o řízení ve věcech služby podle zákona o státní službě.

(3) Členem personální rady může být jmenován ten, kdo

- a) vykonával v uplynulých 10 letech ve správním úřadu, popřípadě v jiném státním orgánu, činnosti podle § 5 zákona o státní službě nebo činnosti obdobné nejméně po dobu 4 let,
- b) je představený, který vykonává službu na služebním místě alespoň ředitele odboru, nebo vedoucí zaměstnanec ustanovený na pracovním místě alespoň ředitele odboru.

(4) Personální rada

- a) předkládá návrhy na obsazení volného služebního místa v ministerstvu s výjimkou zařazení na služební místo podle § 36 nebo koná-li se výběrové řízení podle zákona o státní službě,
- b) předkládá návrhy na obsazení služebního místa představeného k výkonu služby v ústředí,
- c) na žádost ministra posuzuje kandidáty na vedoucí zastupitelských úřadů; posouzením není ministr vázán.

(5) Personální rada, která předkládá návrhy na obsazení služebního místa podle odstavce 4 písm. a) a b), má 3 členy, v případě podle odstavce 4 písm. c) má 5 členů. V případě služebních míst obsazovaných také státními zaměstnanci ve služebním poměru v jiném služebním úřadu může služební předpis státního tajemníka ministerstva stanovit vyšší počet členů personální rady.

(6) Rozhodnutí o zařazení na služební místo nebo jmenování na služební místo představeného k výkonu služby v ústředí vydá státní tajemník ministerstva na návrh personální rady v dohodě s bezprostředně nadřízeným představeným. Odmítne-li státní tajemník ministerstva jmenovat na služební místo představeného státního zaměstnance navrženého personální radou, požádá personální radu o předložení nového návrhu.

(7) Podrobnější podmínky složení a činnosti personální rady stanoví služební předpis státního tajemníka ministerstva.

(8) Podmínky vyslání k výkonu služby v zahraničí na služební místa obsazovaná také státními zaměstnanci ve služebním poměru v jiném služebním úřadu stanoví služební předpis státního tajemníka ministerstva. Státní tajemník ministerstva vydá služební předpis po dohodě se služebními orgány jiných služebních úřadů.

§ 35

Změny služebního poměru

Změnou služebního poměru je také

- a) zařazení na služební místo k zajištění plynulého střídání výkonu služby v ústředí a služby v zahraničí (překlenovací služební místo),
- b) vyslání za účelem předání agendy v zahraničí,
- c) přeložení do ministerstva za účelem přípravy pro výkon služby v zahraničí.

§ 36

Zařazení na překlenovací služební a pracovní místo

(1) Před vysláním nebo po ukončení vyslání k výkonu služby nebo práce v zahraničí se státní zaměstnanec nebo zaměstnanec v ministerstvu zařadí na překlenovací služební nebo pracovní místo, je-li to nezbytné k zajištění plynulého střídání výkonu služby nebo práce v ústředí a v zahraničí.

(2) Na uvolněné služební místo pro výkon služby v ústředí se zařadí přednostně státní zaměstnanec zařazený na překlenovacím služebním místě po ukončení vyslání k výkonu služby v zahraničí, nejde-li o služební místo představeného.

(3) Na uvolněné pracovní místo v ústředí se převede přednostně zaměstnanec zařazený na překlenovací pracovní místo po ukončení vyslání k výkonu práce v zahraničí.

(4) Státního zaměstnance lze zařadit na překlenovací služební místo nejdéle na dobu 1 roku; po uplynutí této doby se státní zaměstnanec zařadí mimo výkon služby z organizačních důvodů.

(5) Zaměstnance lze převést na překlenovací pracovní místo též nejdéle na dobu 1 roku; po uplynutí této doby se doba, po kterou nemůže zaměstnanec konat práci, považuje za překážku v práci na straně zaměstnavatele.

§ 37

Vyslání za účelem předání agendy v zahraničí

(1) K zajištění plynulého střídání výkonu služby v ústředí a služby v zahraničí může státní tajemník ministerstva vyslat státního zaměstnance za účelem předání agendy v zahraničí na zastupitelský úřad až 10 pracovních dní před datem střídání zaměstnance. O vyslání státního zaměstnance za účelem předání agendy v zahraničí rozhodne státní tajemník ministerstva v rozhodnutí o vyslání k výkonu služby v zahraničí podle § 67 zákona o státní službě.

(2) Po dobu podle odstavce 1 není státní zaměstnanec vyslaný podle odstavce 1 zařazený na služební místo; státnímu zaměstnanci přísluší plat jako při zařazení na služební místo k výkonu služby v zahraničí.

§ 38

Přeložení za účelem přípravy pro výkon služby v zahraničí

(1) Státní zaměstnanec z jiného služebního úřadu může být přeložen do ministerstva za účelem přípravy pro výkon služby v zahraničí na dobu nejdéle 60 dnů.

(2) Po dobu přeložení podle odstavce 1 je státní zaměstnanec zařazen na překlenovací služební místo.

§ 39

Odvolání ze služebního místa

Vedoucí zastupitelského úřadu může být odvolán ze služebního místa i bez uvedení důvodu.

§ 40

Zařazení státního zaměstnance ve službě s ohledem na jeho příbuzenské a obdobné vztahy

Při výkonu služby v zahraničí lze podřídít jednoho státního zaměstnance druhému, i když jsou sobě navzájem osobami blízkými.

§ 41

Použití pracovního poměru

(1) Státní tajemník ministerstva může za účelem sladění rodinného a osobního života s výkonem služby nebo práce v zahraničí obsadit služební nebo pracovní místo v zastupitelském úřadu, označené ve služebním předpise státního tajemníka ministerstva jako administrativní nebo technické místo, osobou, která je manželem nebo partnerem státního zaměstnance nebo zaměstnance vyslaného k výkonu služby nebo práce v zahraničí, v pracovním poměru na dobu určitou. Doba trvání pracovního poměru této osoby nesmí překročit dobu vyslání dotčeného státního zaměstnance k výkonu služby v zahraničí nebo zaměstnance k výkonu práce v zahraničí.

(2) Státní tajemník ministerstva může obsadit služební místo v zastupitelském úřadu, s výjimkou služebního místa vedoucího oddělení, osobou v pracovním poměru na dobu určitou, vyžaduje-li to zájem České republiky. Osoba v pracovním poměru podle věty první, která je vedoucím zastupitelského úřadu, se považuje po dobu trvání pracovní smlouvy za představeného.

(3) S osobou uvedenou v odstavcích 1 a 2 se sjednají požadované činnosti jako druh práce v pracovní smlouvě a přísluší jí plat podle části deváté zákona o státní službě.

§ 42

Zastupování

(1) Náměstek pro řízení sekce v ministerstvu může určit ze svých přímo podřízených představených 2 zástupce. Takto určený představený zastupuje náměstka pro řízení sekce v rozsahu činnosti vymezené náměstkem pro řízení sekce.

(2) Vedoucí Stálého zastoupení České republiky při Evropské unii (dále jen „stálé zastoupení“) může určit ze svých přímo podřízených představených 3 zástupce. Takto určený představený zastupuje vedoucího stálého zastoupení v rozsahu činnosti vymezené vedoucím stálého zastoupení.

(3) Vedoucí oddělení v zastupitelském úřadu může určit svého zástupce, pokud oddělení

jím řízené je tvořeno alespoň 7 systemizovanými místy.

(4) Zástupce určený vedoucím zastupitelského úřadu jej zastupuje v rozsahu činnosti vymezené tímto vedoucím zastupitelského úřadu.

§ 43

Zvláštní zmocněnec

(1) Pro mimořádný úkol zahraniční služby může ministr pověřit diplomatického pracovníka funkcí zvláštního zmocněnce. Takovému diplomatickému pracovníkovi, který je zařazen nebo jmenován na služební místo, pro které je stanovena alespoň 12. platová třída, může státní tajemník ministerstva stanovit platový tarif až ve výši dvojnásobku platového tarifu nejvyššího platového stupně v platové třídě stanovené pro služební místo, na které je diplomatický pracovník zařazen nebo jmenován. Platový tarif podle věty druhé lze diplomatickému pracovníkovi určit nejdéle na dobu 1 roku, a to opakovaně.

(2) Zvláštní zmocněnec může být jmenován vedoucím zvláštní mise, styčného úřadu nebo kanceláře.

(3) Pověření podle odstavce 1 se vydává vždy na dobu určitou.

§ 44

Diplomatický pracovník s přiznanou hodností velvyslanec

Diplomatickému pracovníkovi s přiznanou hodností velvyslanec, který je zařazen nebo jmenován na služební místo v ústředí, pro které je stanovena alespoň 12. platová třída, může státní tajemník ministerstva stanovit platový tarif až ve výši dvojnásobku platového tarifu nejvyššího platového stupně v platové třídě stanovené pro služební místo, na které je diplomatický pracovník zařazen nebo jmenován, pokud takový pracovník plní nejsložitější, nejodpovědnější a nejnamáhavější služební úkoly nezbytné k výkonu zahraniční služby, a tyto služební úkoly vyžadují nejvyšší míru znalostí, dovedností a zkušeností.

§ 45

(1) Občané České republiky dlouhodobě nebo trvale žijící v zahraničí nebo občané cizích států žijící v přijímajícím státě mohou být zaměstnání na zastupitelském úřadě pro výkon činností vykonávaných administrativním nebo technickým pracovníkem.

(2) Pracovní poměr, práva a povinnosti zaměstnanců podle odstavce 1 se řídí právním řádem přijímajícího státu.

Díl 2

Systemizace

§ 46

(1) Spolu s informací o zřízení nebo zrušení zastupitelského úřadu podle § 4 odst. 3 ministerstvo předloží vládě návrh změny systemizace v dohodě s Ministerstvem vnitra

a Ministerstvem financí; postup změny systemizace podle zákona o státní službě se v takovém případě nepoužije.

(2) Na změnu systemizace související s přesunem služebního místa pro výkon služby v zahraničí mezi zastupitelskými úřady se § 18 zákona o státní službě nepoužije; ustanovení § 17 odst. 2 a 3 zákona o státní službě se použije obdobně.

Díl 3

Povinnosti a práva diplomatických, administrativních a technických pracovníků

§ 47

Povinnosti

(1) Diplomatický, administrativní nebo technický pracovník rovněž nesmí

- a) svým jednáním a projevy poškodit dobré jméno České republiky v zahraničí,
- b) zneužít výsady a imunity poskytované podle mezinárodních smluv, kterými je Česká republika vázána, nebo podle právního řádu přijímajícího státu,
- c) zneužít diplomatický nebo služební pas.

(2) Diplomatický, administrativní nebo technický pracovník vyslaný k výkonu služby nebo práce v zahraničí je dále povinen

- a) dodržovat protokolární zvyklosti obvyklé v přijímajícím státě,
- b) dodržovat povinnosti a omezení, které osobám působícím na zastupitelském úřadě ukládají mezinárodní smlouvy, kterými je Česká republika vázána, a s výhradou výsad a imunit dbát právního řádu přijímajícího státu,
- c) oznámit vedoucímu zastupitelského úřadu, že opustí přijímající stát, a oznámit místo plánovaného pobytu po dobu nepřítomnosti v přijímajícím státě,
- d) dodržovat omezení pohybu vyplývající z bezpečnostní situace v přijímajícím státě,
- e) zřídit si pro zasílání platu účet v České republice, na který mu bude plat zasílán ve výplatních termínech,
- f) dodržovat stanovenou dosažitelnost na služebním mobilním telefonu mimo služební nebo pracovní dobu; při stanovení dosažitelnosti se ustanovení o řízení ve věcech služby, ustanovení správního řádu o správním řízení, ani ustanovení zákona o státní službě a zákoníku práce o odměně za služební nebo pracovní pohotovost nepoužijí.

§ 48

Práva

(1) Diplomatický, administrativní nebo technický pracovník má rovněž právo

- a) být doprovázen při výkonu služby nebo práce v zahraničí členy rodiny, pokud státní tajemník ministerstva nerozhodne, že to bezpečnostní situace v přijímajícím státě neumožňuje,
- b) na evakuaci, jsou-li jeho nebo jeho členů rodiny život nebo zdraví přímo ohroženy z důvodu mimořádné události v přijímajícím státě.

(2) Diplomatičký pracovník je oprávněn přijímat v souvislosti s výkonem zahraniční služby dary nebo jiné výhody v hodnotě přesahující částku stanovenou zákonem o státní službě, odpovídá-li to protokolárním zvyklostem; pravidla pro nakládání s takto přijatými dary a jinými výhodami upravuje služební předpis státního tajemníka ministerstva.

§ 49

Služební a pracovní doba

Za službu nebo práci přesčas, službu v noční době nebo noční práci, službu nebo práci ve svátek, jakož i za službu nebo práci v sobotu a v neděli se v případě státního zaměstnance se služebním působištěm v zahraničí a zaměstnance s pravidelným pracovištěm v zahraničí nepovažuje účast na společenských akcích konaných mimo rozvrženou služební nebo pracovní dobu a mimo služební působiště nebo pravidelné pracoviště, ledaže takovou účast nařídí vedoucí zastupitelského úřadu.

Díl 4

Překážky ve službě na straně státního zaměstnance a překážky v práci na straně zaměstnance

§ 50

(1) Diplomatičký, administrativní nebo technický pracovník má rovněž právo na služební nebo pracovní volno na

- a) 1 den k cestě na dovolenou do České republiky v souvislosti s výkonem služby v zahraničí a 1 den při cestě zpět na zastupitelský úřad v přijímajícím státě, pokud je cesta na dovolenou hrazena z prostředků ministerstva a je spojena se zdravotní prohlídkou v České republice; v případě mimoevropských zemí se zvyšuje nárok na každou z cest o 1 den,
- b) nezbytně nutnou dobu na cestu do České republiky a zpět na zastupitelský úřad v souvislosti s vlastní svatbou;
- c) nezbytně nutnou dobu na cestu do České republiky a zpět na zastupitelský úřad v souvislosti s účastí na pohřbu člena rodiny;
- d) 3 dny před vysláním k výkonu služby nebo práce v zahraničí k zařízení osobních záležitostí spojených s odjezdem do zahraničí; toto volno lze čerpat nejdříve 30 dnů přede dnem odjezdu do zahraničí,
- e) 3 dny při příjezdu na zastupitelský úřad k zařízení osobních záležitostí spojených se službou nebo prací v zahraničí; toto volno lze čerpat nejpozději do 90 dnů ode dne příjezdu k výkonu služby nebo práce v zahraničí,
- f) 3 dny před odjezdem ze zastupitelského úřadu k zařízení osobních záležitostí spojených se službou nebo prací v zahraničí; toto volno lze čerpat nejdříve 30 dnů přede dnem odjezdu ze zahraničí nebo přejezdu do jiného přijímajícího státu,
- g) 3 dny po ukončení vyslání k výkonu služby nebo práce v zahraničí k zařízení osobních záležitostí spojených s návratem do České republiky; toto volno lze čerpat nejpozději do 90 dnů ode dne návratu ze zahraničí,

h) 15 dnů v kalendářním roce z důvodu výkonu služby nebo práce s mimořádným rizikem ohrožení života nebo zdraví v rizikových zemích, kde je státním zaměstnancům a zaměstnancům přiznán zvláštní příplatek.

(2) Po dobu volna uvedeného v odstavci 1 se státnímu zaměstnanci a zaměstnanci plat nekrátí.

§ 51

(1) Těhotná státní zaměstnankyně nebo zaměstnankyně vyslaná k výkonu služby nebo práce v zahraničí, je povinna oznámit ministerstvu čerpání mateřské dovolené alespoň 10 týdnů před očekávaným dnem porodu; pokud státní zaměstnankyně nebo zaměstnankyně bude čerpat mateřskou, popřípadě rodičovskou dovolenou v zahraničí, je povinna to oznámit podle věty první. V případě, že státní zaměstnanec nebo zaměstnanec požádá o čerpání rodičovské dovolené, je povinen oznámit čerpání rodičovské dovolené alespoň 10 týdnů před očekávaným nástupem na rodičovskou dovolenou.

(2) Osobě, která čerpá při vyslání k výkonu služby nebo práce v zahraničí mateřskou, popřípadě rodičovskou dovolenou, ministerstvo uhradí náklady spojené s ubytováním po dobu 14 týdnů ve stejné výši, jako před nástupem na mateřskou, popřípadě rodičovskou dovolenou. Takové osobě přísluší náhrady stanovené v prováděcím právním předpisu vydaném podle § 189 odst. 6 zákoníku práce.

§ 52

(1) Následuje-li manžel nebo partner diplomatického, administrativního nebo technického pracovníka do místa vyslání k výkonu služby nebo práce v zahraničí, jedná se o překážku ve službě na straně státního zaměstnance podle zákona o státní službě nebo o jiný úkon v obecném zájmu bez náhrady mzdy nebo platu.

(2) Je-li doprovázející osobou příslušník bezpečnostního sboru vykonávající službu podle jiného právního předpisu²⁶⁾, poskytnete se mu na jeho žádost služební volno bez poskytnutí služebního příjmu.

(3) Je-li doprovázející osobou voják vykonávající službu podle jiného právního předpisu²⁷⁾, určí se do dispozice.

Díl 5

Platové náležitosti a další plnění

§ 53

Zdravotní připojištění

(1) Ministerstvo může uzavřít ve prospěch diplomatického, administrativního nebo technického pracovníka pojistnou smlouvu za účelem krytí výdajů vzniklých v souvislosti s nemocí, úrazem, těhotenstvím nebo porodem v zahraničí, zahrnující i výdaje na repatriaci,

²⁶⁾ Zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, ve znění pozdějších předpisů.

²⁷⁾ Zákon č. 221/1999 Sb., o vojácích z povolání, ve znění pozdějších předpisů.

a to včetně výdajů na léčbu nemoci a následků úrazu, k nimž dojde v důsledku mimořádné události nebo trestného činu v zahraničí (dále jen „zdravotní výdaje“).

(2) Pojištění podle odstavce 1 zahrnuje rovněž člena rodiny diplomatického, administrativního nebo technického pracovníka, který jej se souhlasem státního tajemníka ministerstva následuje do jeho služebního působiště nebo pravidelného pracoviště v zahraničí.

(3) Neumožňuje-li zdravotní připojištění úhradu zdravotních výdajů v přijímajícím státě, má diplomatický, administrativní nebo technický pracovník a jeho člen rodiny, který ho doprovází, nárok na hrazení nutných zdravotních výdajů spojených s poskytnutím zdravotní péče v přijímajícím státě.

§ 54

Použití služebního vozidla

Vedoucí zastupitelského úřadu má právo na bezplatné používání služebního vozidla s přiděleným řidičem nebo bez něho k výkonu funkce nebo v souvislosti s ním a k cestě z místa jeho ubytování v zahraničí na zastupitelský úřad a zpět.

§ 55

Odškodnění za následky vzniklé při výkonu služby nebo práce v zahraničí

(1) Diplomatičkému, administrativnímu nebo technickému pracovníkovi, který vykonával službu nebo práci v zahraničí, přísluší v případě přiznání invalidního důchodu pro invaliditu prvního nebo druhého stupně v důsledku mimořádné události, jakož i v důsledku trestného činu, je-li obětí, ke kterým došlo v přijímajícím státě nebo při cestě z a do přijímajícího státu, jednorázové odškodnění ve výši šestinásobku průměrného měsíčního platu pracovníka; v případě přiznání invalidního důchodu pro invaliditu třetího stupně náleží takovému pracovníkovi jednorázové odškodnění ve výši desetinásobku průměrného měsíčního platu pracovníka.

(2) Je-li členu rodiny, který doprovází diplomatického, administrativního nebo technického pracovníka, přiznán invalidní důchod v případě podle odstavce 1, náleží mu jednorázové odškodnění ve stejné výši, jako by náleželo pracovníkovi, kterého doprovází.

(3) Jednorázové odškodnění pozůstalých přísluší pozůstalému manželovi, partnerovi a nezaopatřenému dítěti, a to každému ve výši dvacetinásobku průměrného měsíčního platu diplomatického, administrativního nebo technického pracovníka v případě jeho úmrtí, které nastalo v důsledku mimořádné události nebo trestného činu v zahraničí.

Díl 6

Vzdělávání diplomatických, administrativních a technických pracovníků

§ 56

(1) Ministerstvo organizuje a řídí odborné vzdělávání diplomatických pracovníků zaměřené na výkon zahraniční služby.

(2) Diplomatický pracovník při výkonu služby v ústředí je povinen pravidelně absolvovat vzdělávací program zaměřený na výkon zahraniční služby v rozsahu stanoveném státním tajemníkem ministerstva.

(3) Na vzdělávání administrativních a technických pracovníků se použijí odstavce 1 a 2 obdobně.

Díl 7

Hodnocení při výkonu zahraniční služby

§ 57

(1) Služební hodnocení státního zaměstnance v ministerstvu (dále jen „hodnocení při výkonu zahraniční služby“) je podkladem rovněž pro rozhodování státního tajemníka ministerstva o vyslání k výkonu služby v zahraničí.

(2) Hodnocení při výkonu zahraniční služby zahrnuje rovněž hodnocení

- a) úrovně znalostí a dovedností potřebných pro plnění úkolů v souvislosti se službou v zahraničí,
- b) osobnostních předpokladů pro plnění služby v zahraničí,
- c) schopnosti zvládat závažné okolnosti, které mohou ovlivnit plnění úkolů při výkonu služby v zahraničí,
- d) výsledků vzdělávání v oblasti zahraniční služba.

(3) V případě zastupitelského úřadu provádí hodnocení při výkonu zahraniční služby vedoucí oddělení v součinnosti s vedoucím zastupitelského úřadu.

HLAVA VI

SPOLEČNÁ A PŘECHODNÁ USTANOVENÍ

§ 58

Společná ustanovení

(1) Nestanoví-li tento zákon jinak, použijí se na služební vztahy upravené tímto zákonem ustanovení zákona o státní službě a na pracovněprávní vztahy upravené tímto zákonem ustanovení zákoníku práce.

(2) V případě státního zaměstnance v zahraniční službě, který byl přijat do služebního poměru podle § 201 zákona o státní službě, přestože nesplňoval předpoklad vzdělání podle právního předpisu o platových poměrech zaměstnanců orgánů státní správy, jde-li o administrativního pracovníka při výkonu služby v zahraničí, lze výjimku podle § 201 zákona o státní službě uplatnit rovněž při změně služebního místa se služebním působištěm v zahraničí, nejdéle však po dobu 10 let od dne nabytí účinnosti tohoto zákona.

§ 59

Přechodná ustanovení

(1) Na státního zaměstnance, který vykonává službu ve služebním působišti mimo území České republiky nebo zaměstnance, který byl přeložen k výkonu práce na pravidelném pracovišti v zahraničí, se hledí jako na státního zaměstnance vyslaného k výkonu služby v zahraničí nebo na zaměstnance vyslaného k výkonu práce na pravidelném pracovišti v zahraničí podle tohoto zákona.

(2) Zastupitelský úřad zřízený přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona je zastupitelským úřadem podle tohoto zákona.

(3) Dosavadní státní příspěvkové organizace zřízené ministerstvem se dnem nabytí účinnosti tohoto zákona stávají státními příspěvkovými organizacemi podle § 14.

HLAVA VII ZRUŠOVACÍ USTANOVENÍ

§ 60

Zrušuje se vyhláška č. 274/2015 Sb., o stanovení diplomatických a konzulárních hodností a postupu při jejich přiznávání a propůjčování.

ČÁST DRUHÁ Změna zákona o státní službě

§ 61

Zákon č. 234/2014 Sb., o státní službě, ve znění zákona č. 131/2015 Sb., nálezů Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 199/2015 Sb., zákona č. 298/2015 Sb., zákona č. 26/2016 Sb., zákona č. 47/2016 Sb., zákona č. 137/2016 Sb., zákona č. 190/2016 Sb., zákona č. 298/2016 Sb., zákona č. 302/2016 Sb. a zákona č. 319/2016 Sb., se mění takto:

1. V § 5 se na konci odstavce 1 tečka nahrazuje čárkou a doplňuje se písmeno u), které zní:
„u) přípravu k výkonu zahraniční služby.“
2. § 8 se zrušuje.
3. V § 24 odst. 5 se slovo „zahraniční“ zrušuje a za slovo „služby“ se vkládají slova „v zahraničí“.
4. V § 43 se odstavec 2 zrušuje.
Dosavadní odstavce 3 a 4 se označují jako odstavce 2 a 3.
5. V § 44 písm. n) se slovo „zahraniční“ zrušuje a za slovo „služby“ se vkládají slova „v zahraničí“.
6. V § 44 se za písmeno n) vkládá nové písmeno o), které zní:
„o) vyslání do orgánu nebo instituce Evropské unie, mezinárodní organizace, mírové nebo záchranné operace anebo za účelem humanitární pomoci v zahraničí (dále jen „mezinárodní organizace“),“.

Dosavadní písmena o) a p) se označují jako písmena p) a q).

7. V § 51 se odstavce 5 a 6 zrušují.
8. V § 60 se odstavec 4 zrušuje.
Dosavadní odstavec 5 se označuje jako odstavec 4.
9. V § 67 se v nadpisu slovo „zahraniční“ zrušuje a za slovo „služby“ se doplňují slova „v zahraničí“.
10. V § 67 odst. 1, § 67 odst. 2, § 67 odst. 2 písm. a) a v § 67 odst. 3 a 4 se slovo „zahraniční“ zrušuje a za slovo „služby“ se doplňují slova „v zahraničí“.
11. V § 67 v odst. 2 písm. b) bodě 1 se slovo „zahraniční“ zrušuje a za slovo „službu“ se vkládají slova „v zahraničí“.
12. V § 67 v odst. 2 písm. b) bodě 2 se slovo „zahraniční“ zrušuje, za slovo „služby“ se vkládají slova „v zahraničí“, slovo „zahraniční“ se zrušuje a za slovo „službu“ se vkládají slova „v zahraničí“.
13. Za § 67 se vkládá nový § 67a, který včetně nadpisu zní:

„§ 67a

Vyslání do mezinárodní organizace

(1) Státní zaměstnanec může být s jeho písemným souhlasem vyslán na předem určenou dobu do mezinárodní organizace; doba vyslání se považuje za výkon služby.

(2) Služební orgán může se státním zaměstnancem v souvislosti s jeho vysláním do mezinárodní organizace uzavřít dohodu o výkonu služby; pro obsah této dohody se použije § 67 odst. 2 obdobně.

(3) Služební orgán může vyslání do mezinárodní organizace ukončit i před uplynutím určené doby. Se souhlasem státního zaměstnance lze dobu vyslání do mezinárodní organizace prodloužit.

(4) Po dobu vyslání státního zaměstnance do mezinárodní organizace přísluší státnímu zaměstnanci plat a náhrady výdajů tehdy, nejsou-li hrazeny mezinárodní organizací.“

14. V § 74 odst. 1 písm. h) se středník a slova za středníkem zrušují.
15. V § 109 odst. 2 se věta druhá zrušuje.
16. V § 112 se slovo „zahraniční“ zrušuje a za slovo „služby“ se vkládají slova „v zahraničí“.
17. V § 149 odst. 3 se slovo „zahraniční“ zrušuje a za slovo „služby“ se vkládají slova „v zahraničí“.
18. V § 178 se na konci odstavce 1 tečka nahrazuje čárkou a doplňují se písmena h) až j), která znějí:
„h) státní zaměstnanec byl vyslán k výkonu služby v zahraničí,
i) státní zaměstnanec byl vyslán na předem určenou dobu do mezinárodní organizace,
j) státní zaměstnanec vykonává jiné úkony v obecném zájmu podle zákona o zahraniční službě.“
19. V § 178 se odstavce 2 a 3 zrušují.
Dosavadní odstavce 4 a 5 se označují jako odstavce 2 a 3.
20. V § 178 odst. 4 a 5 se slova „odstavcích 1 až 3“ nahrazují slovy „odstavci 1“.

21. V § 181 odst. 1 písm. o) se slovo „zahraniční“ zrušuje a za slovo „služby“ se vkládají slova „v zahraničí“.
22. V § 193 odst. 3 se slova „odst. 4“ nahrazují slovy „odst. 2“.
23. V § 195 se slova „ ; to neplatí pro státního zaměstnance na služebním místě vedoucího zastupitelského úřadu. Služební poměr státního zaměstnance na služebním místě vedoucího zastupitelského úřadu skončí dnem 31. prosince kalendářního roku, ve kterém byl odvolán ze služebního místa vedoucího zastupitelského úřadu.“ zrušují.

ČÁST TŘETÍ

Změna zákona o důchodovém pojištění

§ 62

V § 6 odst. 1 písm. g) zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění zákona č. 250/2014 Sb., se slovo „zahraniční“ zrušuje, za slovo „služby“ se vkládají slova „v zahraničí“ a slova „nejsou zaměstnanci nebo“ se nahrazují slovy „nemají příjem ze závislé činnosti nebo nejsou“.

ČÁST ČTVRTÁ

Změna zákona o veřejném zdravotním pojištění

§ 63

V § 7 odst. 1 písm. n) zákona č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, ve znění zákona č. 250/2014 Sb., zákona č. 314/2015 Sb., zákona č. 47/2016 Sb., se slova „manželé nebo registrovaní partneři“ nahrazují slovy „manžele nebo registrované partnery“, slovo „zahraniční“ se zrušuje, za slovo „služby“ se vkládají slova „v zahraničí“ a slova „nejsou zaměstnanci nebo“ se nahrazují slovy „nemají příjem ze závislé činnosti nebo nejsou“.

ČÁST PÁTÁ

ÚČINNOST

§ 64

Tento zákon nabývá účinnosti prvním dnem druhého kalendářního měsíce, následujícího po jeho vyhlášení.

DŮVODOVÁ ZPRÁVA

k zákonu o zahraniční službě a o změně některých zákonů (zákon o zahraniční službě)

I. OBECNÁ ČÁST

1. Zhodnocení platného právního stavu

V současné době neexistuje v České republice žádný právní předpis, který by systematicky, resp. ucelenějším způsobem řešil problematiku zahraniční služby, a to ve všech jejích jednotlivých oblastech a ve vzájemných souvislostech. Pojem zahraniční služba je přitom chápán ve dvou základních rovinách, a sice zprvu jako výkon specifické činnosti státní správy a zadruhé jako vnitřní organizace státní služby zohledňující specifický charakter služby, resp. práce v Ministerstvu zahraničních věcí (dále též jen „ministerstvo“).

Co se týká výkonu zahraniční služby, vychází současná právní úprava v zásadě pouze z ustanovení § 6 zákona č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „kompetenční zákon“). V dalších obecně závazných právních předpisech jsou upraveny jen některé dílčí otázky, avšak nesourodě. Například problematika zahraniční rozvojové spolupráce, kterou kompetenční zákon výslovně svěřuje Ministerstvu zahraničních věcí, je upravena v zákoně č. 151/2010 Sb., o zahraniční rozvojové spolupráci a humanitární pomoci poskytované do zahraničí a o změně souvisejících zákonů. Obecný rámec pro činnost Ministerstva zahraničních věcí dále představuje mezinárodní právo, zejména některé mnohostranné mezinárodní smlouvy (např. Vídeňská úmluva o diplomatických stycích vyhlášená pod č. 157/1964 Sb.), které však upravují vztahy mezi státy, nikoli vnitrostátní uspořádání zahraniční služby. Dále některé obecně závazné právní předpisy, které upravují konkrétní část výkonu státní správy, jednotlivě zmiňují, že některé úkony provádí i zastupitelské úřady České republiky při výkonu konzulární služby (např. uzavření manželství – viz § 668 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník), nebo že některé záležitosti lze vyřizovat prostřednictvím zastupitelského úřadu v zahraničí (např. podání žádosti o vydání osvědčení o státním občanství České republiky – viz § 44 odst. 2 zákona č. 186/2013 Sb., o státním občanství České republiky a o změně některých zákonů).

Nedostatky komplexní právní úpravy výkonu zahraniční služby jsou patrné nejvíce právě v oblasti konzulární. Konzulární služba jakožto součást zahraniční služby zahrnuje výkon řady správních činností, které na území státu vykonávají jednotlivé správní úřady. Za současného stavu zastupitelské úřady vykonávají některé činnosti konzulární služby, aniž by k nim byly výslovně zmocněny obecně závazným právním předpisem České republiky, pouze na základě mezinárodních úmluv, které vymezují kompetence konzulárních úřadů vůči přijímajícímu státu (konkrétně Vídeňská úmluva o konzulárních stycích vyhlášená pod č. 32/1969 Sb. a dvoustranné konzulární úmluvy s jednotlivými státy). Typickou činností konzulární služby je např. ověřování kopií, pravosti podpisů a správnosti překladů. Mezinárodní smlouvy umožňují, aby tuto činnost zastupitelské úřady vysílajícího státu na území přijímajícího státu vykonávaly, ale neexistuje vnitrostátní norma, která by tuto kompetenci zastupitelským úřadům svěřovala. Ověřovací činnost je v rámci České republiky upravena zákonem č. 21/2006 Sb., o ověřování shody opisu nebo kopie s listinou a o ověřování pravosti podpisu a o změně některých zákonů (zákon o ověřování), ve znění pozdějších předpisů, který ji svěřuje zejména územním samosprávným celkům, držitelům poštovní licence nebo Hospodářské komoře České republiky, a dále pak zákonem č. 358/1992

Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů. Kromě toho některé činnosti spadající tradičně pod pojem konzulární služby, resp. prakticky prováděné zastupitelskými úřady, jako je např. pomoc občanům v nouzi, nejsou v právním řádu zakotveny vůbec. Tento stav je neuspokojivý a nedává dostatečnou právní jistotu občanům, resp. neumožňuje řádnou transpozici unijních pravidel upravujících dotčenou oblast.

Organizace zahraniční služby doposud vycházela ze zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákoník práce“). V současné době je upravena především zákonem č. 234/2014 Sb., o státní službě, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o státní službě“), který nabyl účinnosti – s výjimkou některých ustanovení – dnem 1. ledna 2015. Na základě nutnosti odstranit co nejrychleji hlavní nedostatky ve vztahu k zahraniční službě byl tento zákon novelizován zákonem č. 26/2016 Sb., kterým se mění zákon č. 234/2014 Sb., o státní službě, ve znění pozdějších předpisů – tzv. technickou novelou zákona o státní službě. V současné době jsou tak v zákoně o státní službě řešena specifika zahraniční služby v ustanoveních § 8, 9, 24, 43, 51, 60, 67, 74, 109, 112, 147, 149 a 178. Tato technická novela umožnila pouze částečnou úpravu právního rámce pro účely zajištění běžného chodu MZV, jehož fungování je postaveno především na tzv. rotaci, tj. střídání výkonu služby nebo práce v ústředí a v zahraničí, nicméně stále se nejedná o úpravu, která by dostatečným způsobem zohledňovala všechna specifika, která jsou organizaci zahraniční služby vlastní.

Aktuální právní úprava výkonu zahraniční služby:

1. zákon č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, ve znění pozdějších předpisů;
2. zákon č. 151/2010 Sb., o zahraniční rozvojové spolupráci a humanitární pomoci poskytované do zahraničí a o změně souvisejících zákonů.

Aktuální právní úprava výkonu konzulární služby, resp. zákony České republiky, které svěřují kompetence ministerstvu, potažmo zastupitelským úřadům:

1. zákon č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, ve znění pozdějších předpisů;
2. zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o mezinárodním právu soukromém“);
3. zákon č. 104/2013 Sb., o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních, ve znění pozdějších předpisů;
4. zákon č. 186/2013 Sb., o státním občanství České republiky a o změně některých zákonů (zákon o státním občanství České republiky);
5. zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník;
6. zákon č. 247/1995 Sb., o volbách do Parlamentu České republiky a o změně a doplnění některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů;
7. zákon č. 62/2003 Sb., o volbách do Evropského parlamentu a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů;
8. zákon č. 275/2012 Sb., o volbě prezidenta republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů;
9. zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o pobytu cizinců“);

10. zákon č. 329/1999 Sb., o cestovních dokladech, ve znění pozdějších předpisů;
11. zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o matrikách“);
12. zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o sociálně-právní ochraně dětí“);
13. zákon č. 119/2002 Sb., o střelných zbraních a střelivu (zákon o zbraních), ve znění pozdějších předpisů;
14. zákon č. 269/1994 Sb., o Rejstříku trestů, ve znění pozdějších předpisů;
15. zákon č. 365/2000 Sb., o informačních systémech veřejné správy a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů;
16. zákon č. 61/2000 Sb., o námořní plavbě, ve znění pozdějších předpisů;
17. zákon č. 296/2009 Sb., o sčítání lidu, domů a bytů v roce 2011;
18. zákon č. 256/2001 Sb., o pohřebnictví a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů;
19. zákon č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel a rodných číslech a o změně některých zákonů (zákon o evidenci obyvatel), ve znění pozdějších předpisů;
20. zákon č. 328/1999 Sb., o občanských průkazech, ve znění pozdějších předpisů;
21. zákon č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů.

Zákony České republiky, které upravují agendu vykonávanou též ministerstvem, resp. zastupitelskými úřady, aniž by jim ji výslovně svěřovaly:

1. zákon č. 21/2006 Sb., o ověřování shody opisu nebo kopie s listinou a o ověřování pravosti podpisu a o změně některých zákonů (zákon o ověřování), ve znění pozdějších předpisů;
2. zákon č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů.

Aktuální právní úprava organizace zahraniční služby:

1. zákon č. 234/2014 Sb., o státní službě, ve znění pozdějších předpisů;
2. zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů;
3. vyhláška č. 274/2015 Sb., o stanovení diplomatických a konzulárních hodností a postupu při jejich přiznávání a propůjčování;
4. nařízení vlády č. 92/2015 Sb., o pravidlech pro organizaci služebního úřadu;
5. nařízení vlády č. 161/2015 Sb., o výkonu státní služby na služebním působišti mimo území České republiky ve svátek;
6. nařízení vlády č. 137/2015 Sb., o dalších případech, ve kterých lze přijmout osobu do služebního poměru na dobu určitou.

2. Odůvodnění hlavních principů navrhované právní úpravy

Navrhovaná právní úprava by měla poskytnout:

- a) právní rámec pro organizaci (fungování) Ministerstva zahraničních věcí, a to jak v ústředí, tak v zahraničí, se zohledněním specifík charakteristických pro zahraniční službu,
- b) právní základ pro výkon správních a obdobných činností zastupitelskými úřady, s důrazem na konzulární službu,
- c) občanům České republiky právní jistotu, pokud jde o rozsah poskytování konzulární ochrany v zahraničí,
- d) občanům jiných členských států Evropské unie, kteří nemají zastoupení ve třetích zemích, zajištění poskytování stejného rozsahu konzulární ochrany ze strany zastupitelských úřadů jako občanům České republiky.

3. Vysvětlení nezbytnosti navrhované právní úpravy v jejím celku

Zaprvé, je nezbytné přijmout základní předpis, který uceleným způsobem vymezí na jedné straně základní pravidla a zásady výkonu zahraniční služby jako specifické činnosti státní správy, a dále nastaví zvláštní pravidla pro vnitřní organizaci státní služby vykonávané v Ministerstvu zahraničních věcí, zohledňující specifický charakter služby, resp. práce vykonávané v rámci zahraniční služby.

Zadruhé, co se týká vymezení základních zásad a pravidel výkonu zahraniční služby, je nezbytné zakotvit obecný rámec pro zřizování a činnost různých typů zastupitelských úřadů, resp. nastavit jejich vzájemné vztahy, jakož i rámec poskytování součinnosti ostatních státních orgánů a dalších subjektů při prosazování a ochraně zájmů České republiky za účelem zajištění optimálního výkonu zahraniční služby. Návrh zákona v daném ohledu vymezuje rozsah výkonu zahraniční služby a upravuje předmět a působnost, vymezuje základní pojmy v oblasti zahraniční služby a zásady výkonu zahraniční služby, upravuje postavení, zřizování a rušení zastupitelského úřadu, rozsah výkonu základních úkolů zahraniční služby, poskytování součinnosti ostatních státních orgánů a dalších subjektů při prosazování a ochraně zájmů České republiky a základní rámec pro diplomatické a konzulární hodnosti.

Důležitou součástí zahraniční služby je služba konzulární, zajišťující nezbytný styk státní správy s občany v zahraničí. Jedním z účelů návrhu zákona je proto mimo jiné poskytnout přehled konzulárních činností, které Ministerstvo zahraničních věcí, resp. zastupitelské úřady vykonávají, a tím rovněž usnadnit orientaci občanům, pokud se týká rozsahu výkonu konzulární služby. Vymezení konzulární ochrany, dosud v žádném právním předpise neupravené, stanovuje nejen skutečnosti nebo okolnosti, za kterých lze konzulární ochranu poskytnout, ale rovněž podmínky, za kterých je možné konzulární ochranu poskytnout. Zákon o zahraniční službě poskytuje ucelený přehled konzulárních činností vykonávaných zastupitelskými úřady. Výkon matriční, ověřovací a státoobčanské agendy zastupitelskými úřady, resp. MZV upravuje zákon o zahraniční službě pouze v případě, že je taková úprava nezbytná vzhledem k chybějící právní úpravě. Zákon o zahraniční službě nepředpokládá změnu stávajících platných zákonů ani přejímání úpravy obsažené v jiných zákonech týkajících se výkonu matriční, ověřovací nebo státoobčanské agendy. Ve věcech neupravených v zákoně o zahraniční službě se bude zastupitelský úřad, resp. MZV při výkonu výše uvedených agend nadále řídit stávající platnou právní úpravou (např. zákon o státním občanství nebo zákony o volbách).

Zatřetí, v souvislosti s konzulární službou, resp. v jejím rámci, upravuje návrh zákona rovněž podmínky poskytování konzulární ochrany nezastoupeným občanům jiných členských států Evropské unie v návaznosti na Směrnici Rady (EU) 2015/637 ze dne 20. dubna 2015

o opatřeních v oblasti koordinace a spolupráce s cílem usnadnit konzulární ochranu nezastoupených občanů Unie ve třetích zemích a o zrušení rozhodnutí 95/553/ES (dále jen „směrnice 2015/637“). Vzhledem ke skutečnosti, že Česká republika nemá žádný odpovídající právní předpis, do kterého by bylo možné transponovat uvedenou směrnici, stává se návrh zákona nosičem, prostřednictvím kterého budou ustanovení směrnice uvedena do právního řádu České republiky.

Začtvrté, účelem návrhu zákona je dále zajistit nezbytnou právní úpravu zahraniční služby jako státní služby *sui generis* a vytvořit základní předpoklady pro její optimální výkon. Samotné přijetí zákona o zahraniční službě u státních zaměstnanců a zaměstnanců vykonávajících zahraniční službu nepochybně povede k vyšší míře jejich právní jistoty a možnosti profesionálního růstu, především však umožní nastavit v Ministerstvu zahraničních věcí stabilní podmínky pro řádné fungování zahraniční služby a výrazně přispěje ke sladování rodinného a osobního života státních zaměstnanců s výkonem státní služby. Navrhovaný zákon upravuje potřebné odchylky od zákona o státní službě – ve věcech neupravených tímto zákonem se předpokládá použití zákona o státní službě. Návrh v dotčeném ohledu upravuje vznik služebního poměru a zařazení na jiné služební místo v Ministerstvu zahraničních věcí, zavádí nové druhy změn služebního nebo pracovního poměru v ministerstvu, možnost použití pracovního poměru a při zohlednění specifických podmínek ministerstva odlišně stanovuje zastupování v Ministerstvu zahraničních věcí. Zásadním pro zajištění plnohodnotného fungování Ministerstva zahraničních věcí je zachování dostatečné míry flexibility u systemizace s cílem umožnit rychle reagovat na aktuální potřeby související s výkonem zahraniční služby nebo na vývoj bezpečnostní, politické, konzulární nebo ekonomické situace v zahraničí. Dále jsou v návrhu zákona upraveny práva a povinnosti diplomatických, administrativních a technických pracovníků, nebo další překážky ve službě a v práci na straně státního zaměstnance a zaměstnance. V souvislosti s výkonem zahraniční služby se nově upravuje zdravotní připojištění, použití služebního vozidla v zahraničí nebo odškodnění za následky událostí vzniklých při výkonu služby v zahraničí. Návrh zákona upravuje taktéž vzdělávání diplomatických, administrativních a technických pracovníků a způsob jejich hodnocení při výkonu zahraniční služby nebo v souvislosti s ní.

Zapáté, v návaznosti na úpravu výkonu zahraniční služby v návrhu zákona je nezbytné upravit i jiné právní předpisy. Jedná se především o změnu zákona o státní službě. Vzhledem k vymezení pojmu zahraniční služba v návrhu zákona se navrhuje změna ustanovení o vyslání s tím, že se jedná o vyslání k výkonu služby v zahraničí, a nikoli vyslání k výkonu zahraniční služby podle stávajícího platného znění zákona o státní službě. Taktéž se zavádí nový druh změn služebního poměru v souvislosti s vysláním do orgánu nebo instituce Evropské unie, mezinárodní organizace, mírové nebo záchranné operace anebo za účelem humanitární pomoci v zahraničí, což by měl být jeden z nástrojů, jak napomoci ke zvýšení zastoupení České republiky ve strukturách jednotlivých mezinárodních organizací. Dalšími navrhovanými změnami právních předpisů jsou zaprvé změna zákona o důchodovém pojištění a zadruhé změna zákona o veřejném zdravotním pojištění.

Zašesté, právní předpis upravující zahraniční službu má podstatná část členských států Evropské unie, přičemž Česká republika je jedním z posledních členských států, které takovouto právní úpravu nemají. Řada zahraničních úprav (např. slovenský, německý nebo rakouský zákon upravující zahraniční službu) je postavena na podobných principech, resp. vykazuje podobné začlenění do daného právního řádu (ve srovnávaných úpravách se jedná o speciální obecně závazné právní předpisy upravující dílčím způsobem specifika výkonu a organizace zahraniční služby při současném zachování základního rámce stanoveného předpisy obecnými). Obdobná je rovněž struktura posuzovaných zahraničních úprav:

zkoumané zákony vždy nejprve vymezují výkon zahraniční služby a následně organizaci, resp. zajištění jejího fungování s tím, že jsou v zákoně upraveny zejména oblasti specifické pro zahraniční službu nebo s jejím výkonem související, včetně nástrojů pro sladování rodinného a osobního života státních zaměstnanců a zaměstnanců s výkonem služby v zahraničí, a dále například zdravotní připojištění nebo odškodnění za následky vzniklé v souvislosti s výkonem zahraniční služby.

4. Zhodnocení souladu navrhované právní úpravy s ústavním pořádkem České republiky

Na oblast upravovanou v návrhu zákona se vztahuje ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „Ústava“), konkrétně čl. 63 odst. 1 písm. e). Toto ustanovení stanovuje pravomoci prezidenta pověřit a odvolávat vedoucí zastupitelských misí. Jmenování na místo vedoucího zastupitelského úřadu, který je velvyslanectvím, nebo odvolání z tohoto místa činí státní tajemník na základě pověření nebo odvolání vedoucího zastupitelského úřadu prezidentem podle čl. 63 odst. 1 písm. e) Ústavy. V předkládaném návrhu se toto ustanovení promítá do § 10. Dále se v čl. 1 odst. 2 Ústavy stanoví, že „Česká republika dodržuje závazky, které pro ni vyplývají z mezinárodního práva.“. Toto ustanovení je zohledněno zejména v § 3 písm. c), § 47 odst. 1 písm. b) a § 47 odst. 2 písm. b) navrhovaného zákona. Dále je třeba zmínit čl. 1 ústavního zákona č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky, podle kterého „Zajištění svrchovanosti a územní celistvosti České republiky, ochrana jejích demokratických základů a ochrana životů, zdraví a majetkových hodnot je základní povinností státu.“. Této povinnosti nemůže žádný stát dostát bez fungující zahraniční služby. Případné nálezy Ústavního soudu, které by se vztahovaly k dané oblasti, nejsou vzhledem k její dosavadní minimální právní úpravě k dispozici.

5. Zhodnocení slučitelnosti navrhované právní úpravy s předpisy Evropské unie

Právní předpisy Evropské unie, judikatura soudních orgánů Evropské unie nebo obecné právní zásady se na ustanovení navrhované právní úpravy, s výjimkou hlavy IV díl 2 zákona, nevztahují. Ustanovení hlavy IV díl 2 představují transpozici směrnice 2015/637, jejich obsah je s právem Evropské unie slučitelný.

6. Zhodnocení souladu navrhované právní úpravy s mezinárodními smlouvami

Navrhovaná právní úprava je plně v souladu s mezinárodním právem upravujícím předmětnou oblast, a to jak s pravidly mezinárodního obyčejového práva, tak s mezinárodními smlouvami, jimiž je Česká republika vázána (navrhovaný zákon z větší části vychází ze zásad i terminologie v nich obsažených).

Nejdůležitější mnohostranné mezinárodní smlouvy upravující výkon zahraniční služby:

1. Vídeňská úmluva o diplomatických stycích, sjednaná ve Vídni dne 18. dubna 1961, vyhlášena pod č. 157/1964 Sb.;
2. Vídeňská úmluva o konzulárních stycích, sjednaná ve Vídni dne 24. dubna 1963, vyhlášena pod č. 32/1969 Sb.;
3. Úmluva o zvláštních misích, sjednaná v New Yorku dne 8. prosince 1969, vyhlášena pod č. 40/1987 Sb.;

4. Úmluva o doručování soudních a mimosoudních písemností v cizině ve věcech občanských a obchodních, sjednaná v Haagu dne 15. listopadu 1965, vyhlášená pod č. 85/1982 Sb.;
 5. Úmluva o provádění důkazů v cizině ve věcech občanských a obchodních, sjednaná v Haagu dne 18. března 1970, vyhlášená pod č. 129/1976 Sb.;
 6. Haagská úmluva o zrušení požadavku ověřování cizích veřejných listin, sjednaná v Haagu dne 5. října 1961, vyhlášená pod č. 45/1999 Sb.;
 7. Evropská úmluva o zrušení ověřování listin vyhotovených diplomatickými zástupci nebo konzulárními úředníky, přijatá v Londýně dne 7. června 1968, vyhlášená pod č. 287/1998 Sb.
- 7. Předpokládaný hospodářský a finanční dopad navrhované právní úpravy na státní rozpočet, ostatní veřejné rozpočty, na podnikatelské prostředí České republiky, dále sociální dopady, včetně dopadů na rodiny a dopadů na specifické skupiny obyvatel, zejména osoby sociálně slabé, osoby se zdravotním postižením a národnostní menšiny, a dopady na životní prostředí**

7a. Finanční dopad navrhované právní úpravy na státní rozpočet

Navrhovaná právní úprava bude mít dopad na státní rozpočet. S výjimkou nákladů na konzulární ochranu upravenou v hlavě IV zákona se jedná o výdaje spojené s úpravou služebně a pracovněprávních vztahů v rámci zahraniční služby. Výpočet u jednotlivých položek vychází z dosavadní praxe Ministerstva zahraničních věcí; roční výdaje se odhadují následovně.

Zvýšení platového tarifu zvláštního zmocněnce (§ 43)

V současné době je v Ministerstvu zahraničních věcí systemizováno 9 služebních míst pro zvláštní zmocněnce, kteří jsou zařazeni v platové třídě 14 nebo 15, z čehož je 8 míst obsazených. Do budoucna se předpokládá maximální počet 10 služebních míst pro zvláštní zmocněnce (předpokládaný počet zvláštních zmocněnců pro rok 2017), přičemž navýšení v dalších letech se nepředpokládá. Zařazení na služební místo pro zvláštního zmocněnce neznamena automaticky nárok na určení vyššího platového tarifu, ale je ponecháno v pravomoci státního tajemníka ministerstva, zda s ohledem na mimořádný úkol, který zvláštní zmocněnec bude plnit, stanoví takovému diplomatickému pracovníkovi vyšší platový tarif.

Při výpočtu maximalistické varianty čítající platovou třídu 15 u všech 10 zvláštních zmocněnců činí maximální výše platového tarifu nejvyššího platového stupně v platové třídě u 1 zvláštního zmocněnce za 1 měsíc částku 37 160 Kč. **Při zohlednění výše uvedených předpokladů by činila výše nákladů na 1 státního zaměstnance za rok 445 920 Kč. Při obsazování maximálního počtu 10 zvláštních zmocněnců a určení platového tarifu ve výši dvojnásobku by roční náklady na zvýšení platového tarifu činily 4 459 200 Kč.**

Zvýšení platového tarifu diplomatických pracovníků s přiznanou hodností velvyslanec (§ 44)

Výpočet vychází z aktuálního počtu diplomatických pracovníků s přiznanou diplomatickou hodností velvyslanec, kteří jsou nyní zařazeni v ústředí, a z jejich zařazení v platových třídách. Pro výpočet byl použit nejvyšší platový stupeň v příslušné třídě. Pokud

by byl určen platový tarif ve výši dvojnásobku všem diplomatickým pracovníkům s přiznanou hodností velvyslanec, představovaly by v současné době náklady na zvýšení platového tarifu celkem 16 132 000 Kč. Jedná se o maximalistickou variantu za situace, kdy všichni diplomatičtí pracovníci s přiznanou hodností velvyslanec plní na služebním místě nejsložitější, nejodpovědnější a nejnamáhavější služební úkoly, jejichž plnění je pro služební úřad k řádnému zajištění výkonu jeho působnosti nepostradatelné, a tyto služební úkoly vyžadují nejvyšší míru znalostí, dovedností a zkušeností.

Tabulka č. 1

Platová třída	Počet velvyslanců v ústředí	Náklad na jednoho státního zaměstnance za rok Kč	Celkový odhad nákladů za rok Kč
13	2	378 600	757 200
14	12	410 900	4 930 800
15	18	445 900	8 026 600
16	5	483 500	2 417 400
Celkem	37	-	16 132 000
Naplnění předpokladu	25	-	10 754 667

V praxi bude záležet na rozhodnutí státního tajemníka ministerstva, kterému diplomatickému pracovníkovi s přiznanou diplomatickou hodností velvyslanec a v jaké výši bude určen vyšší platový tarif. Přiznání diplomatické hodnosti velvyslanec neznamená automaticky nárok na určení vyššího platového tarifu, a to zejména z důvodu nezbytnosti naplnění předpokladu uvedeného výše, který bezesporu ne všichni diplomatičtí pracovníci s přiznanou hodností velvyslanec budou splňovat. Celkové náklady při zachování uvedeného počtu diplomatických pracovníků by byly tudíž nižší. V průběhu roku může nicméně docházet, v souvislosti se střídáním výkonu služby v ústředí a služby v zahraničí, ke změně počtu diplomatických pracovníků s přiznanou diplomatickou hodností velvyslanec zařazených na služební místo v ústředí. Změna počtu by se měla podle dosavadní praxe lišit pouze v jednotkách.

Předpokládá se, že výše uvedené kritérium pro určení vyššího platového tarifu, budou vzhledem k dosavadní praxi splňovat přibližně 2/3 diplomatických pracovníků s přiznanou hodností velvyslanec. **Náklady v případě určení platového tarifu ve výši dvojnásobku z platového tarifu nejvyššího platového stupně v platové třídě stanovené pro služební místo, na které je diplomatický pracovník s přiznanou hodností velvyslanec zařazen nebo jmenován, by v současné době představovaly 10 754 667 Kč.**

Náklady spojené s ubytováním státního zaměstnance a zaměstnance, který čerpá při vyslání k výkonu služby nebo práce v zahraničí mateřskou, popřípadě rodičovskou dovolenou, a s poskytováním náhrady zvýšených životních nákladů (§ 51)

V návaznosti na podmínky stanovené v zákoně o zahraniční službě a v unijních předpisech (Směrnice Rady 92/85/EHS o zavádění opatření pro zlepšení bezpečnosti a ochrany zdraví při práci těhotných zaměstnankyň a zaměstnankyň krátce po porodu nebo kojících zaměstnankyň a Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/54/ES o zavedení zásady rovných příležitostí a rovného zacházení pro muže a ženy v oblasti zaměstnání a povolání) je nově upraven nárok na úhradu nákladů spojených s ubytováním po dobu 14 týdnů a na poskytování náhrady zvýšených životních nákladů ve stejné výši jako před nástupem na mateřskou, popř. rodičovskou dovolenou. V současné době je náhrada zvýšených životních nákladů výše uvedeným osobám poskytována po dobu 30 dnů, po kterou jsou hrazeny rovněž náklady spojené s ubytováním v zahraničí.

Z celkového počtu 16 státních zaměstnankyň, které nastoupily na mateřskou dovolenou během výkonu služby v zahraničí v roce 2016, čerpaly v zahraničí mateřskou dovolenou 2 státní zaměstnankyně, přičemž náklady spojené s ubytováním po dobu 30 dnů činily 80 000 Kč za 1 státní zaměstnankyni, což celkem činí 160 000 Kč. Při zachování stejné výše nájemného by náklady na nájemné za 14 týdnů činily 261 366 Kč za 1 státní zaměstnankyni, tj. nájemné na 1 den ($80\,000/30 = 2\,667$ Kč) x počet dní ($14 \times 7 = 98$ dní). Při stejném počtu státních zaměstnankyň na mateřské nebo rodičovské dovolené v zahraničí v roce 2017 by náklady na nájemné za 14 týdnů činily 522 732 Kč. Jednalo by se tudíž o navýšení o 362 732 Kč.

Náhrada zvýšených životních nákladů byla poskytnuta za dobu 30 dnů v případě státní zaměstnankyně zařazené v platové třídě 8 (administrativní pracovnice) ve výši 2 000 EUR, tj. cca 54 000 Kč, a v případě státní zaměstnankyně zařazené v platové třídě 12 (diplomatická pracovnice) ve výši 4 680 EUR, tj. 126 360 Kč. V případě poskytování náhrady po dobu 14 týdnů by náklady činily celkem 541 080 Kč. Jednalo by se tudíž o navýšení o 360 720 Kč.

Pokud by se mateřskou dovolenou v zahraničí rozhodly čerpat všechny státní zaměstnankyně, které v roce 2016 na mateřskou dovolenou nastoupily, znamenalo by to za stávající úpravy jenom na ubytování navýšení nákladů na 1 280 000 Kč. Celková výše náhrady zvýšených životních nákladů by pak za situace, kdy polovina ze státních zaměstnankyň je v platové třídě 8 a polovina v platové třídě 12, činila 53 440 EUR, tj. cca 1 442 880 Kč poskytovaných po dobu 30 dnů.

Pokud by byla náhrada zvýšených životních nákladů poskytována po dobu 14 týdnů, činila by celková výše náhrad za výše uvedené situace 160 320 EUR, tj. cca 4 328 640 Kč. Náklady spojené s ubytováním by znamenaly navýšení nákladů na 4 181 856 Kč, pokud by byly zaměstnankyně ubytovány v nemovitostech, které nejsou ve vlastnictví České republiky.

Počet státních zaměstnankyň/zaměstnanců a zaměstnankyň/zaměstnanců čerpajících mateřskou, popřípadě rodičovskou dovolenou v zahraničí však nelze předem stanovit ani odhadnout. Lze předpokládat, že pokud státním zaměstnancům a zaměstnankyním bude hrazeno nájemné po dobu 14 týdnů, a bude-li jim po stejnou dobu poskytnuta náhrada zvýšených životních nákladů, počet státních zaměstnankyň/zaměstnanců a zaměstnankyň/zaměstnanců čerpajících mateřskou, popřípadě rodičovskou dovolenou v zahraničí se zvýší. Skutečná výše nákladů se může v jednotlivých případech velmi lišit, protože se odvíjí nejen od výše nájmů v přijímajícím státě, ale závisí také na tom, zda má příslušný zastupitelský úřad možnost ubytování v nemovitosti ve vlastnictví České republiky, na platové třídě a na celkové výši platu, ze kterého je náhrada zvýšených životních nákladů vypočítána.

K uvedeným nákladům bude ovšem nezbytné rovněž připočítat náklady spojené s úhradou školného, v případě že zaměstnankyni na mateřské dovolené vznikají mimořádné výdaje, protože děti nemají možnost v místě výkonu služby nebo práce v zahraničí získat bezplatně základní nebo střední vzdělání, náhradu zvýšených životních nákladů a dále výdaje spojené s vysláním zaměstnance na zástup po dobu čerpání mateřské, popř. rodičovské dovolené, tj. ubytování, náhrada zvýšených životních nákladů a letenky.

Zdravotní připojištění (§ 53)

Současný počet státních zaměstnanců a zaměstnankyň v zahraničí je 1 053 a počet jejich členů rodiny, kteří je doprovází, je 1 658. Celkem by se zdravotní připojištění tudíž vztahovalo na 2 711 osob. Výše pojistného se liší podle místa vyslání státního zaměstnance a zaměstnance, ale rovněž závisí na dalších skutečnostech, jako je například věk pojištěnce atd. Uvedené částky vychází z aktuální nabídky pojišťoven.

Tabulka č. 2

	Evropské země	Mimoevropské země	Válečné oblasti a jiné problematické destinace
Počet státních zaměstnanců a zaměstnanců	583	458	12
Počet členů rodiny	861	796	1
Celkem osob	1 444	1 254	13
Náklady na pojištění na 1 osobu v Kč	5 000	14 000	200 000
Náklady za 1 rok celkem v Kč	7 220 000	17 556 000	2 600 000

Předpokládaná celková výše nákladů na pojistné na 1 rok by při uvedeném celkovém počtu osob v zahraničí činila celkem 27 376 000 Kč.

Podle § 70 odst. 4 zákona č. 218/2000 Sb., rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla), ve znění pozdějších předpisů může Ministerstvo zahraničních věcí uzavřít jiné pojištění, stanoví-li tak zvláštní zákon nebo prováděcí právní předpis k jinému zákonu. Možnost uzavřít pojistnou smlouvu pro potřeby ministerstva dosud není v žádném právním předpise upravena. Lze předpokládat, že v případě přijetí návrhu by se pojištění sjednávalo na základě rámcové smlouvy, což by se mohlo odrazit ve výhodnějších cenách pojistného.

Odškodnění za následky vzniklé při výkonu služby v zahraničí (§ 55)

Ministerstvo zahraničních věcí v minulosti nezaznamenalo žádný případ zaměstnance, kterému by v důsledku mimořádné události vznikly následky, pro které by mu byl přiznán částečný nebo plný invalidní důchod. V průměru Ministerstvo zahraničních věcí registruje 3 až 4 případy pracovních úrazů nebo nemocí z povolání ročně, za které v uplynulých 5 letech vyplatilo náhradu škody v celkové výši 824 051 Kč.

Od roku 2008 Ministerstvo zahraničních věcí vyplácí náhradu nákladů na výživu pozůstalých v důsledku úmrtí vedoucího zastupitelského úřadu, který se stal obětí teroristického činu, ve výši 270 000 Kč ročně. Podle navrhované právní úpravy by v takovém případě pozůstalým příslušelo rovněž jednorázové odškodnění. **Při zařazení vedoucího zastupitelského úřadu v nejvyšším platovém stupni 15. platové třídy by celková částka jednorázového odškodnění ve výši dvacetinásobku průměrného měsíčního platu 37 160 Kč činila 743 200 Kč.**

Počet takových případů lze do budoucna jen stěží odhadnout, protože jejich výskyt závisí na mnoha, často nepředvídatelných, okolnostech. Jednalo by se vždy o jednorázový náklad, jehož výše se bude odvíjet od průměrného měsíčního platu zaměstnance.

Poskytnutí konzulární ochrany (§ 17, § 24 až 31)

Počet případů konzulární ochrany a nákladů na ni vynaložených je velmi těžko odhadnutelný. Do jisté míry lze odhadnout počet občanů České republiky, kteří z důvodu nouzové situace budou v zahraničí potřebovat vystavit náhradní cestovní doklad. V takovém případě jsou ovšem náklady minimální (pouze na zhotovení fotografie) a obtížně samostatně vyčíslitelné, neboť jsou zahrnuty v provozních nákladech zastupitelských úřadů. Totéž platí i pro nezastoupené občany členských států Evropské unie, kterým bylo v roce 2016 vystaveno 61 náhradních cestovních dokladů.

Pokud jde o stanovení nákladů na poskytování finanční pomoci občanům v nouzi, kde se v souvislosti s navrhovanou právní úpravou určitý nárůst nákladů předpokládá, je třeba odlišit finanční pomoc poskytnutou zastupitelským úřadem České republiky občanovi České

republiky nebo občanovi členského státu Evropské unie a finanční pomoc, kterou poskytne cizí zastupitelský úřad občanovi České republiky. V prvním případě lze vycházet z praxe Ministerstva zahraničních věcí, které v roce 2015 poskytlo finanční pomoc 24 občanům České republiky v celkové výši 14 200 Kč (necelých 600 Kč na osobu). Na relativně nízké náklady však měly vliv dvě skutečnosti. Zaprvé občanům České republiky byla v roce 2015 v jednotlivých případech poskytována finanční pomoc v minimální výši ve srovnání s předchozími roky. Zadruhé absolutní většina poskytnuté finanční pomoci představovala jen částku pokrývající základní bezprostřední potřeby občana České republiky v nouzi a nezahrnovala náklady na ubytování ani cestu do České republiky nebo jiné výdaje.

Navrhovaná právní úprava může znamenat určité zvýšení nákladů souvisejících s poskytováním konzulární ochrany, a to jak ve vztahu k občanům České republiky, tak k nezastoupeným občanům členských států Evropské unie, kterým byla dosud poskytována pomoc jen formou vydávání náhradních cestovních dokladů. **Do předpokládaných nákladů je zahrnuto navýšení nákladů na pomoc vlastním občanům, které představuje 100 000 Kč ročně (cca 2 000 Kč na osobu při 50 případech)** a pomoc nezastoupeným občanům ve stejné výši při stejném počtu případů, jestliže dojde k nárůstu počtu případů nezastoupených občanů, kteří se obrátí na zastupitelský úřad České republiky se žádostí o konzulární ochranu. **Při 50 případech nezastoupených občanů Evropské unie a poskytnutí finanční pomoci 2 000 Kč by celková částka činila rovněž 100 000 Kč.**

V případě poskytování finanční pomoci občanům České republiky ze strany členských států Evropské unie je odhad výše částky složitější, jelikož nejsou k dispozici informace o výši finanční pomoci poskytované ostatními členskými státy Evropské unie. Lze očekávat, že bude podstatně vyšší než finanční pomoc poskytovaná Českou republikou. **Pokud by byla poskytována výše finanční pomoci trojnásobně vyšší, při počtu 50 případů ročně by se jednalo o částku 300 000 Kč.**

Přehled celkového finančního dopadu na státní rozpočet

Celkovou výši skutečných výdajů uvedených v tabulce č. 3 nelze přesně vyčíslit vzhledem k okolnostem, které mohou jednotlivé výdaje výrazně ovlivnit. S výjimkou výdaje za zdravotní připojištění (vzhledem k rozsahu požadovaného připojištění nelze předpokládat, že předběžně zjištěná částka bude výrazně nižší) lze předpokládat, že reálné výdaje na jednotlivé položky budou nižší nebo stejné.

Tabulka č. 3

Položky	Výdaj v Kč
Zvýšení platového tarifu zvláštního zmocněnce	4 459 200
Zvýšení platového tarifu diplomatických pracovníků s příznanou hodností velvyslanec	10 754 667
Náklady spojené s ubytováním státního zaměstnance a zaměstnance, který čerpá při vyslání k výkonu služby nebo práce v zahraničí mateřskou, popřípadě rodičovskou dovolenou, a s poskytováním náhrady zvýšených životních nákladů	723 452
Zdravotní připojištění	27 376 000
Odškodnění za následky vzniklé při výkonu služby v zahraničí	743 200
Poskytnutí konzulární ochrany	500 000
Celkem	44 556 519

Skutečný finanční dopad na státní rozpočet, související bezprostředně s přijetím zákona o zahraniční službě, bude mít pouze zdravotní připojištění, jelikož ostatní výdaje, a to včetně zvýšení platových tarifů pro zvláštní zmocněnce a diplomatické pracovníky s příznanou hodností velvyslanec, budou hrazeny ze stávajícího objemu

rozpočtu Ministerstva zahraničních věcí. Lze tudíž konstatovat, že finanční dopad na státní rozpočet bude ve výši 27 376 000 Kč.

7b. Sociální dopady

Navrhovaná právní úprava bude mít pozitivní sociální dopad včetně dopadů na rodiny, jelikož umožní nastavení příznivějších podmínek zejména pro státní zaměstnance/kyně a zaměstnance/kyně vykonávající službu nebo práci v zahraničí. Úhrada nákladů spojených s ubytováním státnímu zaměstnanci/kyni a zaměstnanci/kyni, který/á čerpá mateřskou, popřípadě rodičovskou dovolenou při vyslání k výkonu služby v zahraničí, stejně jako zdravotní připojištění nebo odškodnění za následky vzniklé při výkonu služby v zahraničí zahrnující rovněž členy rodiny, kteří státního zaměstnance/kyni a zaměstnance/kyni při výkonu služby nebo práce v zahraničí doprovázejí, se nepochybně projeví na lepším sladění rodinného a pracovního života státních zaměstnanců/kyň a zaměstnanců/kyň.

Za účelem sladění rodinného a osobního života s výkonem služby nebo práce v zahraničí může státní tajemník ministerstva rozhodnout o obsazení služebního nebo pracovního místa v zastupitelském úřadu manželem/kou nebo partnerem/kou státního zaměstnance/kyně nebo zaměstnance/kyně vyslaného k výkonu služby nebo práce v zahraničí (s výjimkou služebního místa představeného a služebního místa označeného ve služebním předpise státního tajemníka jako diplomatické místo), a to v pracovním poměru na dobu vyslání manžela/ky nebo partnera/ky (viz § 41). Uvedené ustanovení se zcela pochopitelně bude týkat těch členů rodiny, kteří nejsou státními zaměstnanci nebo zaměstnanci v Ministerstvu zahraničních věcí.

Navrhovaná právní úprava v § 52 zavádí nový druh překážky v práci na straně státního zaměstnance a zaměstnance z důvodu obecného zájmu, a to v případě, že manžel/ka nebo partner/ka následuje diplomatického, administrativního nebo technického pracovníka/ci do místa vyslání k výkonu služby nebo práce v zahraničí, přičemž se bude jednat o jiný úkon v obecném zájmu bez náhrady mzdy nebo platu. Zaměstnanci/kyni tak od zaměstnavatele bude příslušet pracovní volno v nezbytně nutném rozsahu, tj. po dobu vyslání manžela/ky nebo partnera/ky k výkonu služby nebo práce v zahraničí. Současně v souladu s nařízením vlády č. 62/1994 Sb., o poskytování náhrad některých výdajů zaměstnancům rozpočtových a příspěvkových organizací s pravidelným pracovištěm v zahraničí, ve znění pozdějších předpisů přísluší státním zaměstnancům/kyním a zaměstnancům/kyním, které následuje manžel/lka nebo partner/ka do místa vyslání k výkonu služby nebo práce v zahraničí, náhrada zvýšených životních nákladů zvýšená o 5 až 20 %. Navrhovaná právní úprava obsahuje rovněž změnu zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů a změnu zákona č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Obě navrhované změny rozšiřují ze strany zaměstnavatele, resp. státu možnost úhrady pojistného za manžela/ku nebo partnera/ku, který/á následuje státního zaměstnance/kyni nebo zaměstnance/kyni do místa vyslání k výkonu služby nebo práce v zahraničí, rovněž na případ, kdy takový manžel/ka nebo partner/ka nemá příjem ze závislé činnosti.

Navrhovaná právní úprava v § 53 umožní uzavřít Ministerstvu zahraničních věcí zdravotní připojištění ve prospěch diplomatických, administrativních a technických pracovníků/vnic a jejich členů rodiny, kteří jej/jí budou se souhlasem státního tajemníka ministerstva doprovázet do místa vyslání k výkonu služby v zahraničí. Vzhledem ke skutečnosti, že navrhovaná právní úprava předpokládá uzavření pojistné smlouvy, která by měla pokrýt i výdaje vzniklé v souvislosti s těhotenstvím nebo porodem v zahraničí, lze dané ustanovení nepochybně označit za pozitivní ve vztahu k ženám.

Navrhovaná právní úprava dále předpokládá v případě, že se státní zaměstnankyně nebo zaměstnankyně, ev. státní zaměstnanec nebo zaměstnanec rozhodne čerpat mateřskou, resp. rodičovskou dovolenou v zahraničí při vyslání k výkonu služby nebo práce v zahraničí, úhradu nákladů spojených s ubytováním po dobu 14 týdnů ve stejné výši jako před nástupem na mateřskou, resp. rodičovskou dovolenou. V současné době je hrazeno ubytování po dobu 30 dnů.

Navrhovaná právní úprava rovněž představuje větší právní jistotu pro občany České republiky, a to včetně specifických skupin obyvatel, kteří se v zahraničí ocitnou v situaci, při které budou potřebovat poskytnutí konzulární ochrany, a dále v případě řešení životních situací, jejichž vyřízení nebo část procesu vyřízení je svěřena Ministerstvu zahraničních věcí. Na základě transpozice směrnice 2015/637 staví navrhovaná právní úprava za určitých podmínek občany členských států Evropské unie na roveň občanů České republiky v tom smyslu, že jim přiznává stejná práva.

8. Zhodnocení současného stavu a dopadů navrhovaného řešení ve vztahu k zákazu diskriminace a ve vztahu k rovnosti mužů a žen

Navrhovaná právní úprava se týká fyzických osob. Upravuje výkon služby v ústředí a služby v zahraničí, přičemž tuto službu vykonávají pouze fyzické osoby. Cílovou skupinou jsou státní zaměstnanci/kyně a zaměstnanci/kyně, kteří působí jako diplomatičtí, administrativní nebo techničtí pracovníci v ústředí a v zahraničí na zastupitelských úřadech. Služební a pracovněprávní vztahy v souvislosti s výkonem zahraniční služby upravuje hlava V návrhu zákona o zahraniční službě. Práva a povinnosti jsou pro všechny státní zaměstnance/kyně a zaměstnance/kyně stejná bez ohledu na pohlaví. Veškeré finanční nároky, které z navrhované právní úpravy vyplývají (zdravotní připojištění, odškodnění za následky vzniklé při výkonu služby v zahraničí), budou hrazeny za stejných podmínek mužům i ženám. Navrhovaná právní úprava vychází ze zásady uvedené v § 1a odst. 1 písm. e) a § 16 zákoníku práce, kterou je rovné zacházení se zaměstnanci a zákaz jejich diskriminace a na kterou rovněž odkazuje § 98 zákona o státní službě.

Kritéria pro přiznání diplomatické hodnosti budou upravena prováděcím právním předpisem. V současné době jsou pravidla pro přiznávání diplomatických hodností upravena ve služebním předpisu státního tajemníka ministerstva, přičemž hlavním kritériem pro přiznání vyšší diplomatické hodnosti je vždy počet let, po která je vykonávána služba v ústředí, a počet let, po která je vykonávána služba v zahraničí. Nicméně již nyní se do počtu let strávených výkonem služby v ústředí započítává doba čerpání mateřské a rodičovské dovolené. V praxi tak dochází k situacím, že státní zaměstnanec/kyně, kteří čerpali mateřskou nebo rodičovskou dovolenou, jsou po ukončení překážky na straně státního zaměstnance/kyně de facto zvýhodněni oproti státním zaměstnancům a státním zaměstnankyním, kteří výkon služby v ústředí neměli přerušeny žádnou překážkou na straně státního zaměstnance/kyně a byli tak nuceni plnit veškeré povinnosti vyplývající ze zákona o státní službě, a to včetně průběžného prohlubování vzdělání, ale pokud se jedná o splnění požadavků na dobu strávenou výkonem služby v ústředí jsou si všichni rovni a má se za to, že minimálně co do počtu let strávených výkonem služby v ústředí splňují požadavky pro vyslání k výkonu služby v zahraničí. Ministerstvo zahraničních věcí navíc vychází vstříc státním zaměstnancům/kyním a umožňuje jim, pokud projeví zájem, i během překážky v práci v podobě čerpání mateřské nebo rodičovské dovolené účast na vzdělávacích programech a jazykových kurzech.

Pokud se týká rozhodnutí o vyslání konkrétního státního zaměstnance/kyně k výkonu služby v zahraničí, je nezbytné zohledňovat nejen dobu strávenou výkonem služby v ústředí, ale rovněž kritéria týkající se odborného vzdělání a jazykových znalostí. Současně je třeba

zohlednit situaci v přijímajícím státě, do kterého má být státní zaměstnanec/kyně vyslán/a, a to včetně bezpečnostně-politické situace, oficiálního náboženství a místních zvyklostí. Vzhledem ke skutečnosti, že je nezbytné zajistit funkční zahraniční službu, je třeba veškeré výše uvedené faktory zohledňovat při výběru státního zaměstnance/kyně k výkonu služby v zahraničí. Služební a pracovní místa v zastupitelských úřadech, a to včetně služebních míst představených musí být obsazována se zřetelem k umožnění plnohodnotné výkonnosti všech vyslaných státních zaměstnanců/kyň a zaměstnanců/kyň.

Navrhovanou právní úpravou se zřizuje personální rada, která bude předkládat státnímu tajemníkovi ministerstva návrhy na obsazení volného služebního místa v ministerstvu, návrhy na obsazení služebního místa představeného a v případě, že o to ministr zahraničních věcí požádá, bude posuzovat kandidáty/ky na vedoucí zastupitelských úřadů. Ve služebním předpisu státního tajemníka ministerstva budou upraveny bližší podmínky složení a činnosti personální rady. Služební předpis bude upravovat pravidla pro rovné zastoupení mužů a žen, přičemž musí být zohledněn zákonem upravený lichý počet členů personální rady.

Navrhovaná právní úprava nikterak neomezuje možnost kariérního růstu státních zaměstnanců/kyň, je ovšem třeba vycházet rovněž i ze zájmu na straně státních zaměstnanců/kyň. Stěží lze státního zaměstnance/kyni nutit k podání přihlášky do výběrového řízení na služební místo představeného jenom proto, aby mohlo být následným výběrem dosaženo vyrovnaného zastoupení mužů a žen. Zároveň je nutné usilovat o odstranění genderově specifických bariér, které by státnímu zaměstnanci/kyni mohly bránit v podání přihlášky. V případě velvyslanců/kyň, kteří jsou představenými na úrovni ředitele/lky odboru, je nezbytné vycházet ze skutečnosti, že podle čl. 63 odst. 1 písm. e) Ústavy je to prezident České republiky, kdo pověřuje a odvolává velvyslance, přičemž tak činí na návrh vlády. Vyrovnané zastoupení mužů a žen ve vládě není předmětem úpravy zákona o zahraniční službě.

Z tabulky č. 4 vyplývá početní rozložení mužů a žen mezi diplomatickými, administrativními a technickými pracovníky. Zatímco v ústředí je poměr mužů a žen mezi diplomatickými pracovníky, kteří obsazují služební místa představených, více méně vyrovnaný, v zahraničí dochází k výraznému posunu ve prospěch mužů. Tato situace je dána tím, že některé ženy zaprvé upřednostňují výkon služby nebo práce v administrativních pozicích a zadruhé nemají zájem o výkon služby nebo práce v zahraničí a na základě vlastního rozhodnutí následují manžela do místa vyslání k výkonu služby v zahraničí. Navíc v případě manželek/manželů velvyslanců/velvyslankyň je v podstatě protokolární zvyklostí, že manželka/manžel velvyslance/velvyslankyň, pokud jej/ji následuje do místa vyslání, nevykonává v zahraničí službu ani práci.

Tabulka č. 4

	Celkový počet	Ústředí		Zahraníčí	
		Muži	Ženy	Muži	Ženy
Diplomatický pracovník	846	171	157	354	164
Administrativní pracovník	839	191	227	160	262
Technický pracovník	113	4	-	88	21

Tabulka č. 5 uvádí početní zastoupení mužů a žen na jednotlivých úrovních představených. Z uvedených údajů vyplývá, že v ústředí je 64 % služebních míst představených obsazeno muži a 36 % služebních míst představených obsazeno ženami, zatímco v zahraničí je 73 % služebních míst představených obsazeno muži a 27 % služebních míst představených obsazeno ženami. Výsledná čísla reflektují zaprvé zájem o služební místa představených ze strany státních zaměstnanců/kyň a zadruhé skutečnost, že podle zákona o státní službě si představený určí zástupce ze svých přímo podřízených představených.

V případě, kdy se do výběrového řízení na služební místo představeného přihlásí pouze muži či pouze ženy, kteří/ré splňují veškeré požadavky stanovené zákonem o státní službě, není ze zákona možné takové výběrové řízení zrušit s použitím argumentu, že výběrem některého z uchazečů by případně mohl být negativně ovlivněn poměr mezi počtem mužů a žen v pozici představených. Rovněž tak nelze představeným nařizovat, aby si vybrali ze svých přímo podřízených představených státního zaměstnance/kyni tak, aby byl vylepšen poměr mezi počtem mužů a žen v pozici představeného, zejména pokud zaprvé možnost výběru vzhledem k zájmu o služební místa představených ze strany mužů a žen není dána a zadruhé by měla být potlačena kritéria odbornosti, jazykové vybavenosti a povahových vlastností (které jsou v odpovídající úrovni rovněž nezbytné pro řízení a práci s lidmi) za účelem dosažení vylepšeného poměru. Lze však přijmout jiná konkrétní opatření za účelem podpory vyrovnaného zastoupení žen a mužů na daných pozicích, mj. v návaznosti na doporučení Rady vlády pro rovnost žen a mužů směřující k odstraňování překážek a k vytváření podmínek pro vyrovnané zastoupení žen a mužů v rozhodovacích pozicích schválené usnesením vlády České republiky ze dne 23. května 2016 č. 466.

Tabulka č. 5

Představený	Celkový počet	Ústředí		Zahraničí	
		Muži	Ženy	Muži	Ženy
Náměstek pro řízení sekce	6	5	1	-	-
Zástupce náměstka	6	5	1	-	-
Ředitel odboru	39 ¹⁾	22	15	-	-
Zástupce ředitele odboru	39	22	17	-	-
Vedoucí oddělení	114	73	41	-	-
Vedoucí zastupitelského úřadu	113	-	-	92	21
Zástupce vedoucího zastupitelského úřadu	50	-	-	41	9
Vedoucí oddělení v zastupitelském úřadu	112	-	-	68	44

¹⁾ Dvě služební místa ředitele odboru jsou v současné době (stav k 31. 10. 2016) neobsazena.

Navrhovaná právní úprava neobsahuje žádná ustanovení, která by přímo narušovala právo na rovné zacházení a vedla k diskriminaci nebo zasahovala do rovnosti mužů a žen. Navrhovaná právní úprava však obsahuje opatření, která mají usnadnit sladění pracovního a soukromého života státních zaměstnanců/kyň a v důsledku může vést k odstranění některých bariér, které brání vyšší účasti žen na rozhodovacích pozicích v rámci zahraniční služby. Lze tedy konstatovat, že materiál má pozitivní dopad na postavení mužů a žen.

9. Zhodnocení dopadů navrhovaného řešení ve vztahu k ochraně soukromí a osobních údajů

Navrhovaná právní úprava nemá dopad ve vztahu k ochraně soukromí nebo osobních údajů.

10. Zhodnocení korupčních rizik

Navrhovaná právní úprava je svým rozsahem přiměřená služebním a pracovněprávním vztahům, které upravuje. Kompetence dané navrhovanou právní úpravou Ministerstvu zahraničních věcí, a to včetně zastupitelských úřadů, upravují v zásadě stávající stav. K rozšíření kompetencí dochází v případě konzulární pomoci, která je upravena v návaznosti na nezbytnost transpozice směrnice 2015/637. K rozšíření kompetencí státního tajemníka

ministerstva v porovnání se stávajícím stavem nedochází. Střídání výkonu služby nebo práce státních zaměstnanců a zaměstnanců Ministerstva zahraničních věcí v ústředí a v zahraničí rovněž přispívá k zamezení vzniku případných osobních vazeb s korupčním potenciálem zejména v přijímajícím státě.

V diplomatické praxi je zcela běžné vzájemné předávání darů při setkání se zahraničním partnerem. Jedná se zpravidla o oficiální přijetí titulářů (vedoucích zastupitelských úřadů) po příjezdu do přijímajícího státu, zahraniční návštěvu nebo jiná oficiální setkání. Odmítnutí takového daru není z protokolárních důvodů možné na rozdíl od situací, na které míří ustanovení § 77 odst. 1 písm. j) zákona o státní službě. Situace, na kterou míří návrh zákona o zahraniční službě, nemá s ohledem na okolnosti korupční potenciál.

Z navrhované právní úpravy je zřejmé, že v případě služebních a pracovněprávních vztahů rozhoduje státní tajemník ministerstva, který je služebním orgánem v souladu se zákonem o státní službě. V případě záležitostí, které jsou dány do kompetence zastupitelskému úřadu, je odpovědným rozhodovat vedoucí zastupitelského úřadu. Pokud se týká zastupování náměstků pro řízení sekce, kteří mohou mít až dva zástupce ze svých přímo podřízených představených, je nezbytné vymezit rozsah činnosti pro každého zástupce, a to tak, aby nedocházelo k neodůvodněnému a neurčitému rozdělení pravomocí. Obdobně to platí i pro vedoucího Stálého zastoupení České republiky při Evropské unii, který si může ze svých přímo podřízených představených určit až tři zástupce. Z předmětných ustanovení navrhované úpravy lze jednoznačně určit osobu zodpovědnou za konkrétní rozhodnutí. Na upravenou oblast se budou vztahovat stávající platné právní předpisy, a to včetně možnosti podat opravný prostředek jako například u rozhodnutí ve správním řízení.

Vzhledem ke skutečnosti, že navrhovaná právní úprava je *lex specialis* k zákonu o státní službě a k zákoníku práce, oblasti týkající se služebních a pracovněprávních vztahů je možné kontrolovat prostřednictvím stávajících mechanismů. Navrhovaná právní úprava dostatečně konkrétně a srozumitelně nastavuje systém odpovědnosti pro státní zaměstnance a zaměstnance Ministerstva zahraničních věcí a dalších státních orgánů. Vztahy upravené zákonem o zahraniční službě budou rovněž podléhat již existujícímu funkčnímu systému kontroly a přezkoumávání rozhodnutí, včetně nezbytného sankčního mechanismu.

Navrhovaná právní úprava má vliv na dostupnost informací. Podle § 16 odst. 3 a § 20 odst. 2 bude ministerstvo, resp. zastupitelský úřad zveřejňovat informaci o výkonu konzulárních činností zastupitelskými úřady pro jednotlivé státy nebo jejich části a podrobnější podmínky uzavření manželství na zastupitelském úřadě. Uvedené informace budou zveřejněny zpravidla na webových stránkách ministerstva a jednotlivých zastupitelských úřadů tak, aby bylo zajištěno jejich efektivní vyhledávání.

Postupy a procesy obsažené v navrhované právní úpravě se jeví přiměřené při srovnání se stávající legislativou.

11. Zhodnocení dopadů na bezpečnost nebo obranu státu

Navrhovaná právní úprava má neutrální dopad ve vztahu k bezpečnosti nebo obraně státu. Podíl Ministerstva zahraničních věcí při řešení mimořádných událostí v zahraničí dosud vychází z nelegislativních Zásad spolupráce státních orgánů při ohrožení práv a zájmů České republiky a jejich občanů v případě zhoršené bezpečnostní situace v zahraničí nebo v případě mimořádné události v zahraničí. Navrhovaná právní úprava vytvoří právní rámec pro roli ministerstva při zajišťování ochrany občanů České republiky a jejich členů rodiny a majetku České republiky v zahraničí v případě zhoršené bezpečnostní situace nebo mimořádné události v zahraničí. Zastupitelské úřady při výkonu některých činností rovněž úce

spolupracují zejména s Ministerstvem vnitra a Ministerstvem obrany, čímž přispívají k posílení bezpečnosti a obrany České republiky.

II. ZVLÁŠTNÍ ČÁST

ČÁST PRVNÍ

K § 1

V § 1 se vymezuje předmět úpravy a rozsah působnosti. Obdobné ustanovení je obsaženo též v § 1 zákona o státní službě. První odstavec vyjmenovává jednotlivé oblasti úpravy, přičemž se jedná nejen o některé aspekty služebních a pracovněprávních vztahů specifických pro zahraniční službu, ale též o záležitosti organizační povahy týkající se sítě zastupitelských úřadů České republiky. Druhý odstavec odkazuje na příslušný předpis Evropské unie, kterým je směrnice 2015/637. Její obsah je transponován v hlavě IV zákona o zahraniční službě.

K § 2

Ustanovení § 2 písm. a) definuje pro účely zákona o zahraniční službě pojem „zahraniční služba“ jako činnosti v působnosti Ministerstva zahraničních věcí, které vyplývají z úkolů vymezených pro Ministerstvo zahraničních věcí v § 6 kompetenčního zákona. Zákon o zahraniční službě výkon zahraniční služby spadající do oblasti působnosti jiných státních orgánů neřeší. Zákon tak odráží skutečnost, že ačkoli jádro zahraniční služby spadá v souladu s § 6 kompetenčního zákona do působnosti Ministerstva zahraničních věcí, je zahraniční služba rovněž přímo vykonávána také některými dalšími státními orgány a tyto orgány za účelem výkonu zahraniční služby přímo vysílají své pracovníky do zahraničí.

Důsledkem této konstrukce je, že zákon o zahraniční službě se nebude vztahovat na zaprvé vysílání k výkonu služby v zahraničí v případě zaměstnanců, kteří jsou ve služebním poměru podle jiného právního předpisu (zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostním sborů nebo zákon č. 221/1999 Sb., o vojácích z povolání) a jsou na tomto základě přímo vysíláni do zahraničí dotčeným státním orgánem, a zadruhé na státní zaměstnance zařazené v jiném ministerstvu a vysílané k výkonu služby v zahraničí podle § 67 zákona o státní službě přímo dotčeným služebním orgánem (např. státní zaměstnanci zařazení v Ministerstvu obrany, kteří jsou vysíláni k výkonu služby v zahraničí na Stálou delegaci při NATO přímo Ministerstvem obrany).

Uvedenému odpovídá i terminologická úprava pojmu „zahraniční služba“ v zákoně o státní službě na „služba v zahraničí“, jelikož ustanovení vztahující se k výkonu zahraniční služby, které se navrhuje v zákoně o státní službě (§ 67) ponechat, resp. nově doplňované ustanovení § 67a, se vztahuje výlučně k výkonu služby v zahraničí (tj. nikoli k výkonu na služebním působišti v České republice).

Uvedené naopak nevylučuje dosavadní spolupráci Ministerstva zahraničních věcí s těmi státními orgány, které přímo vysílají své pracovníky ke službě v zahraničí, kteří působí při zastupitelských úřadech České republiky v zahraničí. Za účelem zajištění organizace začlenění takto vysílaných pracovníků do struktur zastupitelských úřadů v přijímajícím státě jsou mezi Ministerstvem zahraničních věcí a těmito státními orgány uzavírány dohody, přičemž tato praxe je nově potvrzena v § 12.

V § 2 jsou popsány jednotlivé skupiny osob, které se podílejí na realizaci zahraniční služby, ať už přímo jejím výkonem (diplomatictí pracovníci a administrativní pracovníci

a honorární konzulární úředníci) či nepřímo zajišťováním podpory jejího výkonu (techničtí pracovníci).

K jednotlivým kategoriím lze uvést následující:

„Diplomatický pracovník“ spadá pod pojem „diplomatický personál“, obsažený v čl. 1 písm. d) Vídeňské úmluvy o diplomatických stycích. V podmínkách české zahraniční služby bude tato osoba zpravidla ve služebním poměru, ve výjimečných případech též v poměru pracovním (viz současný § 178 zákona o státní službě).

„Administrativní pracovník“ patří mezi „členy administrativního a technického personálu“ podle čl. 1 písm. f) Vídeňské úmluvy o diplomatických stycích, přičemž zpravidla se bude jednat o osobu ve služebním poměru, někdy též v poměru pracovním za podmínek uvedených výše. V podmínkách Ministerstva zahraničních věcí vykonává administrativní pracovník zahraniční službu, jestliže působí například jako konzulární referent. Činnost související se zahraniční službou vykonává administrativní pracovník například v pracovním zařazení jako účetní.

Pojem „konzulární úředník“ ve smyslu zákona o zahraniční službě je jak „konzulární úředník“ podle čl. 1 písm. d) Vídeňské úmluvy o konzulárních stycích, tj. „osoba pověřená v této funkci výkonem konzulárních funkcí“, tak „konzulární zaměstnanec“ podle čl. 1 písm. e) téže úmluvy, tj. „osoba zaměstnaná v administrativních službách konzulárního úřadu“.

„Honorární konzulární úředník“ pověřený výkonem některých konzulárních činností je jednou z kategorií „konzulárních úředníků“ podle čl. 1 odst. 2 a dále hlavy III Vídeňské úmluvy o konzulárních stycích. Tyto osoby nejsou ve vztahu k Ministerstvu zahraničních věcí ani ve služebním, ani v pracovním poměru. Rozsah výkonu činnosti honorárního konzulárního úředníka stanoví ministr ve svém rozhodnutí. Stanovený rozsah činnosti nesmí přesahovat právní rámec daný platnou právní úpravou nebo s ní být v rozporu. Konzulární úřad vedený honorárním konzulárním úředníkem může vykonávat konzulární činnosti pouze v rozsahu vymezeném jak zákonem o zahraniční službě, tak rovněž jinými právními předpisy.

„Technický pracovník“ je stejně jako administrativní pracovník „členem administrativního a technického personálu“ podle čl. 1 písm. f) Vídeňské úmluvy o diplomatických stycích. Dále se může jednat o „konzulárního zaměstnance“ podle čl. 1 písm. e) Vídeňské úmluvy o konzulárních stycích, tj. „osobu zaměstnanou v technických službách konzulárního úřadu“. V praxi Ministerstva zahraničních věcí se jedná zejména o řidiče, domovníky a kuchaře, vyloučené z působnosti zákona o státní službě podle jeho § 2 odst. 1 písm. j) odkazujícího na „zaměstnance, který vykonává pouze pomocné, servisní nebo manuální práce“ atd.

„Člen rodiny“ je definován v souladu s § 46 odst. 3 zákona o státní službě a § 187 zákoníku práce jako manžel, partner podle zákona o registrovaném partnerství (dále jen „partner“), vlastní dítě, osvojenec, dítě svěřené státnímu zaměstnanci nebo zaměstnanci do pěstounské péče nebo do výchovy, vlastní rodiče, osvojitel, opatrovník a pěstoun. Jiná fyzická osoba je postavena na roveň člena rodiny pouze za předpokladu, že žije se státním zaměstnancem nebo zaměstnancem v domácnosti.

K § 3

Zákon o státní službě obdobné obecné ustanovení sice neobsahuje, jeho začlenění do zákona o zahraniční službě je však žádoucí pro účely výkladu tohoto zákona. Obdobné ustanovení ostatně obsahuje též § 3 slovenského „zákona o zahraničnej službe“ (č. 151/2010 Z.z.).

Zásada „věrnosti České republice“ je základním předpokladem pro výkon zahraniční služby a vychází z § 77 odst. 1 písm. a) zákona o státní službě, podle kterého je státní zaměstnanec povinen „zachovávat při výkonu služby věrnost České republice“. Vzhledem k tomu, že na výkonu české zahraniční služby se podílejí též osoby v pracovním poměru, je žádoucí, aby tato zásada platila pro všechny.

Zásada „profesionality“ vychází ze standardů uplatňovaných ve výkonných diplomatických službách srovnatelných členských států Evropské unie (např. Rakouska, Belgie, Nizozemska či Švédska), kdy tyto služby nejsou obsazovány osobami na základě politických nominací, ale po splnění objektivních kritérií ověřených ve výběrovém řízení (vzdělání, znalost cizích jazyků apod.). Těmto profesionálním diplomatům je poté zaručen kariérní postup a rotace mezi ústředím a zastupitelskými úřady.

Zásada „dodržování závazků, které pro Českou republiku vyplývají z mezinárodního práva a práva Evropské unie“, je zakotvena pro Českou republiku v čl. 1 odst. 2 Ústavy. Mezinárodní právo je tedy základním rámcem pro výkon české zahraniční služby, a to nejen z důvodu předejití občasným zneužitím diplomatických výsad a imunit (které mohou výrazně poškodit obraz České republiky v zahraničí), ale též ve vztahu k cílům zahraniční služby, které s ním nemohou být v rozporu (páchání zločinů podle mezinárodního práva, porušování spojeneckých závazků apod.). V § 77 odst. 1 písm. c) zákona o státní službě se sice státním zaměstnancům ukládá povinnost „při výkonu služby dodržovat právní předpisy“, tj. pravidla vnitrostátního práva, avšak pravidla mezinárodního práva včetně práva Evropské unie – relevantní právě pro zahraniční službu – zde výslovně zmíněna nejsou.

Zásada „dodržování kariérního systému zahraniční služby a střídání výkonu služby v ústředí a služby v zahraničí“ je úzce propojená se zásadou „profesionality“. Tím, že Ministerstvo zahraničních věcí dbá na uplatňování této zásady, zaručuje státním zaměstnancům stabilitu a jistotu při výkonu zahraniční služby.

K § 4

Pojem „zastupitelský úřad“, který obsahuje § 6 odst. 3 písm. c) kompetenčního zákona, je zavedený v každodenní praxi Ministerstva zahraničních věcí i jeho služebních předpisech. Tento výraz byl použit i v § 51 odst. 6 zákona o státní službě a § 6 nařízení vlády o pravidlech pro organizaci služebního úřadu. I když Ústava používá v § 63 odst. 1 písm. d) a e) pojem „zastupitelská mise“ a Vídeňská úmluva o diplomatických stycích pojem „diplomatická mise“ (v případě Vídeňské úmluvy o konzulárních stycích je to „konzulární úřad“), zákon o zahraniční službě obsahuje zažitý pojem „zastupitelský úřad“.

Vedle definice zastupitelského úřadu v odstavci 1 coby „organizačního útvaru ministerstva zřízeného za účelem plnění úkolů služby v zahraničí“ jsou v odstavci 2 vyjmenovány jednotlivé druhy zastupitelských úřadů, což dosud v českém právním řádu chybělo. Podle odstavce 3 tyto zastupitelské úřady zřizuje a ruší ministr zahraničních věcí, přičemž v případě velvyslanectví, stálé mise a styčného úřadu nebo kanceláře o takovém kroku informuje vládu z důvodu širšího dopadu na bilaterální, případně multilaterální vztahy České republiky k jiným subjektům mezinárodního práva a dalším entitám. Znění odstavce 3 vychází ze stávající praxe. Zastupitelské úřady jsou jakožto organizační útvar součástí organizační struktury Ministerstva zahraničních věcí. Zřízení nebo zrušení zastupitelského úřadu je tudíž změnou organizační struktury ministerstva podle § 19 odst. 2 zákona o státní službě. Z toho důvodu je rozhodnutí ministra o zrušení nebo zřízení velvyslanectví, stálé mise nebo styčného úřadu předkládáno vládě pouze pro informaci, a to z důvodu politické důležitosti. V případě konzulárních úřadů nebo zvláštní mise takovýto postup není nutný

vzhledem k úkolům, které tyto úřady vykonávají. V případě, kdy je s ohledem na zahraničněpolitický vývoj potřeba zřídit nový zastupitelský úřad v zahraničí, je zřejmé, že součástí takového kroku musí nutně být zvýšení systemizace ministerstva. Z důvodu větší flexibility bude v takovém případě vyloučen postup podle zákona o státní službě s tím, že zvýšení systemizace spojené s obsazením takto zřizovaného úřadu bude předkládáno vládě ke schválení současně s předloženou informací o rozhodnutí ministra o zřízení úřadu podle § 4 odst. 3. Návrh na změnu systemizace bude předkládán po dohodě s Ministerstvem vnitra a Ministerstvem financí.

Odstavec 4 předvídá vymezení působnosti, resp. rozsah vykonávaných činností zřizovaným zastupitelským úřadem, což předpokládá čl. 5 Vídeňské úmluvy o diplomatických stycích (pokud jde o možnost akreditace „šéfa mise“ pro více států) a čl. 4 odst. 2 Vídeňské úmluvy o konzulárních stycích (pokud jde o stanovení „konzulárního obvodu“). Odstavec 5 upravuje opatření činěná při rušení zastupitelských úřadů, kdy je třeba určit, který zastupitelský úřad či úřady převezmou jeho stávající agendu. Ministr ve svém rozhodnutí nemůže stanovit rozsah výkonu činnosti, který by přesahoval právní rámec daný platnou právní úpravou nebo s ní byl v rozporu. Zastupitelský úřad může vykonávat konzulární činnosti v rozsahu vymezeném nejen zákonem o zahraniční službě, ale rovněž jinými právními předpisy.

K § 5

Vymezení funkcí velvyslanectví vychází z čl. 3 Vídeňské úmluvy o diplomatických stycích (na kterou se zde výslovně odkazuje) s tím, že dovětkem v písmenu d) je reflektováno členství České republiky v Evropské unii.

K § 6

Toto ustanovení bylo navrženo s přihlédnutím k výše uvedenému § 5 popisujícímu funkci velvyslanectví. Úprava postavení stálých misí při mezinárodních organizacích je v mezinárodním právu rozlišována, proto zde nelze vycházet z žádné konkrétní mezinárodní smlouvy. Např. v případě stálých misí při Organizaci spojených národů (dále jen „OSN“) v New Yorku se tato úprava některých aspektů jejich působení nachází v čl. IV Úmluvy o výsadách a imunitách Organizace Spojených národů (publikované vyhláškou č. 52/1956 Sb.) a čl. V Dohody mezi OSN a USA týkající se sídla OSN (podepsané v Lake Success dne 26. června 1947).

Předmětné ustanovení by se v současné době vztahovalo zejména na Stálé mise při OSN v New Yorku, Ženevě a Vídni, Stálou misi při Radě Evropy ve Štrasburku, Stálou delegaci při NATO v Bruselu, Stálou misi při OECD v Paříži a samozřejmě též na Stálé zastoupení při Evropské unii v Bruselu.

Dále je třeba zmínit, že Vídeňská úmluva o diplomatických stycích v čl. 5 odst. 3 umožňuje, aby šéf diplomatické mise vystupoval jako zástupce vysílajícího státu současně při jakékoli mezinárodní organizaci. Této možnosti využívá i Česká republika, např. velvyslankyně v Nizozemsku je současně českou představitelkou při OPCW, velvyslankyně ve Francii při UNESCO, velvyslankyně v Itálii při FAO, velvyslanec v Keni při UNEP a UN-Habitat, atd. Ne všechny vztahy České republiky k mezinárodním organizacím tak jsou zajištěny prostřednictvím stálých misí.

K § 7

Odstavec 1 obsahuje výčet konzulárních úřadů, který je částečně převzat z definice pojmu „konzulární úřad“ v čl. 1 Vídeňské úmluvy o konzulárních stycích. Na rozdíl od definice v úmluvě není v tomto ustanovení uveden „vicekonzulát“, což je pojem Ministerstvem zahraničních věcí neužívaný. Navíc je zde v písmenu d) uveden „konzulární úřad vedený honorárním konzulárním úředníkem“.

Odstavec 2 odkazuje obecně na funkce vykonávané konzulárním úřadem podle Vídeňské úmluvy o konzulárních stycích. Odstavec 3 se odvolává na specifikaci dalších funkcí vykonávaných konzulárním úřadem nad rámec funkcí konzulárních, která je rovněž obsažena v rozhodnutí ministra o zřízení příslušného úřadu. Uvedené ustanovení se uplatní zejména v případě generálních konzulátů, kterým je podle stávající praxe svěřována vedle agendy konzulární např. agenda ekonomické diplomacie, krajanských vztahů apod. Konkrétní rozsah činností, které bude určitý konzulární úřad vykonávat, bude vymezen rozhodnutím ministra, kterým se dotčený úřad zřizuje (zejména v případě konzulárních úřadů vedených honorárním konzulárním úředníkem je obvyklé, že tyto úřady nevykonávají všechny konzulární funkce, které lze konzulárním úřadům podle Vídeňské úmluvy o konzulárních stycích svěřit).

Odstavec 4 upravuje vztahy konzulárního úřadu s velvyslanectvím v rámci přijímajícího státu. Tyto vztahy nejsou, s výjimkou konzulárních úřadů vedených honorárním konzulárním úředníkem, konstruovány jako vztahy podřízenosti a nadřízenosti, resp. uvedené úřady vůči sobě nevykonávají kontrolní funkci, ale jsou charakterizovány jako vztahy koordinační (uvedené je významné např. při organizaci návštěv ústavních činitelů v dotčeném teritoriu apod.). Nadále ovšem platí, že nejvyšším stálým představitelem České republiky v přijímajícím státě je vedoucí zastupitelského úřadu, který je velvyslanectvím.

Následující odstavce dotčeného ustanovení se věnují honorárním konzulárním úředníkům, jejichž postavení je upraveno v čl. 1 odst. 2 a dále v hlavě III Vídeňské úmluvy o konzulárních stycích (zkráceně se v praxi hovoří o „honorárních konzulech“). Jejich činnost je pro fungování české zahraniční služby v některých státech klíčová, v současné době jich je cca 200 (naproti tomu v České republice působí cca 45 honorárních konzulů jiných států).

V odstavci 5 je stanoveno, že ministr určí zastupitelský úřad, který bude dohlížet na výkon činnosti příslušného konzulárního úřadu vedeného honorárním konzulárním úředníkem. V praxi se zpravidla jedná o velvyslanectví nebo generální konzulát, v jehož konzulárním obvodu je daný konzulární úřad vedený honorárním konzulárním úředníkem zřízený, přičemž takovýto zastupitelský úřad může dohlížet na více konzulárních úřadů vedených honorárním konzulárním úředníkem.

V odstavci 6 jsou stanoveny minimální předpoklady na kandidáty na pozici honorárního konzulárního úředníka, kterými jsou společenské postavení v přijímajícím státě, znalost poměrů v předpokládaném konzulárním obvodu, úroveň vztahů se zástupci veřejné i soukromé oblasti a odborné znalosti a zkušenosti zaručující řádný výkon konzulárních činností. Občanství České republiky zde (v souladu s mezinárodní praxí) není podmínkou. Splnění těchto předpokladů je ověřováno jak zastupitelským úřadem České republiky příslušným pro daný stát, tak prostřednictvím pohovoru kandidáta s náměstkou pro řízení příslušných sekcí Ministerstva zahraničních věcí.

Odstavec 7 se zabývá finančními otázkami působení honorárních konzulárních úředníků, kdy (opět v souladu s mezinárodní praxí) hradí tyto osoby náklady na svoji činnost z vlastních zdrojů a nenáleží jim plat ani mzda. Vybrané správní poplatky se odvádí prostřednictvím příslušného zastupitelského úřadu a Ministerstva zahraničních věcí do státního rozpočtu České republiky.

K § 8

Institut zvláštní mise byl do návrhu zákona o zahraniční službě převzat z platné Úmluvy o zvláštních misích, vyhlášené pod č. 40/1987 Sb., kterou je Česká republika vázána a která spadá do kategorie tzv. prezidentských smluv. Je tudíž podle čl. 10 Ústavy „součástí právního řádu“ a může mít podle tohoto článku Ústavy aplikační přednost před zákonem. Předmětné ustanovení návrhu zákona je tedy recepcí části výše uvedené mezinárodní smlouvy a využívá definici „zvláštní mise“ obsažené v čl. 1 písm. a) této úmluvy. Zvláštní mise mohou mít podobu delegace jednoho státu k druhému „za účelem jednání s ním o určitých otázkách, nebo k provedení určitého úkolu“, současně však může mít taková mise dlouhodobější charakter a být vybavena mj. sídlem označeným vlajkou a státním znakem vysílajícího státu (viz čl. 17 a 19 úmluvy). V této podobě by zvláštní mise byla zastupitelským úřadem ve smyslu zákona o zahraniční službě. I když Československo zřizovalo takové zvláštní mise velmi zřídka (např. zvláštní mise u tzv. Stálé konference týkající se odzbrojení ve Vídni v 80. letech) a Česká republika takovou misi dosud vůbec nezřídila, nelze vyloučit, že v budoucnu může být ustavení takové mise třeba. Proto byl do zákona o zahraniční službě zahrnut i tento druh zastupitelského úřadu. V případě, že by se institut zvláštní mise ve své „dlouhodobé podobě“ někdy použil, Ministerstvo zahraničních věcí předpokládá předložení návrhu na změnu systemizace.

K § 9

Česká republika ve výjimečných případech potřebuje udržovat styky i s entitami, které z hlediska mezinárodního práva nejsou státem. V současné době disponuje v tomto smyslu jedním styčným úřadem a jednou ekonomickou a kulturní kanceláří. V budoucnu může dojít ke vzniku dalších situací, kdy bude vhodné tento zastupitelský úřad *sui generis* zřídit, proto je účelné poskytnout mu oporu v zákoně. Tyto styčné úřady či kanceláře plní v praxi obdobné funkce jako diplomatická mise, přesný rozsah funkcí určuje ministr zahraničních věcí.

K § 10

Odstavec 1 označuje vedoucího zastupitelského úřadu, který je velvyslanectvím, za „nejvýše postaveného stálého představitele České republiky v přijímajícím státě“. Tento text nepochází z Vídeňské úmluvy o diplomatických stycích. Jeho smyslem je zdůraznit odpovědnost velvyslance za politické otázky, a to i ve státech, kde má Česká republika zřízeny též generální konzulát či konzuláty. Slovem „stálý“ se dále vyjadřuje skutečnost, že v případě návštěvy nejvyšších českých ústavních činitelů jsou tyto činitelé dočasně, tj. po dobu návštěvy, nejvyššími představiteli České republiky v přijímajícím státě.

Odstavec 2 upravuje případy zmíněné již v souvislosti s § 6, kdy jako zástupce České republiky při mezinárodní organizaci působí velvyslanec pro určitý stát, popřípadě jeden z diplomatických pracovníků tohoto velvyslanectví. S touto možností výslovně počítá čl. 5 odst. 3 Vídeňské úmluvy o diplomatických stycích.

Vzhledem k tomu, že Česká republika nemůže mít svůj zastupitelský úřad v každém státě, jsou někteří velvyslanci akreditováni pro více států, což předvídá též čl. 5 odst. 1 Vídeňské úmluvy o diplomatických stycích – samozřejmě za předpokladu, že proti tomuto řešení žádný z přijímajících států nevznesl námitky. Za účelem rozpočtových úspor se též do budoucna počítá (po vzoru jiných členských států Evropské unie) s existencí tzv. „létajících velvyslanců“, tj. velvyslanců vykonávajících svoji funkci ze své kanceláře na Ministerstvu

zahraničních věcí a v případě potřeby cestujících do států ve své působnosti. Oba druhy těchto nerezidentních vedoucích zastupitelských úřadů jsou proto upraveny v odstavci 3.

Odstavec 4 se týká vnitrostátního procesu pověřování a odvolávání vedoucích zastupitelských úřadů a zakotvuje stávající ústavní praxi. Co se týče velvyslanců, je zde v souladu s čl. 63 odst. 1 písm. e) Ústavy potvrzena pravomoc prezidenta pověřovat a odvolávat velvyslance s tím, že tak činí na návrh vlády. Od pověřování, resp. odvolávání velvyslanců je potřeba odlišovat úkon jmenování, popřípadě odvolání ze služebního místa představeného jakožto služebněprávní úkon, který navazuje na pověření, resp. odvolání činěné prezidentem. Jmenování, resp. odvolání z místa představeného činí státní tajemník ministerstva na základě zákona o státní službě.

V případě vedoucích ostatních zastupitelských úřadů (tj. v praxi zejména generálních konzulů a vedoucích styčných úřadů a kanceláří) je tato pravomoc svěřena ministru zahraničních věcí při zachování postupu jmenování na místo nebo odvolání ze služebního místa státním tajemníkem cestou správního řízení.

K § 11

Ustanovení § 11 demonstrativně vymezuje činnosti, kterými se rozumí výkon služby v ústředí a služby v zahraničí. Uvedený výčet představuje stěžejní činnosti zahraniční služby, mezi které náleží rovněž výkon konzulární služby. Výkon služby v ústředí, vymezený v odstavci 1, je podobný výkonu státní služby na některých jiných ministerstvech, zatímco výkon služby v zahraničí, vymezený v odstavci 2, se od toho v ústředí značně liší a je prováděn téměř výlučně Ministerstvem zahraničních věcí, resp. zastupitelskými úřady. Přehled jednotlivých činností konkretizuje kompetence Ministerstva zahraničních věcí upravené v § 6 kompetenčního zákona. Vymezení činností reflektuje rovněž zařazení správních činností členěných podle odborného zaměření do platových tříd v katalogu správních činností, upraveném nařízením vlády č. 302/1014 Sb., o katalogu správních činností. Oblast zahraničních vztahů tak zahrnuje nejen vytváření a zajišťování rozvoje bilaterálních a multilaterálních vztahů se státními a mezinárodními subjekty nebo sledování politického vývoje v daných státech, ale rovněž činnost v oblasti veřejné nebo ekonomické diplomacie. Zahraniční rozvojová spolupráce a humanitární pomoc je primárně upravena zákonem č. 151/2010 Sb., o zahraniční rozvojové spolupráci a humanitární pomoci poskytované do zahraničí. Výkon zahraniční služby rovněž zahrnuje analytickou, koordinační a koncepční činnost v oblasti lidských práv, podpory demokracie a transformace ve vztahu k zahraničí, což v podmínkách České republiky znamená především podporu, včetně finanční, v oblasti sociálních práv, občanské společnosti, svobody projevu a přístupu k informacím ve třetích zemích. Vzhledem k velké krajanské komunitě v zahraničí je podpora krajanských vztahů rovněž jednou z hlavních činností v rámci výkonu zahraniční služby.

K § 12

Ustanovení § 12 je praktickým vyjádřením principu nedělitelnosti zahraniční služby, podle kterého subjektem mezinárodního práva není ani Ministerstvo zahraničních věcí ani žádný jiný státní orgán, ale stát jako celek. V tomto smyslu by měl proto stát působit navenek jednotně, což bez součinnosti ostatních státních orgánů, resp. dalších relevantních subjektů, není možné. Smyslem ustanovení je zakotvit vzájemnou součinnost státních orgánů podílejících se na prosazování a ochraně zájmů České republiky. Za účelem efektivní spolupráce mohou státní orgány a další subjekty uzavřít dohody, ve kterých budou vymezeny konkrétní podmínky poskytování vzájemné součinnosti. Tato úprava vychází ze stávajícího

stavu, kdy mezi Ministerstvem zahraničních věcí a některými dalšími ministerstvy jsou již takové dohody uzavřené; na takovéto dohody se bude nahlížet jako na dohody uzavřené podle zákona o zahraniční službě. Takovouto dohodou ve smyslu zákona o zahraniční službě je například Rámcová dohoda mezi Ministerstvem průmyslu a obchodu a Ministerstvem zahraničních věcí ze dne 26. 6. 2014 o zásadách spolupráce při zajišťování podpory exportu a ekonomické diplomacie České republiky, která mimo jiné obsahuje ustanovení týkající se vzdělávání a hodnocení ekonomických diplomatů, a Ujednání mezi Ministerstvem zahraničních věcí a Ministerstvem zemědělství o zásadách spolupráce při zřízení a provozování pozic zemědělských diplomatů ze dne 14. 11. 2014.

K § 13

Ustanovení § 13 upravuje situace, kdy jsou vysíláni do zahraničí za účelem podpory výkonu zahraniční služby zaměstnanci organizačních složek státu nebo příspěvkových organizací, jejichž zřizovatelem je některé z ministerstev (jedná se zejména o Českou rozvojovou agenturu, Česká centra, CzechTrade a Czech Tourism), nebo které jsou těmto správním úřadům podřízené (např. CzechInvest).

Vedoucí zastupitelského úřadu, tj. „šéf mise“ ve smyslu čl. 1 písm. a) Vídeňské úmluvy o diplomatických stycích, je „osoba pověřená vysílajícím státem, aby vykonávala povinnosti spojené s touto funkcí“, stejná definice platí též pro vedoucího konzulárního úřadu podle čl. 1 odst. 1 písm. c) Vídeňské úmluvy o konzulárních stycích. V této souvislosti je třeba zdůraznit, že „šéf mise“, resp. „vedoucí konzulárního úřadu“, nese odpovědnost za fungování diplomatické mise, resp. konzulárního úřadu, v souladu s mezinárodním (i českým) právem. Viz např. čl. 41 odst. 1 („povinnost dbát zákonů a předpisů přijímajícího státu“) a zejména odst. 3 („Místností mise nesmí být používáno způsobem neslučitelným s funkcemi mise“) Vídeňské úmluvy o diplomatických stycích.

Je zřejmé, že této široké odpovědnosti nemůže vedoucí zastupitelského úřadu dostat, pokud k jejímu výkonu nebude vybaven odpovídající pravomocí, tj. konkrétními právními nástroji k řízení „členů personálu mise“, resp. „členů konzulárního úřadu“. V současných podmínkách, kdy pracovníci organizační složky státu nebo státních příspěvkových organizací nejsou ve služebním, ani pracovním poměru k Ministerstvu zahraničních věcí, jsou tedy jeho možnosti efektivního řízení těchto pracovníků omezené. V případě protiprávního jednání těchto pracovníků by tak vedoucí zastupitelského úřadu nesl ve vztahu k přijímajícímu státu veškerou odpovědnost (včetně jeho možného prohlášení za *persona non grata* podle čl. 9 odst. 1 Vídeňské úmluvy o diplomatických stycích), přestože nebylo v jeho pravomoci takovému jednání zabránit.

Navrhovaný § 13 návrhu zákona se snaží tento problém vyřešit tím, že pracovníky organizačních složek státu nebo státních příspěvkových organizací činí součástí diplomatické mise, resp. konzulárního úřadu s tím, že budou podřízeni „šéfovi mise“, resp. „vedoucímu konzulárního úřadu“, v souladu s podmínkami stanovenými v dohodě uzavřené podle § 12. Za účelem efektivního působení osob vyslaných podle § 13 na zastupitelský úřad uzavírá Ministerstvo zahraničních věcí s vysílající organizací, resp. s jejím zřizovatelem dohodu vymezující bližší podmínky vzájemné součinnosti včetně úpravy rozsahu pokynů, které vyslaná osoba přijímá od vysílající organizace a šéfa mise. Pokyny nesmí být v rozporu s mezinárodními závazky ani s právním řádem České republiky.

V případě, že o to Ministerstvo zahraničních věcí vysílající organizaci požádá, bude ukončeno vyslání jejího zaměstnance. Jedná se zejména o situace, kdy dojde v přijímajícím státě k mimořádné události nebo o případy, kdy vyslaná osoba spáchá trestný čin.

K § 14

Zákon o zahraniční službě poskytuje tímto ustanovením právní základ pro zřízení státní příspěvkové organizace přímo Ministerstvem zahraničních věcí a podrobně upravuje náležitosti zřizovací listiny. Vzhledem k tomu, že zřizovatelem je ministerstvo, je pravomoc jmenovat a odvolávat její statutární orgán svěřena ministrowi zahraničních věcí. V následujících odstavcích se upravuje rozdělení, sloučení, splynutí a zrušení takové státní příspěvkové organizace.

Účelem navrhovaného ustanovení není zřídit novou příspěvkovou organizaci, ale vytvořit dosud chybějící právní rámec pro již existující příspěvkové organizace Ministerstva zahraničních věcí (Česká centra, Diplomatický servis atd.). Bez uvedené úpravy nelze s ohledem na zákon o majetku provádět změny ve stávajících příspěvkových organizacích ministerstva, což přináší četné praktické problémy.

K § 15

V souladu s mezinárodní praxí se předpokládá přiznávání a propůjčování diplomatických hodností diplomatickým pracovníkům (případně též konzulárních hodností konzulárním úředníkům). Dosud bylo obdobné ustanovení obsaženo v § 8 zákona o státní službě, na základě jehož odstavce 2 Ministerstvo zahraničních věcí vydalo vyhlášku o stanovení diplomatických a konzulárních hodností a postupu při jejich přiznávání a propůjčování. Na rozdíl od stávajícího § 8 zákona o státní službě odkazuje dotčené ustanovení výslovně také na úpravu podmínek, za kterých lze diplomatickou či konzulární hodnost přiznat nebo propůjčit.

Uvedené ustanovení, podobně jako je tomu za platného právního stavu vycházejícího z § 8 zákona o státní službě, nevylučuje v souladu s mezinárodním právem, resp. protokolárními zvyklostmi, stávající praxi propůjčování diplomatických hodností pracovníkům zastupitelských úřadů přímo vysílaných k výkonu služby v zahraničí jinými státními orgány v oblasti jejich působnosti (viz odůvodnění k § 2 písm. a).

K § 16

Smyslem tohoto prvního ustanovení hlavy IV dílu 1 zákona je poskytnout přehled nejvýznamnějších konzulárních činností, které může vykonávat zastupitelský úřad (odstavec 1), resp. ministerstvo (odstavec 2). Výčet konzulárních činností je z praktických důvodů pojímán demonstrativně, z povahy věci se však blíží výčtu taxativnímu.

Část konzulární agendy vykonávané zastupitelskými úřady, resp. v ústředí, je vyčerpávajícím způsobem upravena zvláštními právními předpisy (jedná se např. o vízovou agendu upravenou příslušnými předpisy práva Evropské unie, resp. zákonem o pobytu cizinců). Tato činnost je zmíněna v uvedeném demonstrativním výčtu, ale již není z uvedeného důvodu dále upravována v žádném ustanovení hlavy IV.

Naopak některé jiné části konzulární agendy nejsou upraveny obecně závazným právním předpisem buď vůbec (konzulární ochrana) nebo jsou upraveny, aniž zakládají působnost zastupitelských úřadů (ověřovací činnost). V případě některých konzulárních agend, jako je např. činnost notářské povahy nebo státoobčanská agenda, je potřeba upravit určitá specifika, týkající se jejich výkonu prostřednictvím zastupitelských úřadů. Všechny tyto konzulární činnosti vyjmenované v demonstrativním výčtu § 16 odst. 1 jsou proto dále příslušným způsobem upraveny ve zvláštních ustanoveních.

Odstavec 1 stanoví právní rámec výkonu konzulárních činností ze strany zastupitelského úřadu, který tak může operovat v rozsahu vymezeném tímto zákonem, zvláštními právními předpisy, mezinárodními smlouvami, jimiž je Česká republika vázána, a v souladu s právním řádem přijímajícího státu. S ohledem na povahu zahraniční služby není v případě vztahu k právnímu řádu přijímajícího státu použit pojem „v rozsahu“, nýbrž pojem „v souladu“; lze tak z pohledu České republiky jakožto vysílajícího státu vykonávat takovou konzulární činnost, která není právem přijímajícího státu zakázána.

Následný výčet konzulárních činností, resp. agend vychází z konzulárních funkcí uvedených v čl. 5 Vídeňské úmluvy o konzulárních stycích, přičemž tyto funkce blíže vymezuje, potažmo adaptuje pro účely českého právního řádu, a dále z § 6 kompetenčního zákona. Některé z těchto činností jsou upraveny jinými vnitrostátními předpisy, ale pouze část z nich svěřuje pravomoc zastupitelským úřadům. Příkladem je ověřovací agenda, která je upravena v zákoně o ověřování, jakož i v notářském řádu, jejíž výkon není v současné době svěřen vnitrostátně zastupitelským úřadům, ačkoli takový postup mezinárodní smlouvy umožňují a v praxi je zastupitelskými úřady prováděna.

Odstavec 2 vyjmenovává, které konzulární činnosti, uvedené v odstavci 1, vykonává ministerstvo v rámci služby v ústředí, popř. na výkonu kterých konzulárních činností se ve spolupráci se zastupitelským úřadem podílí.

Odstavec 3 stanoví, že informaci, pro které státy, resp. část území daných států zastupitelské úřady vykonávají jednotlivé druhy konzulárních činností, bude ministerstvo zveřejňovat způsobem umožňujícím dálkový přístup, tj. na webových stránkách ministerstva, přičemž stejná informace bude přístupná rovněž prostřednictvím webových stránek jednotlivých zastupitelských úřadů.

K § 17

Právní úprava agendy obsažené v navrhovaném § 17 v současné české legislativě prakticky zcela chybí a opírá se pouze o § 6 kompetenčního zákona. Výkon této agendy je upraven jen na úrovni služebních předpisů ministerstva. Vzhledem k tomu, že se při výkonu agendy konzulární ochrany může jednat o citlivý zásah do osobní sféry občanů, kterým je konzulární ochrana poskytována, je žádoucí, aby tato ochrana byla upravena zákonem.

Navrhovaná právní úprava se dotýká občanů České republiky a občanů členských států Evropské unie, kteří v místě poskytované konzulární ochrany nemají svůj zastupitelský úřad, potažmo úřad, který je schopen účinně poskytnout v konkrétním případě konzulární ochranu. Dotčené ustanovení zahrnuje jednotlivé složky konzulární ochrany a poskytuje jim jednotný zákonný rámec.

Důležitým prvkem při aplikaci navrhovaného ustanovení § 17 je projev vůle, kterým dá občan nezpochybnitelným způsobem najevo, že o konzulární ochranu žádá a je připraven zároveň poskytovat odpovídající součinnost. Zákon o zahraniční službě zohledňuje i případnou nečinnost či záměrné maření realizace odpovídající konzulární ochrany. V případech, kdy příjemce pomoci zákonem stanovené podmínky nedodrží, resp. neposkytne zastupitelskému úřadu nezbytnou součinnost, lze konzulární ochranu odmítnout.

Zvláště citlivou problematikou v rámci poskytování konzulární pomoci jsou případy, které se týkají nezletilých dětí, které se ocitly v zahraničí bez doprovodu. Dosavadní úprava zajišťování návratu těchto dětí ze zahraničí do České republiky je obsažena v ustanovení § 36 zákona o sociálně-právní ochraně dětí, kde jsou vymezeny povinnosti zastupitelského úřadu (oznamovací a zajištění návratu). Začleněním této materie do navrhovaného zákona je

problematika nezletilých dětí bez doprovodu v zahraničí akceptována jako plnohodnotný (ve smyslu běžný) výkon konzulární ochrany občanů České republiky a občanů členských států Evropské unie.

K § 17 odst. 1

První odstavec dotčeného ustanovení vymezuje okruh adresátů konzulární ochrany. Zároveň obsahuje s ohledem na transpozici směrnice 2015/637 definici pojmu nezastoupený občan, jelikož v souladu se směrnicí je konzulární ochrana poskytována vedle občanů České republiky za stejných podmínek rovněž těmto občanům jiných členských států.

K § 17 odst. 2

Ustanovení druhého odstavce vymezuje situace, ve kterých je konzulární ochrana poskytována. Činí tak s ohledem na charakter konzulární ochrany demonstrativně, tj. předpokládá i jiné formy pomoci občanům České republiky a nezastoupeným občanům v zahraničí.

Písmeno f) dotčeného ustanovení vymezuje pojem „mimořádná událost v zahraničí“, který vychází z úpravy uvedené v § 2 písm. b) zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

K § 17 odst. 3 až 7

Odstavce 3 až 7 blíže rozvádí podmínky, za kterých je konzulární ochrana v jednotlivých situacích poskytována (tj. v situaci omezení osobní svobody, stal-li se občan obětí trestného činu, ocitl-li se občan v zahraničí v nouzi, v případě úmrtí občana a při mimořádné události). Výchozím prvkem poskytování konzulární ochrany v jejích jednotlivých podobách je, jak je výše uvedeno, vůle příjemce ochrany, popřípadě osob jemu blízkých, poskytovanou ochranu přijmout, jasně vyjádřená žádost o konzulární ochranu.

K § 17 odst. 8 až 10

Ustanovení odstavců 8 až 10 řeší podmínky, za kterých lze občanovi poskytnout finanční nebo materiální pomoc. Základním východiskem je, že takto poskytovaná forma pomoci musí být přiměřená vzniklé situaci, pomoc nelze získat jiným způsobem a dále že se jedná o pomoc návratnou, tedy pomoc je až na určité výjimečné situace vázána na závazek příjemce pomoci uhradit náklady, které zastupitelský úřad v souvislosti s konzulární ochranou vynaložil. Odstavec 10 řeší výše zmiňované případy, kdy lze poskytnutí konzulární ochrany odmítnout.

K § 17 odst. 11

Konzulární ochrana je poskytována v situacích, kdy se konkrétní okolnosti každého jednotlivého případu významně odlišují. Nezřídka se jedná o sociálně či psychologicky vypjaté situace, kdy je potřeba přijímat rychlá rozhodnutí ohledně konkrétní podoby pomoci. Aby se předešlo nedorozumění či nepřiměřeným očekáváním ze strany příjemců podpory, je potřeba výslovně stanovit, že diskrece, jak při poskytování konzulární ochrany postupovat v konkrétním případě, náleží zastupitelskému úřadu, který se má řídit právě konkrétními okolnostmi daného případu.

Věta druhá předmětného ustanovení umožňuje zastupitelskému úřadu nepožadovat při poskytování konzulární ochrany závazek k úhradě nákladů, potažmo požadovat takový závazek pouze k části nákladů vzniklých v souvislosti s konzulární ochranou. Uvedené ustanovení míří zejména na situace, kdy je poskytnuta materiální pomoc malého rozsahu nebo hodnoty (jako např. zprostředkování telefonického hovoru, poskytnutí potravin či oblečení apod).

K § 18

Dosavadní právní úprava vztahující se k výkonu ověřovací činnosti zastupitelských úřadů a Ministerstva zahraničních věcí vyplývá z čl. 5 písm. f) Vídeňské úmluvy o konzulárních stycích a dále je obsažena v § 12 odst. 2 a § 109 zákona o mezinárodním právu soukromém a v dalších mezinárodních smlouvách, jejichž je Česká republika smluvním státem, nicméně se jedná o úpravu pouze obecnou a z toho důvodu nedostatečnou.

Nutnost vydání podrobnější zákonné úpravy vztahující se k výkonu ověřovací činnosti ministerstva včetně zastupitelských úřadů vyplývá ze skutečnosti, že zákon o mezinárodním právu soukromém obsahuje pouze rámcovou úpravu této činnosti spočívající pouze ve dvou obecných ustanoveních. Pravidlo obsažené v § 12 odst. 2 zákona o mezinárodním právu soukromém stanoví, že pokud listinu vydanou v cizině nelze opatřit předepsaným ověřením v souladu s mezinárodními zvyklostmi a zastupitelský úřad České republiky nemá pochybnosti o pravosti této listiny, opatří listinu doložkou, že zastupitelský úřad nemá pochybnosti o pravosti této listiny. Podle § 109 zákona o mezinárodním právu soukromém k soudním a notářským listinám nebo listinám těmito orgány ověřeným, jichž má být použito v cizině, připojují své vyšší ověření Ministerstvo spravedlnosti a Ministerstvo zahraničních věcí.

Z tohoto důvodu jsou v ustanoveních odstavců 1 až 3 upraveny obecné zásady provádění vyššího ověřování Ministerstvem zahraničních věcí v případě tuzemských listin (druhy vydávaných ověřovacích doložek, požadavek předchozího vyššího ověření předkládané listiny nebo její kopie orgánem nadřízeným orgánu, který listinu vydal) nebo cizích veřejných listin vydaných nebo ověřených zastupitelským úřadem akreditovaným pro Českou republiku. V případě listin vyhotovených soudem, notářem a soudním exekutorem opatří ověřovanou listinu zvláštní ověřovací doložkou (apostila) Ministerstvo spravedlnosti. Rovněž jsou vymezeny ověřovací úkony, které provádí zastupitelský úřad.

Dále jsou v odstavcích 4 až 8 upraveny zásady výkonu ověřovací činnosti zastupitelskými úřady včetně druhů prováděných ověřovacích úkonů. Rovněž je zakotvena možnost provést legalizaci podpisu na listině, která je psána v jiném než českém nebo slovenském jazyce, a to i v případě, že je psána jinak než latinkou. Uvedené vyplývá z existující praxe, kdy české zastupitelské úřady vykonávají ověřovací činnost v přijímajících státech a jsou jim předkládány listiny psané jiným písmem než latinkou. Rovněž je pamatováno na případy, kdy listinu nelze ověřit, a to s ohledem na praktický výskyt těchto situací.

Je nutné, aby konzulární úředník provádějící ověřovací úkony měl složenou příslušnou zkoušku. Zkouška bude spočívat v písemném ověření znalostí právních předpisů z oblasti vidimace a legalizace a schopnosti jejich použití v praxi. Postup pro provádění ověřovací činnosti zastupitelskými úřady a vymezení podrobnějších podmínek pro složení zkoušky stanoví Ministerstvo zahraničních věcí vyhláškou.

K § 19

Obecně notářskou činnost v České republice upravuje notářský řád. V uvedeném zákoně není upravena činnost zastupitelských úřadů v této oblasti, kterou v praxi tyto úřady provádějí v souladu s článkem 5 písm. f) Vídeňské úmluvy o konzulárních stycích. Zmíněnou činnost zastupitelských úřadů v zahraničí neupravuje ani zákon o mezinárodním právu soukromém.

Činnosti notářské povahy prováděné zastupitelským úřadem zahrnují zaprvé osvědčení na žádost občana, že je naživu, a zadruhé provádění úschovy na žádost občana. Potvrzení o žití (viz § 116 odst. 3 zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů) obvykle požadují občané dlouhodobě pobývající v zahraničí, kteří pobírají v České republice důchod a mají povinnost předložit tento doklad České správě sociálního zabezpečení. Odstavec 2 vymezuje situace, kdy může zastupitelský úřad odmítnout převzít věc do úschovy.

K § 20

Matriční agenda patří k oblastem, které zastupitelské úřady v praxi hojně provádějí. Účelem výkonu této agendy zastupitelskými úřady je dát českým občanům žijícím dlouhodobě v zahraničí možnost vyřídit si na zastupitelském úřadě některé základní osobní záležitosti, které by jinak museli vyřizovat v České republice.

K § 20 odst. 1

Matriční agenda je obecně upravena zákonem o matrikách. Uvedený zákon zakládá působnost zastupitelských úřadů v záležitosti uzavření manželství (§ 36 a 41 zákona o matrikách), přijímání žádostí o zápis do zvláštní matriky (§ 42 a 43 zákona o matrikách), zasílání záznamů o matričních událostech zastupitelským úřadům cizích států (§ 54 zákona o matrikách) a přijímání žádostí o změnu jména a příjmení (§ 69a zákona o matrikách).

Úprava působnosti zastupitelských úřadů je v zákoně o matrikách fragmentární a z pohledu stávající praxe není úplná (není např. řešeno přijímání žádostí o vystavení druhopisu matričního dokladu či prohlášení o určení otcovství). Z tohoto důvodu se navrhuje upravit v prvním odstavci dotčeného ustanovení výčet činností vykonávaných zastupitelskými úřady v oblasti této agendy.

K § 20 odst. 2

Obecná právní úprava v § 668 občanského zákoníku dává občanovi České republiky možnost uzavřít sňatek na zastupitelském úřadě České republiky v zahraničí. Odstavec 2 řeší praktický problém, který v případě některých zastupitelských úřadů vyplývá z jejich působnosti v záležitosti uzavření manželství. Jedná se o situace, kdy určitý zastupitelský úřad není schopen dočasně nebo dlouhodobě přijímat žádosti o uzavření manželství (uzavírat sňatky) z důvodu nedostatečné kapacity – v zásadě se bude jednat o případ velmi malých úřadů či úřadů momentálně vytížených jinou neodkladnou agendou (týká se zejména vízové agendy po dobu turistické sezóny). Druhým případem jsou situace, kdy vnitřní prostory zastupitelského úřadu nejsou co do fyzické bezpečnosti uzpůsobeny pro konání takových akcí. Navrhuje se proto, aby zastupitelský úřad zveřejnil způsobem umožňujícím dálkový přístup bližší podmínky uzavření manželství na daném zastupitelském úřadě.

K § 21

Smyslem navrhovaného ustanovení je blíže vymezit základní okruh činností, které jsou zastupitelské úřady příslušné provádět v souvislosti s výkonem státoobčanské agendy, která je obecně upravena v zákoně o státním občanství České republiky. Uvedený zákon ukládá působnost zastupitelskému úřadu zejména v záležitostech přijímání žádosti o zjištění státního občanství České republiky a vydání osvědčení o státním občanství (§ 44 zákona o státním občanství) a doručování vyhotoveného dokladu, žádosti o udělení státního občanství České republiky (§ 28 zákona o státním občanství), jednotlivých prohlášení (§ 37 zákona o státním občanství), na základě kterých lze nabýt státní občanství České republiky, prohlášení o pozbytí státního občanství České republiky (§ 40 zákona o státním občanství) a státoobčanského slibu (§ 27 zákona o státním občanství).

K § 22

Smyslem navrhovaného ustanovení je blíže vymezit základní okruh činností, které jsou zastupitelské úřady příslušné provádět v souvislosti s výkonem činnosti volebního orgánu. Ministerstvo zahraničních věcí a zastupitelský úřad jsou volebními orgány podle zákona č. 247/1995 Sb., zákona č. 62/2003 Sb. a zákona č. 275/2012 Sb.

Zastupitelský úřad v rámci svého územního obvodu zajišťuje organizačně a technicky přípravu, průběh a provedení volby prezidenta republiky a voleb do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky v zahraničí. Při volbách do Senátu Parlamentu České republiky a volbách do Evropského parlamentu neprobíhá hlasování v zahraničí, ale zastupitelský úřad na žádost voliče zapsaného u něj ve zvláštním seznamu voličů mu vydá voličský průkaz, se kterým pak volič může hlasovat na území České republiky. Zastupitelský úřad vede zvláštní seznam voličů pro voliče, který má bydliště mimo území České republiky v územním obvodu, který tvoří zvláštní volební okrsek zastupitelského úřadu. Dále provádí školení členů zvláštní okrskové volební komise. Podle místních podmínek zajišťuje informování voličů o době a místě konání voleb, o možnosti zápisu do zvláštního seznamu voličů a o způsobu hlasování, zajišťuje tisk nebo rozmnožení hlasovacích lístků v případě, že je obdržel přenosovou technikou a další organizačně-technické záležitosti k provedení voleb na zastupitelském úřadě.

K § 23

Obecně dědické právo upravuje část třetí hlava III občanského zákoníku. V občanském zákoníku ovšem není upravena činnost zastupitelských úřadů v oblasti dědické agendy, kterou v praxi tyto úřady provádějí v souladu s čl. 5 písm. g) Vídeňské úmluvy o konzulárních stycích. Zmíněnou činnost zastupitelských úřadů neupravuje ani zákon o mezinárodním právu soukromém (§ 106 uvedeného zákona upravuje činnost zastupitelských úřadů především v oblasti doručování a spolupráce Ministerstva zahraničních věcí a příslušného soudu při zjištění dědice na území České republiky). Jedná se zejména o zjišťování informací a o pomoc zastupitelských úřadů v zahraničí při obstarávání dokladů nezbytných pro vyřízení dědictví.

K § 24

Návrh tohoto ustanovení provádí obecnou zásadu obsaženou v čl. 2 odst. 1 směrnice 2015/637, když zakotvuje v odstavci 1 zásadu poskytování konzulární ochrany nezastoupeným občanům jiných členských států Evropské unie za stejných podmínek jako občanům České republiky, kteří se přechodně nacházejí v zahraničí. Tato zásada ostatně vyplývá již z čl. 20 odst. 2 písm. c) Smlouvy o fungování Evropské unie.

Z poskytování konzulární ochrany nezastoupeným občanům jsou však vyjmuty konzulární úřady vedené honorárním konzulárním úředníkem (odstavec 2), což umožňuje čl. 2 odst. 1 směrnice 2015/637. Odstavec 3 pak stanoví způsoby, jakými žadatel o konzulární ochranu může prokázat, že je nezastoupeným občanem (v souladu s čl. 8 směrnice 2015/637).

K § 25

Návrh tohoto ustanovení upravuje (v souladu s čl. 3 směrnice 2015/637) možnost předání žádosti o konzulární ochranu nezastoupeného občana, pokud o to členský stát, jehož je nezastoupený občan státním příslušníkem, požádá.

K § 26

V souladu s čl. 7 odst. 1 a 2 směrnice 2015/637 je zakotvena možnost uzavírání dohod o trvalém zastupování při poskytování konzulární ochrany mezi ministerstvem a orgány jiných členských států (odstavec 1) a uzavírání praktických ujednání o sdílení odpovědnosti za poskytování konzulární ochrany nezastoupeným občanům mezi zastupitelským úřadem a zastupitelskými úřady jiných členských států (odstavec 2). Poskytování konzulární ochrany se pak řídí ustanoveními dle těchto dohod, resp. ujednání. Obrátí-li se na zastupitelský úřad nezastoupený občan se žádostí o konzulární ochranu, ačkoliv k tomu zastupitelský úřad není dle výše uvedených dohod či ujednání příslušný, zajistí zastupitelský úřad předání žádosti příslušnému zastupitelskému úřadu s výjimkou, kdy by tímto postupem byla ohrožena konzulární ochrana nezastoupeného občana (odstavec 3).

K § 27

Návrh tohoto ustanovení v souladu s čl. 10 směrnice 2015/637 zakotvuje zásadu úzké spolupráce a koordinace činnosti zastupitelského úřadu se zastupitelskými úřady členských států a se zastoupením Evropské unie v daném státě při zajišťování konzulární ochrany nezastoupeným občanům (odstavec 1) a upravuje postup, jak koordinace a spolupráce probíhá v případech, kdy se na zastupitelský úřad obrátí osoba, která je podle svého tvrzení nezastoupeným občanem, se žádostí o konzulární ochranu (odstavec 2). Dále je upravena povinnost zastupitelských úřadů na požádání poskytovat orgánům jiných členských států příslušné informace o poskytování pomoci nezastoupenému občanovi (odstavec 3) a právo vyžadovat informace od orgánů jiných členských států o případech poskytování konzulární ochrany občanům ve třetích zemích, v nichž nemá Česká republika své zastoupení (odstavec 4). Ministerstvo přijímá od jiných členských států informace o žádostech o konzulární ochranu podaných občany ve třetích zemích, v nichž nemá Česká republika své zastoupení (odstavec 5).

K § 28

V souladu s čl. 13 směrnice 2015/637 je upravena povinnost zastupitelského úřadu ve třetím státě koordinovat své plány pro mimořádné události s ostatními zastupitelskými úřady členských států a s příslušným zastoupením Evropské unie a povinnost informovat ostatní zastupitelské úřady členských států o opatřeních učiněných za účelem připravenosti na krizi, případně ostatní členské státy do těchto opatření zapojit (odstavec 1). Povinnost úzké spolupráce mezi ministerstvem, zastupitelskými úřady a orgány ostatních členských států a orgány Evropské unie je zakotvena rovněž v případě mimořádných událostí (odstavec 2).

Zastupitelský úřad má rovněž povinnost informovat o občanech přítomných během mimořádné události ve třetí zemi, v níž nemá Česká republika své zastoupení, vedoucí členský stát nebo členský stát či členské státy, které koordinují pomoc. Vedoucím členským státem je členský stát, který plní úlohu vedoucího státu ve třetím státě a tuto skutečnost oznámí prostřednictvím sítě COREU. Pověření koordinací a vedením pomoci nezastoupeným občanům během krizí je realizováno postupem podle bodu 1. Obecných pokynů Evropské unie k provádění konzulární koncepce vedoucího státu, Úř. věst. C 317, 12. 12. 2008, s. 6. V případě mimořádné události, a aniž je dotčena prvořadá odpovědnost členských států za ochranu svých státních příslušníků, vedoucí členský stát usiluje o zajištění pomoci všem občanům Evropské unie a koordinuje členské státy na místě.

K § 29

Navrhovaná ustanovení § 29 až 31 upravují finanční postupy při kompenzaci nákladů vynaložených při poskytnutí konzulární ochrany nezastoupenému občanovi (v souladu s čl. 14 a 15 směrnice 2015/637). Zastupitelský úřad si od nezastoupeného občana vyžádá závazek k úhradě nákladů na konzulární ochranu. Tento závazek musí být činěn za stejných podmínek a ve stejném rozsahu jako v případě poskytování konzulární ochrany vlastním občanům (odstavec 1). O úhradu výdajů pak dotčený členský stát, jehož je nezastoupený občan státním příslušníkem, požádá ministerstvo (odstavec 2). Dotčený členský stát bude požádán o úhradu nezvykle vysokých, avšak nezbytných nákladů, v případě zatčení či zadržení (odstavec 3). Příslušné formuláře budou stanoveny vyhláškou Ministerstva zahraničních věcí.

K § 30

Pokud je konzulární pomoc poskytována Českou republikou při mimořádných událostech, žádost o náhradu výdajů se podává ministerstvu zahraničních věcí dotčeného členského státu (odstavec 1). Je upravena rovněž náhrada výdajů v případě hromadného poskytnutí pomoci (odstavec 2) anebo poskytnutí pomoci v rámci mechanismu civilní obrany Evropské unie (odstavec 3).

K § 31

Návrh tohoto ustanovení upravuje situace, kdy Česká republika v souladu s čl. 14 a 15 směrnice 2015/637 hradí náklady za poskytnutou konzulární ochranu občanovi ve třetí zemi, v níž nemá Česká republika své zastoupení. Ministerstvo zahraničních věcí je oprávněno vymáhat svůj regresní nárok vůči dotčenému občanovi, a to ve stejném rozsahu, v jakém by byli povinni tyto náklady hradit státní příslušníci členského státu, který občanovi poskytl konzulární ochranu.

K § 32

Zahraněční služba, především z důvodu jejího ukotvení ve výrazně se proměňujícím a vysoce konkurenčním mezinárodním prostředí, klade na státní zaměstnance vysoké požadavky z hlediska jejich kompetencí, znalostí, schopností a osobnostních kvalit. Vedle toho jsou specifika služby v diplomacii takového charakteru, že v zásadě vyžadují speciální typ přípravy, která není v potřebném rozsahu a zaměření poskytována žádnou vzdělávací institucí v České republice. Taková příprava je poskytována od roku 1997 formou programu nazvaného „všeobecná diplomatická příprava“, který organizuje Ministerstvo zahraničních

věcí (v rámci ministerstva je příprava koordinována odborem vzdělávání a Diplomatické akademie). Jedná se o průřezovou odbornou přípravu navazující na vysokoškolské vzdělání, zacílenou na jednotlivé činnosti zahraniční služby, resp. diplomacie jako takové (příprava je zaměřena na takové oblasti, jako je např. diplomatický protokol, ekonomická diplomacie, mezinárodní a unijní právo, veřejná diplomacie, etiketa apod.).

Co se týká nadstavbového charakteru navazujícího na vysokoškolské vzdělání, bylo by v českém prostředí možné dotčený program vzdáleně přirovnat vzdělávacímu programu organizovanému pro různé právnické profese Justiční akademii. Podobný typ diplomatické přípravy je známý v řadě zemí světa (mj. Rakousko, Nizozemsko, Španělsko, Chile), liší se formou organizace a napojení na struktury ministerstev zahraničních věcí.

Všeobecná diplomatická příprava organizovaná Ministerstvem zahraničních věcí měla v minulosti několik podob co do pracovního zařazení posluchačů; v posledních letech před přijetím zákona o státní službě se ustálila podoba, kdy byli posluchači přijati do pracovního poměru na ministerstvo, následně absolvovali cca 5 měsíců trvající teoretickou přípravu, 7 měsíců stáží na různých odborech ministerstva, resp. na vybraném zastupitelském úřadu v zahraničí, a teprve následně byli zařazeni na konkrétní pracovní místo v určitém odboru ministerstva.

Uvedený postup není možné realizovat v režimu zákona o státní službě. Spolu s rozhodnutím o přijetí do služebního poměru totiž služební orgán musí rozhodnout o zařazení státního zaměstnance na služební místo (§ 23 odst. 1 zákona o státní službě), které je charakterizováno výkonem v určitém oboru služby ve smyslu § 5 zákona o státní službě. Posluchači programu všeobecné diplomatické přípravy ovšem nejsou zařazeni na žádné služební místo, na kterém by byla vykonávána *stricto sensu* služba v některém z oborů služby.

S ohledem na uvedené se navrhuje umožnit přijetí do služebního poměru budoucím posluchačům programu všeobecné diplomatické přípravy s tím, že zařazení na konkrétní služební místo by následovalo až po absolvování vzdělávacího programu, resp. úspěšném složení zkoušky. Po dobu absolvování programu budou posluchači zařazeni na speciální služební místo určené k přípravě zahraniční služby. Po úspěšném složení zkoušky zařadí státní tajemník ministerstva tohoto státního zaměstnance na jiné služební místo. Pokud absolvent vzdělávacího programu zkoušku nesloží, skončí jeho služební poměr uplynutím lhůty vymezené pro její úspěšné složení.

Obsah, rozsah a další náležitosti zkoušky, kterou bude zakončen vzdělávací program, včetně způsobu provedení zkoušky a jejího hodnocení stanoví Ministerstvo zahraničních věcí vyhláškou. Tato zkouška bude nahrazovat zvláštní část úřednické zkoušky podle zákona č. 234/2014 Sb., o státní službě v oboru zahraniční vztahy a služba.

K § 33

Zákon o státní službě přinesl výrazné změny pro státní orgány, resp. správní úřady, které se nicméně v mnoha ohledech neslučují s principy zahraniční služby. Předmětný zákon je mj. postaven na stabilitě a předvídatelnosti, zatímco zahraniční služba je charakterizována rotací (střídání výkonu služby v ústředí a služby v zahraničí), flexibilitou a adaptací, kterými reaguje na potřeby neustále se proměňujícího mezinárodního prostředí.

Uvedená specifika zahraniční služby se v ministerstvu projevují vysokým počtem výběrových řízení na uvolněná služební místa, která několikanásobně převyšují počet výběrových řízení v jiných srovnatelných správních úřadech (v ministerstvu se v průběhu každého roku vystřídá mezi ústředím a zastupitelskými úřady zhruba 400 zaměstnanců, z toho

zhruba 250 v letních měsících). Povinnost zařazovat státní zaměstnance na jiná služební místa na základě výsledku výběrového řízení na obsazení volného služebního místa (§ 49 zákona o státní službě) při objemu uvolňovaných služebních míst souvisejících se střídáním výkonu služby v ústředí a služby v zahraničí, resp. konat na obsazení těchto míst výběrová řízení (§ 24 zákona o státní službě), v zásadě paralyzuje činnost ministerstva a neumožňuje plnit jeho základní funkce, resp. plnění těchto funkcí značně komplikuje.

Nejedná se přitom pouze o administrativní náročnost procesu výběrového řízení. Povinnost obsazovat volná místa v ministerstvu výběrovými řízeními zaprvé nedovoluje plynulé obsazování míst uvolňovaných v souvislosti s rotací jako celkem (ačkoli na samotné vyslání k výkonu služby v zahraničí se povinnost výběrového řízení nevztahuje, resp. místo uvolněné v souvislosti s vysláním k výkonu služby v zahraničí lze s ohledem na novelu zákona o státní službě provedenou zákonem č. 26/2016 Sb. obsadit bez výběrového řízení, není takto možné postupovat v rotaci v jejím celku – místo uvolněné státním zaměstnancem, který se přesunul na místo uvolněné v souvislosti s vysláním k výkonu služby v zahraničí, již bez výběrového řízení obsadit nelze). Zadruhé uvedené významně ztěžuje logistiku spojenou s rotací, do které je zahrnuto např. plánování převozu svršků a vybavení, ubytování, nákup letenek, víza, očkování, zaškolování apod. Zatřetí negativním důsledkem rovněž souvisejícím s nedostatečnou plynulostí přechodu státních zaměstnanců mezi místy uvolňovanými v souvislosti s rotací je obtížné plnění požadavku vytvářet předpoklady pro sladění rodinného a osobního života, jak stanoví § 116 odst. 1 zákona o státní službě.

Dalším negativním důsledkem je nejistota ohledně návratu státních zaměstnanců do ústředí, možnosti zaměstnat člena rodiny, směřování budoucí kariéry apod. Uvedené souvisí s komplikacemi spojenými s osobní účastí zaměstnanců vyslaných k výkonu služby v zahraničí u pohovorů před výběrovými komisemi, a to i při zvážení možnosti pohovoru se státním zaměstnancem prostřednictvím videokonference (velké vzdálenosti zastupitelských úřadů a ústředí, různá časová pásma, nemožnost opuštění zastupitelského úřadu státním zaměstnancem v době konání výběrového řízení apod.).

K částečnému zlepšení situace došlo v návaznosti na již zmiňovanou novelu zákona o státní službě provedenou zákonem č. 26/2016 Sb., která zakotvila výjimku z výběrového řízení, jedná-li se o zařazení státního zaměstnance na služební místo uvolněné v souvislosti s vysláním k výkonu zahraniční služby. Jak je nicméně patrné z výše uvedeného, tato výjimka není s to odstranit všechna negativa spojená s konáním výběrových řízení v systému rotace. Kromě toho nedopadá na služební místa představených.

Dotčené ustanovení eliminuje všechny uvedené negativní důsledky povinnosti obsazovat volná služební místa výběrovými řízeními tím, že konání výběrového řízení vylučuje, pokud lze volné služební místo obsadit buď stávajícím státním zaměstnancem ministerstva, absolventem programu všeobecné diplomatické přípravy, popřípadě členem rodiny podle § 41 odst. 1 zákona (odstavec 1). Teprve pokud se nepodaří tímto způsobem volné služební místo v ministerstvu obsadit, koná se výběrové řízení v souladu s pravidly zákona o státní službě (odstavec 3).

Je žádoucí, aby na uvolněné služební místo byl přednostně zařazen státní zaměstnanec v Ministerstvu zahraničních věcí. Jestliže ministerstvo investovalo do speciálního vzdělání státního zaměstnance prostřednictvím Diplomatické akademie, státní zaměstnanec v ministerstvu splňuje veškeré (v porovnání s jinými služebními místy ve státní správě značně vysoké) požadavky na služební místo kladené, a pokud má navíc přidanou hodnotu předcházejících vyslání k výkonu služby, resp. práce v zahraničí, bylo by neefektivní takového státního zaměstnance v ministerstvu na uvolněné služební místo nezařadit. V opačném případě by docházelo k nejistotě pro samotné státní zaměstnance a nežádoucímu

odlivu zkušených a schopných státních zaměstnanců, a to zejména diplomatických pracovníků.

Odstavec 4 stanoví případy, ve kterých se výběrové řízení podle zákona o státní službě koná vždy bez ohledu na výjimky uvedené výše. Jedná se o situace jako uvolnění služebního místa na vlastní žádost či v důsledku pravomocného odsouzení pro úmyslný trestný čin, které ani zprostředkovaně nesouvisí se střídáním výkonu služby v ústředí a služby v zahraničí.

V případě, že bude osoba přijata do služebního poměru v Ministerstvu zahraničních věcí v některé ze situací předvídaných v odstavcích 3 a 4, nebude se na takovou osobu vztahovat povinnost absolvovat vzdělávací program podle § 32, zakončený zkouškou, ale pouze standardní individuální vzdělávací program, který absolvují všichni zaměstnanci Ministerstva zahraničních věcí v rámci zvyšování, resp. udržení kvalifikace. Takto přijatá osoba musí složit zvláštní část úřednické zkoušky podle zákona o státní službě v oboru zahraniční vztahy a služba. Zejména postup předvídaný v odstavci 3, tedy když se nepodaří obsadit volné služební místo v Ministerstvu zahraničních věcí některým ze způsobů podle odstavce 1, je primárně zamýšlen pro obsazování pozic vyžadujících specifické vzdělání, resp. kvalifikaci, jako je například pozice právníka – v takových situacích převáží zájem na okamžitém obsazení volného služebního místa nad požadavkem absolvování programu diplomatické přípravy ve smyslu § 32; takový postup je předvídan především pro situaci, kdy bude v Ministerstvu zahraničních věcí přijímán státní zaměstnanec, který již je ve služebním poměru v jiném správním úřadě.

Odstavec 6 zabraňuje s ohledem na specifika zahraniční služby postupovat podle § 70 odst. 3 zákona o státní službě, který upravuje přednostní zařazení státního zaměstnance po odpadnutí důvodu změny služebního poměru; uvedené neplatí, jedná-li se o zaměstnance ve služebním poměru v ministerstvu.

K § 34

S ohledem na řadu výjimek týkajících se konání výběrových řízení na obsazování volných služebních míst, která ve vztahu k zahraniční službě stanoví jak zákon o státní službě (např. § 24 odst. 5 ve spojení s § 67, týkající se vysílání k výkonu služby v zahraničí), tak zákon o zahraniční službě (zejména § 33 odst. 1), je potřeba ve vybraných případech nahradit z důvodu zajištění odpovídající míry profesionalizace zahraniční služby absentující výběrovou komisí předvídanou zákonem o státní službě (viz zejména § 28) jiným odpovídajícím tělesem. Odstavec 1 dotčeného ustanovení proto zřizuje personální radu, která bude uvedenou úlohu plnit.

Odstavec 2 stanoví, že členy personální rady jmenuje a odvolává státní tajemník ministerstva. V případě předkládání návrhů na obsazení služebního místa na Stálém zastoupení České republiky při Evropské unii, případně některých dalších služebních míst se specifickou agendou uvolněných v souvislosti se střídáním výkonu služby v ústředí a v zahraničí, bude členem personální rady rovněž státní zaměstnanec zařazený v jiném ministerstvu nebo státním orgánu (v současné době se jedná o Českou národní banku, jejíž jeden zaměstnanec je vysíláný v pracovním poměru na Stálé zastoupení České republiky při Evropské unii).

Odstavec 3 stanovuje kritéria, která musí osoba splnit, aby mohla být jmenována členem personální rady.

Odstavec 4 upravuje věcnou působnost personální rady. Personální rada zaprvé navrhuje státnímu tajemníkovi obsazení volného služebního místa v ústředí a v zahraničí v případě, že

se nejedná o zařazení na překlenovací služební nebo pracovní místo nebo pokud se nekoná výběrové řízení podle zákona o státní službě, zadruhé navrhuje obsazení volného služebního místa představeného v ústředí a zatřetí na žádost ministra posuzuje kandidáty na místa vedoucích zastupitelských úřadů. V praxi může tento proces probíhat dvojím způsobem: ministr může předložit personální radě k posouzení konkrétní, jím předem vybranou osobu, nebo naopak může požádat personální radu o posouzení kandidátů, kteří se přihlásili do interního výběru na obsazení dotčeného služebního místa v zahraničí (interní výběr je upraven služebním předpisem Ministerstva zahraničních věcí, konkrétně Kariérním řádem). Personální rada má v předmětném případě, na rozdíl od výše zmiňované úlohy personální rady při obsazování volného místa představeného v ústředí, úlohu konzultační, resp. poradní – výslovně je stanoveno, že posouzením není ministr vázán.

Odstavec 5 stanovuje počet členů personální rady. V případě předkládání návrhů na obsazení volného služebního místa nebo obsazení služebního místa představeného k výkonu služby v ústředí bude mít personální rada 3 členy. Pro posuzování kandidátů na vedoucí zastupitelských úřadů na žádost ministra bude mít personální rada 5 členů. Služebním předpisem státního tajemníka ministerstva je možné stanovit vyšší počet členů personální rady v případě, že je takovýto počet sjednaný v dohodě uzavřené mezi ministerstvy. V praxi se bude jednat především o předkládání návrhů na služební místa na Stálém zastoupení České republiky při Evropské unii, resp. místa, která jsou s ohledem na svoji charakteristiku obvykle obsazovaná státními zaměstnanci jiných rezortů na základě stávajících dohod mezi Ministerstvem zahraničních věcí a těmito úřady (zejména Ministerstvo průmyslu a obchodu a Ministerstvo zemědělství).

Odstavec 6 rozvádí úlohu personální rady v rámci procesu obsazování služebního místa představeného v ústředí. Postavení personální rady je v daném případě velmi silné – státní tajemník nemá možnost nahradit návrh personální rady svým vlastním rozhodnutím, pokud s návrhem nesouhlasí, ale toliko vyžádat si od personální rady návrh nový (v případě opětovného nesouhlasu se proces opakuje). Rozhodnutí o zařazení státního zaměstnance na služební místo nebo jmenování na služební místo představeného učiní státní tajemník ministerstva po dohodě s bezprostředně nadřízeným představeným.

Odstavec 7 stanoví povinnost vymezit bližší podmínky složení a činnosti personální rady služebním předpisem státního tajemníka ministerstva, který bude respektovat již uzavřená ujednání mezi jednotlivými státními orgány týkající se výběru a obsazování služebních míst na zastupitelských úřadech. Služební předpis bude rovněž upravovat pravidla pro rovné zastoupení mužů a žen.

Odstavec 8 stanoví, že podmínky organizace vyslání k výkonu služby v zahraničí na některých zastupitelských úřadech, na kterých jsou služební místa vzhledem k vykonávané agendě také obsazovaná státními zaměstnanci z jiných ministerstev, budou upraveny služebním předpisem státního tajemníka Ministerstva zahraničních věcí, v němž budou zohledněna také příslušná ustanovení dohod uzavřených podle § 12. Jedná se například o některá služební místa na Stálém zastoupení České republiky při Evropské unii, služební místa ekonomických diplomatů nebo služební místa se specifickou agendou (např. se zaměřením na zemědělství). Ustanovení současně zakládá povinnost státního tajemníka Ministerstva zahraničních věcí projednat služební předpis před jeho vydáním se státními tajemníky z ostatních dotčených ministerstev. Služební předpis vydaný státním tajemníkem Ministerstva zahraničních věcí by měl zaručit předvídatelný a transparentní výběr těchto pracovníků, vycházející primárně z jejich odborného zaměření a kvalit, jakož i z principu střídavého obsazování jednoho služebního místa pracovníky více rezortů, s jejichž agendou dotčené služební místo souvisí.

K § 35

Zajištění plynulé rotace do značné míry komplikuje rovněž skutečnost, že nelze pokračovat v dříve používané praxi krátkodobého obsazování pracovních pozic bez konkrétní pracovní náplně v době před vysláním, resp. po návratu z něho, předávání agendy na zastupitelském úřadu a zaškolování pracovníků jiných ústředních orgánů státní správy vysílaných k výkonu služby v zahraničí. Z tohoto důvodu zákon zavádí nad rámec změn služebního poměru, upravených v § 44 a násl. zákona o státní službě, další tři druhy změn, jejichž účelem je uvedené situace řešit.

K § 36

Dotčené ustanovení řeší detailněji specifickou změnu služebního nebo pracovního poměru, a sice zařazení na překlenovací služební nebo pracovní místo. Jedná se o situace, kdy není možné obsadit v rámci rotace služební nebo pracovní místo v ústředí okamžitě, ale za účelem zajištění plynulosti střídání je nezbytné střídajícího, resp. střídaného státního zaměstnance nebo zaměstnance dočasně přesunout na specifické překlenovací místo do doby, než bude moci být přeřazen na „řádné“ služební nebo pracovní místo.

Překlenovací místa tak jsou specifickým služebním nebo pracovním místem, které je součástí systemizace Ministerstva zahraničních věcí. Jedná se o místa nezbytná k zajištění fungování MZV, a to zejména z důvodu střídání výkonu služby v ústředí a v zahraničí, v rámci kterého není vždy možné plynule převést státního zaměstnance z jednoho služebního místa na druhé. Převedení státního zaměstnance na překlenovací služební místo je vždy pouze dočasným řešením aplikovaným před vysláním nebo po ukončení vyslání k výkonu služby v zahraničí. Smyslem překlenovacího místa je rovněž zamezení odchodu zkušených a odborně zdatných diplomatických pracovníků. Překlenovací místa rovněž umožní zaškolení osoby přijaté do služebního či pracovního poměru za účelem obsazení konkrétního služebního místa v zahraničí způsobem podle § 33 odst. 3.

Odstavec 1 stanoví základní pravidla pro takový postup, tj. že se musí jednat o situaci před vysláním nebo po návratu z vyslání k výkonu služby nebo práce v zahraničí a dále, že takto postupovat je možné, jen je-li to nezbytné k zajištění plynulého střídání výkonu služby nebo práce v ústředí a v zahraničí, tj. nelze-li postupovat jinak.

Odstavce 2 a 3 upravují přednostní zařazení státního zaměstnance nebo zaměstnance dočasně zařazeného na překlenovací služební nebo pracovní místo.

Odstavce 4 a 5 omezují dobu zařazení státního zaměstnance na překlenovací služební místo na 1 rok. V případě, že nebude možné po uplynutí této lhůty zařadit státního zaměstnance na standardní systemizované místo, bude zařazen v souladu se zákonem o státní službě (§ 62) mimo výkon služby z organizačních důvodů. V případě zaměstnance se bude jednat o překážku v práci na straně zaměstnavatele.

K § 37

S ohledem na specifika, která vykazuje práce na zastupitelském úřadě, je nezbytné, aby k předání agendy mezi střídaným a střídajícím státním zaměstnancem došlo na tomto úřadě, a to přímo, tj. bez zapojení další osoby (jedná se např. o vízovou agendu, kdy jsou mezi státními zaměstnanci předávány vízové štítky apod., nebo o zprostředkování důležitých kontaktů v přijímajícím státě).

Za současného stavu vyplývajícího ze zákona o státní službě není možné zajistit vyslání střídajícího státního zaměstnance za účelem převzetí agendy na zastupitelském úřadě jinak, než vysláním na služební cestu (služební místo, na které bude posléze střídající státní zaměstnanec zařazený, je v dotčený okamžik stále obsazeno střídaným státním zaměstnancem). Tento postup je nicméně velmi nepraktický, např. neumožňuje současné vycestování členů rodiny, kteří budou státního zaměstnance během vyslání k výkonu služby v zahraničí doprovázet, a přináší zvýšené náklady pro státní rozpočet (v případě vyslání na služební cestu by měl střídající státní zaměstnanec ukončit služební cestu návratem do České republiky a vzápětí být opět vyslán na dotčený zastupitelský úřad k výkonu služby v zahraničí).

Navrhuje se proto umožnit vyslat státního zaměstnance za účelem předání agendy v zahraničí na zastupitelský úřad až na dobu 10 pracovních dní před datem střídání zaměstnance (odstavec 1). Po dobu takového vyslání přísluší státnímu zaměstnanci plat podle služebního místa, na kterém bude zařazen k výkonu služby v zahraničí (odstavec 2).

K § 38

Má-li být vyslán k výkonu služby v zahraničí státní zaměstnanec jiného služebního úřadu, je potřeba jej před takovým vysláním zaškolit v ministerstvu. V praxi se často naráží na obtíže, které jsou s takovým postupem spojené (zejména nejsou k dispozici odpovídající služební místa, na která by mohl být státní zaměstnanec za účelem zaškolení dočasně zařazen).

Z uvedeného důvodu se v odstavci 1 upravuje změna pracovního poměru spočívající v dočasném přeložení do ministerstva za účelem přípravy k vyslání k výkonu služby v zahraničí. Odstavec 2 stanoví, že po dobu přeložení je dotčený státní zaměstnanec zařazen na překlenovací služební místo.

K § 39

Předmětné ustanovení plně přebírá § 60 odst. 4 zákona o státní službě.

K § 40

Předmětné ustanovení plně přebírá § 43 odst. 2 zákona o státní službě.

K § 41

Zákon o státní službě předvídá v § 178 situace, kdy lze volné služební místo obsadit osobou v pracovním poměru. Odstavce 2 a 3 tohoto ustanovení upravují předmětný postup v případě obsazování volných služebních míst na zastupitelských úřadech. Tyto části předmětného ustanovení jsou v mírně pozměněné podobě přebírány do zákona o zahraniční službě.

K § 41 odst. 1

Odstavec 1 stanoví, že za účelem sladění rodinného a osobního života s výkonem služby nebo práce v zahraničí může státní tajemník ministerstva obsadit služební místo v zastupitelském úřadě, s výjimkou služebního místa představeného a služebního místa

označeného ve služebním předpise státního tajemníka jako diplomatické místo, osobou, která je manželem nebo partnerem státního zaměstnance nebo zaměstnance vyslaného k výkonu služby nebo práce v zahraničí, v pracovním poměru na dobu určitou podle pracovních předpisů. Uvedeným ustanovením se plně přebírá obsah § 178 odst. 3 zákona o státní službě a doplňuje se kategorie míst, která lze manželem nebo partnerem obsadit.

Nově se oproti stávající podobě § 178 odst. 3 zákona o státní službě stanoví, že nebrání-li tomu jiné okolnosti, obsadí se na žádost státního zaměstnance nebo zaměstnance vyslaného k výkonu služby nebo práce v zahraničí služební místo v zastupitelském úřadu vždy tímto způsobem. Smyslem takto koncipovaného režimu, kdy jsou obecně preferováni manželé/manželky, resp. partneři/partnerky vyslaných státních zaměstnanců nebo zaměstnanců, je minimalizovat negativní dopady do soukromého a rodinného života pracovníků v zahraniční službě. Zároveň v obecné rovině platí, že lepší výsledky po dobu působení v zahraničí má zaměstnanec, který má v místě působení potřebné rodinné zázemí, než zaměstnanec, který v zahraničí žije zcela odloučen. Dalším důležitým faktorem je skutečnost, že zaměstnávání členů rodiny v zahraničí je ekonomicky výhodnější při porovnání s náklady na vyslání dalšího zaměstnance (jedná se zejména o náklady na ubytování samostatně vysílaných pracovníků apod.).

V případě státních zaměstnanců vyslaných k výkonu služby v zahraničí vykonávané na zastupitelském úřadě je možné obsadit volné služební místo zejména z důvodů uvedených výše rovněž manželem nebo partnerem státního zaměstnance, který byl před vysláním zařazen v jiném služebním úřadu.

Předmětné ustanovení zároveň obsahuje v obratu „nebrání-li tomu jiné okolnosti“ pojistku pro situace, kdy z objektivních důvodů není zaměstnání manžela/manželky nebo partnera/partnerky možné (jedná se např. o situaci obsazování volného místa v destinaci s vysokým bezpečnostním rizikem).

K § 41 odst. 2

Odstavec 2 přebírá v první větě doslovně ustanovení § 178 odst. 4 zákona o státní službě, podle kterého je možné obsadit služební místo v zastupitelském úřadu, s výjimkou služebního místa vedoucího oddělení, osobou v pracovním poměru na dobu určitou podle pracovních předpisů za podmínky, že takový postup vyžaduje zájem České republiky.

Nově je ve druhé větě výslovně řešena otázka postavení vedoucího zastupitelského úřadu, jenž byl na služební místo představeného instalován způsobem podle věty první, tedy na základě pracovního poměru. Jelikož v případě takového pracovníka, který není státním zaměstnancem, vznikala pochybnost, zda je možné na něho nahlížet jako na představeného ve smyslu zákona o státní službě, stanoví se výslovně, že po dobu trvání pracovní smlouvy se taková osoba považuje za představeného.

K § 42

Podle ustanovení § 9 odst. 7 zákona o státní službě představený ze svých přímo podřízených představených určuje jednoho, který je jeho zástupcem. V případě náměstka pro řízení sekce platí, že určuje zástupce ze svých podřízených státních zaměstnanců. Uvedený model zastupování není v několika ohledech pro zahraniční službu vyhovující.

K § 42 odst. 1

Zprv se jedná o zastupování náměstků pro řízení sekce. Ze samotné povahy zahraniční služby vyplývá potřeba častého styku se zahraničními partnery, ať formou zahraniční cesty nebo přijetí v ústředí, přičemž pro převážnou část těchto akcí je vyžadována úroveň náměstka pro řízení sekce. Ačkoli v případě nepřítomnosti náměstka akceptují zahraniční partneři jako protokolárně adekvátního jeho zástupce, není s ohledem na velké množství takových akcí, které nezdědka časově vzájemně kolidují, jeden zástupce dostačující.

Dalším faktorem, který s výše uvedeným souvisí, je efektivní řízení zahraniční služby v ústředí. Potřeba styku se zahraničními partnery náležející, jak výše uvedeno, k samotné podstatě zahraniční služby, vede k vyššímu počtu služebních cest některých náměstků pro řízení sekce, než je obvyklé v jiných ústředních orgánech státní správy. Rada zahraničních akcí s předpokládanou účastí na úrovni náměstka se vzájemně časově překrývá (v úvahu je potřeba vzít též dobu přeletů apod.), přičemž doba konání těchto akcí není v dispozici orgánů České republiky, resp. ji nelze ze strany orgánů České republiky ovlivnit (jedná se jak o akce multilaterální, tak o některé akce na bilaterální úrovni). Je-li taková kolidující zahraniční akce pokryta zástupcem náměstka, je velmi ztíženo řízení, komunikace a efektivní kontrola útvarů spravovaných dotčeným náměstkem pro řízení sekce a dochází ke zpomalování vnitřních procesů v Ministerstvu zahraničních věcí, a tedy ke snížené efektivitě výkonu státní správy jako takové.

Konečně důležitým prvkem, který s výše uvedeným opět úzce souvisí, je také počet zastupitelských úřadů spravovaných některými náměstkami pro řízení sekce (např. náměstek pro řízení sekce mimoevropských zemí, ekonomické diplomacie a rozvojové spolupráce řídí 61 zastupitelských úřadů, náměstek pro řízení sekce evropské 51 úřadů). Za účelem řádného a efektivního řízení těchto zastupitelských úřadů, jakož i pro účely služebního hodnocení vedoucích zastupitelských úřadů, je nezbytné tyto úřady navštěvovat; to opět vede k časté absenci náměstka pro řízení sekce v ústředí a riziku nedostatečné správy v ústředí, není-li k dispozici jeho zástupce.

S ohledem na uvedené se v odstavci 1 umožňuje náměstkovi pro řízení sekce v ministerstvu určit dva zástupce ze svých přímo podřízených představených a zajistit tak plynulý a řádný chod jím vykonávané agendy s ohledem na výše zmiňovaná specifika zahraniční služby. Náměstek pro řízení sekce vymezí rozsah činností, ve kterých ho budou takto určené představení zastupovat, a to tak aby nedocházelo ke kolizím nebo sporu v kompetencích.

K § 42 odst. 2

Druhým případem je zastupování v rámci Stálého zastoupení České republiky při Evropské unii v Bruselu. S ohledem na ustálenou praxi působí v rámci stálého zastoupení vedle vedoucího zastupitelského úřadu, který je stálým představitelem ve výboru COREPER II, stálý představitel ve výboru COREPER I a představitel v Politickém a bezpečnostním výboru COPS, přičemž oba posledně jmenovaní mají protokolární hodnost velvyslanec. Tito představitelé plně zastupují v rozsahu své specifické agendy vedoucího stálého zastoupení.

Vedle toho je s ohledem na velikost úřadu stálého zastoupení, který je zdaleka největším zastoupením České republiky v zahraničí (stálé zastoupení má 15 oddělení a 102 systemizovaných míst), vnitřní chod úřadu fakticky zajišťován další osobou odlišnou od osoby vedoucího zastupitelského úřadu, která jej v dotčeném ohledu zastupuje v celém rozsahu.

S ohledem na uvedené umožňuje odstavec 2, aby vedoucí stálého zastoupení určil ze svých přímo podřízených představených tři zástupce. Vedoucího stálého zastoupení vymezí

rozsah činností, ve kterých ho budou takto určeni představení zastupovat, a to tak aby nedocházelo ke kolizím nebo sporu v kompetencích.

K § 42 odst. 3

Oddělení v Ministerstvu zahraničních věcí mají svoji specifickou a nezastupitelnou agendu, nicméně mnohdy mají pouze 4 a v případě zastupitelských úřadů 3 státní zaměstnance nebo zaměstnance. Jmenování zástupců je v tomto případě zbytečné, existují zde úzké vazby mezi zaměstnanci a představenými ve 2. stupni řízení. Upuštění od povinnosti určovat zástupce v odděleních v zastupitelských úřadech menších nežli 7 státních zaměstnanců nebo zaměstnanců vede k úspoře finančních prostředků a administrativní zátěže.

K § 42 odst. 4

S nabytím účinnosti zákona o státní službě bylo Ministerstvo zahraničních věcí postaveno před otázkou, zda zástupcům vedoucích zastupitelských úřadů přiznat stejnou platovou třídu jako vedoucím, a to na základě § 9 odst. 7 zákona o státní službě, dle kterého zástupce představeného zastupuje „v plném rozsahu jeho činnosti“. Vzhledem k tomu, že zastupování vedoucího zastupitelského úřadu má prozatímní charakter, je zřejmé, že odpovědnost vedoucího zastupitelského úřadu za vztahy České republiky s přijímajícím státem (či za působení České republiky v příslušné mezinárodní organizaci) i za samotný chod tohoto úřadu bude vždy podstatně vyšší než v případě jeho zástupce. Z tohoto důvodu by byla stejná platová třída u těchto diplomatů s rozdílnou odpovědností stěží zdůvodnitelná. Účelem tohoto ustanovení je proto vyloučit případný výklad § 9 odst. 7 zákona o státní službě, dle kterého by měl zástupce vedoucího zastupitelského úřadu nárok na zařazení ve stejné platové třídě jako tento vedoucí.

Předmětné ustanovení však nevylučuje aplikaci § 66 zákona o státní službě, jehož odstavec 1 přiznává zástupci při zastupování delším než 4 týdny nárok na stejný plat, který by měl zastupovaný představený. V praxi Ministerstva zahraničních věcí se bude jednat o situaci, kdy bude místo vedoucího zastupitelského úřadu dlouhodobě uprázdněno (např. z důvodu, že nebude ještě jmenován nový velvyslanec). Zástupce tak bude v tomto případě v pozici „chargé d'affaires ad interim“ dle čl. 19 odst. 1 Vídeňské úmluvy o diplomatických stycích vykonávat zahraniční službu v obdobném rozsahu jako vedoucí zastupitelského úřadu. Pro úplnost je třeba dodat, že toto ustanovení se netýká „chargés d'affaires en pied“ pověřených u ministrů zahraničních věcí, které je třeba považovat za vedoucí zastupitelského úřadu ve smyslu § 10 navrhovaného zákona, nikoli za zástupce (v nedávné době měla Česká republika vedoucí zastupitelských úřadů na této nižší úrovni z politických důvodů např. na Kubě a v Íránu).

K § 43

V zahraniční službě je zvláštní zmocněnec běžně používanou funkcí u diplomatických pracovníků, která slouží ke sledování významné, zahraničněpoliticky vysoce exponované (zpravidla průřezové) agendy, na kterou nemají příslušné operativní odbory dostatek prostoru a kapacit. Tato agenda navíc často vyžaduje koordinaci mezi různými útvary Ministerstva zahraničních věcí i mezirezortně, jakož i vystupování v mezinárodních organizacích nebo na fórech a platformách, kterému dodává pověření funkcí zvláštního zmocněnce větší respekt. Mezi další důvody pro zřízení institutu zvláštního zmocněnce patří nepoměr mezi počtem pozic vedoucích zastupitelských úřadů a počtem služebních míst představených v ústředí,

kteří mohou způsobovat problémy v rámci rotace diplomatických pracovníků. Tato úprava umožní bývalým vedoucím zastupitelských úřadů zastávat pozice odpovídající jejich dosažené kariéře a využít jejich jedinečných znalostí a dovedností adekvátněji. Zároveň nedojde k „poškození“ jejich diplomatického curricula a sníží se tím možnost jejich diskvalifikace v případech zájmu o uplatnění v mezinárodních organizacích nebo Evropské službě vnější činnosti (ESVA), což je důležitým zahraničněpolitickým zájmem České republiky. Využívání institutu zvláštního zmocněnce odpovídá dobré praxi v ostatních vyspělých diplomatických službách, které obdobným způsobem řeší nepoměr mezi počtem vedoucích zastupitelských úřadů a vedoucích pozic v ústředí a kterým poskytují zvláštní zmocněnci přidanou hodnotu z hlediska výkonu zahraniční politiky.

V případě kvalitních a zkušených diplomatických pracovníků, kteří byli s ohledem na své schopnosti pověřeni funkcí zvláštního zmocněnce, se navrhuje úprava umožňující určení vyššího platového tarifu z důvodu plnění mimořádných úkolů, při kterých jsou zpravidla zajišťovány složité, odpovědné a namáhavé agendy, jejichž plnění je nepostradatelné k řádnému zajištění výkonu působnosti Ministerstva zahraničních věcí.

Diplomatický pracovník ve funkci zvláštního zmocněnce může být jmenován vedoucím zvláštní mise, styčného úřadu nebo kanceláře. Zvláštní zmocněncem je funkce, která může sloužit jako reakce na aktuální vývoj a dění v zahraničí. Diplomatický pracovník je do funkce zvláštního zmocněnce jmenován vždy na dobu určitou, a to z důvodu podpory rotace v rámci zahraniční služby a z důvodu stěží předvídatelné délky trvání významnosti a zahraničněpolitické exponovanosti svěřené agendy nebo portfolia.

K § 44

Přiznání diplomatické hodnosti velvyslanec znamená dosažení určitého vrcholu v kariéře diplomatického pracovníka. Taková hodnost je přiznána zpravidla diplomatickým pracovníkům v souvislosti s vysláním k výkonu služby v zahraničí v pozici vedoucího zastupitelského úřadu. V případě, kdy z důvodu odbornosti, vysoké míry znalostí, dovedností a zkušeností, jakož i vyjednávacích a manažerských schopností je takovýto diplomatický pracovník opakovaně vyslán k výkonu služby v zahraničí v pozici vedoucího zastupitelského úřadu, nicméně během jeho výkonu služby v ústředí není z objektivních důvodů možné jej převést na odpovídající služební místo, navrhuje se možnost zvýšení platového tarifu nejvyššího platového stupně v platové třídě stanovené pro služební místo, na které byl diplomatický pracovník zařazen nebo jmenován, na dvojnásobek. Podmínkou pro určení vyššího platového tarifu je plnění nejsložitějších, nejodpovědnějších a nejnamáhavějších služebních úkolů, jejichž plnění je nepostradatelné k řádnému zajištění výkonu působnosti Ministerstva zahraničních věcí, přičemž je zřejmé, že takové služební úkoly vyžadují nejvyšší míru znalostí, dovedností a zkušeností.

Diplomatický pracovník s přiznanou diplomatickou hodností velvyslanec může být pověřen zvláštními úkoly souvisejícími s výkonem zahraniční služby. Hlavním cílem takového opatření je snaha o maximální využití jedinečných znalostí, dovedností a zkušeností těchto diplomatických pracovníků. Navrhovaná úprava umožní bývalým vedoucím zastupitelských úřadů s přiznanou hodností velvyslanec plnit zvláštní úkoly související s výkonem zahraniční služby s přihlédnutím k jejich dosažené kariéře a využít jejich jedinečných znalostí a dovedností adekvátněji. Odpovídající finanční ohodnocení má sloužit rovněž jako motivační faktor, který má zabránit odlivu zkušených diplomatických pracovníků s dlouholetou praxí v oboru zahraniční služba. Zároveň nedojde k „poškození“ jejich diplomatického curricula a sníží se tím možnost jejich diskvalifikace v případech zájmu

o uplatnění v mezinárodních organizacích nebo Evropské službě vnější činnosti (ESVA), což je důležitým zahraničněpolitickým zájmem České republiky.

K § 45

Vedle diplomatických, administrativních a technických pracovníků vyslaných k výkonu služby nebo práce v zahraničí je obvyklou praxí zaměstnávat na zastupitelských úřadech rovněž osoby dlouhodobě pobývající v přijímajícím státě – tzv. místní síly (jedná se o běžnou praxi nejen v případě Ministerstva zahraničních věcí České republiky, ale rovněž prakticky u všech diplomacií světa). Zaměstnávání těchto osob vykonávajících administrativní nebo technické práce je výhodné zejména z důvodu znalosti místních poměrů, resp. jazyka. Zapojení těchto osob do podpory výkonu „zahraniční služby“ je jednou z cest, jak snížit náklady na její fungování. Jedná se o nákladově výhodné řešení, jelikož dotčeným osobám nejsou vypláceny náhrady spojené s vysláním pracovníka do zahraničí, jako je ubytování, náhrada zvýšených životních nákladů apod. Takto zaměstnané osoby stojí vně státní správy, nestávají se součástí zahraniční služby a nepodléhají systému rotace.

Smyslem dotčeného ustanovení je zakotvit základní pravidla pro přijímání místních sil a režim výkonu práce z jejich strany. Je tak stanoveno, že v uvedeném režimu lze zaměstnat jak občana České republiky, který dlouhodobě v přijímajícím státě pobývá, tak cizince za podmínky, že v přijímajícím státě žije. Takovéto osoby jsou zaměstnané na zastupitelských úřadech podle pracovních předpisů přijímajícího státu. Místní síla, která je zaměstnaná podle pracovních předpisů přijímajícího státu, může vykonávat pouze činnosti nebo práce související se zahraniční službou, mezi které patří například práce recepční, telefonistky, tlumočnicka a dále servisní nebo jiné pomocné práce.

Pokud to umožňuje právní řád přijímajícího státu, jsou s místními silami uzavírány pracovní smlouvy na dobu určitou. V pracovní smlouvě je uvedena povinnost řídit se pokyny vedoucího zastupitelského úřadu a dodržovat vnitřní, resp. služební předpisy Ministerstva zahraničních věcí při výkonu své činnosti, a to včetně Etického kodexu zaměstnance. Pokud se týká fyzické bezpečnosti pro objekty zastupitelských úřadů, a s tím související pohyb pracovníků v těchto objektech, místním silám je umožněn omezený pohyb, tj. mohou se pohybovat pouze ve vymezených prostorech. Do budovy zastupitelského úřadu mohou místní síly vstoupit až po otevření, resp. odkódování vyslaným diplomatickým, administrativním nebo technickým pracovníkem. V době nepřítomnosti vyslaných pracovníků není místním silám umožněn pohyb v objektu zastupitelského úřadu.

K § 46

V případě, kdy je s ohledem na zahraničněpolitický vývoj potřeba zřídit nový zastupitelský úřad v zahraničí, je zřejmé, že součástí takového kroku musí nutně být zvýšení systemizace ministerstva. Z důvodu zajištění větší flexibility bude v takovém případě vyloučen postup podle zákona o státní službě s tím, že zvýšení systemizace spojené s obsazením takto zřizovaného úřadu bude vláda schvalovat současně s předloženou informací o rozhodnutí ministra o zřízení úřadu podle § 4 odst. 3. Návrh na změnu systemizace bude předkládán po dohodě s Ministerstvem vnitra a Ministerstvem financí.

S ohledem na zahraničněpolitický vývoj dochází v praxi rovněž k přesunům systemizovaných služebních míst mezi zastupitelskými úřady (jedná se např. o přesuny míst konzulárních úředníků v důsledku výrazného poklesu vízové agendy v jedné destinaci a nárůstu stejné agendy v jiné destinaci). Z důvodu potřeby reagovat pružně na vznikající

situace se stanoví, že přesun míst mezi zastupitelskými úřady se nepovažuje za změnu systemizace, byť by v takovém případě nebyly splněny podmínky § 18 zákona o státní službě (zejména pokud se týká podmínky změny platové třídy státního zaměstnance o více než jednu třídu dolů nebo o dvě třídy nahoru).

K § 47

Nad rámec povinností upravených v zákoně o státní službě, resp. v zákoníku práce se stanovují další povinnosti týkající se specificky zahraniční služby. Povinnosti jsou rozděleny na povinnosti týkající se všech diplomatických, administrativních a technických pracovníků bez ohledu na jejich aktuální působišť (§ 47 odst. 1) a dále na povinnosti vztahující se specificky k výkonu služby v zahraničí (§ 47 odst. 2).

Mezi obecné povinnosti vztahující se ke všem diplomatickým, administrativním a technickým pracovníkům patří zákaz poškozovat svým jednáním a svými projevy dobré jméno České republiky v zahraničí, zneužít výsady a imunity poskytované podle mezinárodních smluv, kterými je Česká republika vázána, nebo podle právního řádu přijímajícího státu a zneužít diplomatický nebo služební pas.

K povinnostem, jejichž adresáty jsou diplomatičtí, administrativní a techničtí pracovníci při výkonu služby v zahraničí patří povinnost dodržovat protokolární zvyklosti obvyklé v přijímajícím státě, povinnost dodržovat povinnosti a omezení, které osobám působícím na zastupitelském úřadě ukládají mezinárodní smlouvy, kterými je Česká republika vázána, a s výhradou svých výsad a imunit dbát právního řádu přijímajícího státu (druhá část věty je převzata z čl. 41 odst. 1 Vídeňské úmluvy o diplomatických stycích), dále oznamovací povinnost vůči vedoucímu zastupitelského úřadu v případě záměru opustit přijímající stát z důvodu zajištění řádného chodu zastupitelského úřadu, resp. dosažitelnosti pracovníka v případě vzniku akutní potřeby, povinnost dodržovat omezení pohybu vyplývající z bezpečnostní situace v přijímajícím státě nebo povinnost zaměstnance zřídit si pro dobu vyslání k výkonu služby nebo práce v zahraničí bankovní účet, na který mu bude zasílán plat ve výplatních termínech. Podle § 142 odst. 2 a § 143 odst. 1 zákoníku práce je možno bezhotovostně zasílat plat zaměstnanci na jeho účet jen po dohodě s ním. U zaměstnanců v pracovním poměru uvedené nečiní problémy, předmětná dohoda je standardní součástí všech pracovních smluv. Vzhledem k tomu, že se výše uvedená ustanovení zákoníku práce vztahují podle § 144 odst. 1 zákona o státní službě i na státní zaměstnance, kteří žádnou pracovní smlouvu nemají, musí se uzavírat několik tisíc specifických dohod se státními zaměstnanci o bezhotovostní výplatě. Uvedený postup je nezbytný v případě státních zaměstnanců vyslaných k výkonu služby v zahraničí z důvodu potřeby zasílat na takový účet tzv. korunový plat (tj. plat vyplácený v ústředí státnímu zaměstnanci vyslanému k výkonu služby v zahraničí).

Dosažitelnost na mobilním telefonu diplomatických, administrativních a technických pracovníků při výkonu práce nebo služby v zahraničí je obvyklá ve všech zahraničních službách na světě. Obsahuje ji i slovenský zákon o zahraniční službě. Je obvyklá i u nás, kdy na zastupitelském úřadě musí být vždy určen alespoň jeden pracovník, který by byl v případě potřeby k zastížení na mobilním telefonu, a to mimo pracovní nebo služební dobu. Dosažitelnost v zásadě neomezuje diplomatického, administrativního nebo technického pracovníka v jeho volném čase, tedy v době odpočinku po pracovní nebo služební době. Pracovník se může zdržovat kdekoliv v místě vyslání. Má k dispozici služební mobilní telefon, na kterém pouze přijímá telefonické hovory českých občanů, kteří potřebují informace nebo se ocitli v nouzi, jedná se pouze o kontaktní místo. Nastane-li pak skutečnost, že diplomatický, administrativní nebo technický pracovník začne v době dosažitelnosti

vykonávat práci nebo službu, jedná se o výkon práce nebo služby přesčas a pracovníkovi přísluší podle příslušných ustanovení zákoníku práce nebo zákona o státní službě plat nebo náhradní volno za práci nebo službu přesčas. Dosažitelnost zaměstnance prostřednictvím služebního telekomunikačního zařízení vzhledem k výkonu práce nebo služby v zahraničí se nedá považovat za omezující ani za nepřiměřený požadavek vzhledem k charakteru výkonu činnosti, kterou pracovníci v zahraničí vykonávají.

K § 48

Nad rámec práv upravených v zákoně o státní službě, resp. v zákoníku práce se stanovují další práva týkající se specificky zahraniční služby. Jedná se o právo státního zaměstnance a zaměstnance být při výkonu služby nebo práce v zahraničí doprovázen členem rodiny. Státní tajemník může toto právo omezit v případě, že bezpečnostní situace v přijímajícím státě, tj. ve státě, ve kterém má státní zaměstnanec nebo zaměstnanec vykonávat službu v zahraničí, neumožňuje z objektivních důvodů následování vyslaného státního zaměstnance nebo zaměstnance členem rodiny. V případě mimořádné události, která nastala v přijímajícím státě, má státní zaměstnanec a zaměstnanec právo na evakuaci, a to včetně členů rodiny, kteří jej se souhlasem státního tajemníka ministerstva následovali do místa výkonu služby nebo práce v zahraničí.

Odstavec 2 upravuje specifickou výkonnost zahraniční služby ve vztahu k zvyklosti související s předáváním darů mezi diplomatickými pracovníky. V diplomatické praxi je zcela běžné vzájemné předávání darů při setkání se zahraničním partnerem. Jedná se zpravidla o oficiální přijetí titulářů (vedoucích zastupitelských úřadů) po příjezdu do přijímajícího státu, zahraniční návštěvu nebo jiná oficiální setkání. Odmítnutí takového daru není z protokolárních důvodů možné na rozdíl od situací, na které míří ustanovení § 77 odst. 1 písm. j) zákona o státní službě. Situace, na kterou míří zákon o zahraniční službě, nemá s ohledem na okolnosti korupční potenciál. Pravidla pro nakládání s takto přijatými dary a jinými výhodami upravuje služební předpis státního tajemníka ministerstva.

K § 49

Zatímco při výkonu služby v ústředí a při její podpoře mají diplomatičtí, administrativní i techničtí pracovníci zpravidla pravidelnou služební a pracovní dobu – tak jako státní zaměstnanci a zaměstnanci v jiných státních orgánech, resp. správních úřadech – při výkonu služby v zahraničí a její podpoře tomu tak není. Služba v zahraničí a její podpora je totiž charakteristická svojí nepravidelností, kdy často dochází k plnění služebních a pracovních úkolů vysoko nad rámec služební a pracovní doby, ať už se jedná o zajištění zahraničních cest představitelů České republiky, řešení konzulárních případů či účast na zasedání orgánů mezinárodních organizací. V těchto případech půjde o službu nebo práci přesčas.

V případě účasti na společenských akcích, které se konají mimo stanovenou služební nebo pracovní dobu a mimo služební působiště nebo pravidelné pracoviště se nicméně o službu přesčas nejedná, pokud účast na takové akci nenařídí vedoucí zastupitelského úřadu.

K § 50

Předmětné ustanovení reflektuje specifika spojená s výkonem služby v zahraničí, kdy vzniká řada překážek ve službě nebo práci, ke kterým při výkonu služby nebo práce v ústředí a v jiných státních orgánech, resp. správních úřadech v České republice dojít nemůže.

Zatímco dosud byla většina z těchto překážek zakotvena v kolektivní smlouvě, nyní se jeví účelným – v kontextu přijetí zvláštního zákona o zahraniční službě – kodifikovat rozšíření těchto placených překážek ve službě a práci přímo v zákoně.

Jedná se zejména o poskytování služebního nebo pracovního volna diplomatickým, administrativním nebo technickým pracovníkům vyslaným k výkonu služby v zahraničí, a to jeden den nebo na dobu nezbytně nutnou k cestě na dovolenou do České republiky při spojení se zdravotní prohlídkou, na vlastní svatbu či na pohřeb člena rodiny. Dále se poskytuje takové volno o délce tří dnů před vysláním do zahraničí a po ukončení vyslání. Nakonec se umožňuje též 15 dnů takového volna z důvodu výkonu služby nebo práce s mimořádným rizikem ohrožení života nebo zdraví v rizikových zemích, kde je z tohoto důvodu přiznáván zvláštní příplatek. Jedná se o státní zaměstnance a zaměstnance vykonávající službu nebo práci na zastupitelských úřadech označených v kategorii obtížnosti života F^x (stanovené rozhodnutím ministra zahraničních věcí) zejména v zemích jako je Afghánistán, Irák nebo Sýrie. Jak stanoví odstavec 2, po dobu takového volna se státnímu zaměstnanci a zaměstnanci nekrátí plat.

K § 51

Zákon o státní službě stanovuje v § 116 odst. 1 ministerstvu obecnou povinnost vytvořit „podmínky pro sladění rodinného a osobního života státních zaměstnanců s výkonem služby“. Jednou z oblastí, kde pro ministerstvo není z řady důvodů snadné této povinnosti dostát, je sladění těhotenství a péče o děti s výkonem služby v zahraničí. Účelem tohoto ustanovení je proto splnění výše uvedené povinnosti ministerstva podle zákona o státní službě a příslušných požadavků unijního práva (konkrétně směrnice 92/85/EHS a směrnice 2006/54/ES) tak, aby ministerstvu nevznikly nepřiměřené finanční náklady, které by do budoucna nebylo schopno pokrýt bez zásadního navýšení svého rozpočtu.

Podle stávající právní úpravy má těhotná zaměstnankyně vykonávající službu v zahraničí nebo manželka zaměstnance, která s ním žije po dobu vyslání v zahraničí ve společné domácnosti, právo na úhradu cesty k porodu do České republiky. Nevyužije-li tohoto práva a porod proběhne v zahraničí, má v případě, že náklady na tento porod nekryje zdravotní připojištění, právo na náhradu nákladů na porod v zahraničí, a to pouze do výše cestovného do České republiky a zpět.

Nově se navrhuje lhůta k oznámení mateřské a rodičovské dovolené alespoň 10 týdnů před očekávaným dnem porodu, kterou již nyní obsahuje služební předpis ministerstva, aby ministerstvo mohlo provést nezbytná personální a organizační opatření související se změnou služebního poměru těhotné státní zaměstnankyně. Při výkonu služby v zahraničí je totiž nutné vyřídit řadu personálních a organizačních záležitostí v souvislosti se zařazením státní/ho zaměstnankyně/ce mimo výkon služby, např. připravit odvolání ze zastupitelského úřadu, zajistit letenky a zejména vyslání jiného státního zaměstnance nebo zaměstnance na zástup po dobu její/ho nepřítomnosti.

Ministerstvo zahraničních věcí v návaznosti na směrnici 92/85/EHS upravilo ve služebním předpisu ministerstva poskytování náhrady zvýšených životních nákladů státním zaměstnancům a zaměstnancům s pravidelným pracovištěm v zahraničí též za dobu čerpání mateřské, příp. rodičovské dovolené v místě pravidelného pracoviště v zahraničí v trvání 30 po sobě jdoucích kalendářních dnů, stejně jako je tomu v případě pracovní neschopnosti, kdy má zaměstnanec nárok na nemocenské. Ministerstvo po uplynutí této doby poskytuje náhradu zvýšených životních nákladů z důvodů zvláštního zřetele hodných, zejména na

základě vyjádření odborného lékaře, že státní zaměstnankyně nebo zaměstnankyně musí čerpat mateřskou dovolenou v místě pravidelného pracoviště v zahraničí.

S přihlédnutím k výše zmíněné povinnosti ministerstva vytvořit „podmínky pro sladění rodinného a osobního života státních zaměstnanců s výkonem služby“ se v odstavci 2 poskytuje osobám čerpajícím mateřskou, popřípadě rodičovskou dovolenou právo na úhradu nákladů spojených s ubytováním po dobu 14 týdnů, tj. nad rámec dosavadní úpravy. Taková osoba bude mít rovněž nárok na poskytnutí náhrady zvýšených životních nákladů po dobu 14 týdnů. V této souvislosti je třeba uvést, že náklady na ubytování diplomatických, administrativních nebo technických pracovníků představují významnou položku ve výdajích ministerstva a neustále se zvyšují, neboť zastupitelské úřady bývají obvykle umístěny v politických a ekonomických centrech přijímajícího státu (např. New York, Paříž či Ženeva). Zejména v případech, kdy tito pracovníci nebydlí v nemovitostech vlastněných Českou republikou a kdy je třeba pro ně pronajímat služební byty na komerční bázi, je třeba naleznout vhodný kompromis mezi potřebami osob čerpajících mateřskou, popřípadě rodičovskou dovolenou, a rozpočtovými možnostmi ministerstva.

K § 52

Výkon služby v zahraničí (i její podpora) bývá zátěží pro manželství nebo partnerství diplomatických, administrativních a technických pracovníků, zejména pokud doprovázející manžel nebo partner vykonává v České republice službu nebo práci, na které mu záleží a kterou musí opustit, pokud se rozhodne následovat svého manžela nebo partnera do zahraničí. Již nyní se tito členové rodiny považují za státní pojištěnce, za které platí pojistné na zdravotní pojištění stát, a pokud po tuto dobu na zastupitelském úřadě nepracují, hradí v takovém případě pojistné na důchodové pojištění Ministerstvo zahraničních věcí.

Účelem tohoto ustanovení je proto dále přispět ke zlepšení podmínek pro sladění rodinného a osobního života státních zaměstnanců s výkonem služby ve smyslu § 116 odst. 1 zákona o státní službě, ale rovněž i zaměstnanců vykonávajících práci v zahraničí, a to kvalifikací této situace jako překážky ve službě nebo práci z důvodu obecného zájmu. Jedná se o jiný úkon v obecném zájmu nad rámec úkonů vymezených v zákoníku práce, při němž státnímu zaměstnanci a zaměstnanci přísluší pracovní volno bez náhrady mzdy nebo platu. Zákon o zahraniční službě je tak zvláštním zákonem ve smyslu § 203 odst. 1 zákoníku práce. V odstavcích 2 a 3 se pamatuje na případy, kdy doprovázející manžel nebo partner bude příslušníkem bezpečnostních sborů nebo vojákem z povolání.

K § 53

V současné době nejsou diplomatičtí, administrativní a techničtí pracovníci (ani jejich členové rodiny) po dobu vyslání ministerstvem zdravotně ani úrazově připojištěni. V členských státech Evropské unie, ve Švýcarsku a v některých dalších státech na základě příslušných mezinárodních smluv sice mají přístup k bezplatné lékařské péči, avšak obvykle pouze v omezeném rozsahu (nezbytně nutná péče). Ve většině ostatních zemí je stávající praxe taková, že dojde-li k úrazu či nemoci, musejí si vyslaný pracovník a jeho členové rodiny hradit všechny léčebné výdaje sami (což v případě vážných úrazů může být mimo jejich možnosti) a teprve po předložení úředně ověřeného překladu lékařské zprávy ministerstvo posoudí, do jaké výše budou léčebné výdaje uhrazeny. Na doprovázející manžele a partnery se přitom nevztahuje pojem „pracovní úraz“ a „nemoc z povolání“, další problém představují dlouhodobé následky z nemoci (např. tropické), kterou se nakazili v zemi vyslání jako doprovázející osoby.

Podle § 70 odst. 4 rozpočtových pravidel může organizační složka státu uzavřít jiné pojištění, než je stanoveno v § 70 odst. 1 a 2 rozpočtových pravidel, pokud tak stanoví zvláštní zákon. Možnost uzavřít pojistnou smlouvu pro potřeby Ministerstva zahraničních věcí dosud není v žádném právním předpise upravena, proto se navrhuje upravit v zákoně o zahraniční službě možnost uzavření zdravotního připojištění diplomatických, administrativních a technických pracovníků a jejich členů rodiny při výkonu služby nebo práce v zahraničí, které bude hrazené ze státního rozpočtu. Toto zdravotní připojištění by se realizovalo uzavřením pojistné smlouvy ministerstvem s některou z renomovaných pojišťoven. Předpokládá se, že půjde o pojištění delší tří měsíců, byť nelze vyloučit, že počet takových pojišťoven, které poskytují zdravotní připojištění na delší období a ještě pokrývají rizika vyplývající mj. z terorismu a ozbrojených konfliktů, bude značně omezen. Pojistnou smlouvu v takovém rozsahu, tj. včetně úhrady preventivní zdravotní péče lze uzavřít pouze za předpokladu, že se podaří najít pojišťovnu ochotnou takovou smlouvu uzavřít.

Dosavadní postup, ojedinělý mezi srovnatelnými zahraničními službami, kdy diplomatičtí, administrativní a techničtí pracovníci, kterým vznikly zdravotní výdaje za svoji osobu nebo své členy rodiny v zahraničí, zasílají doklady o této úhradě, lékařské zprávy a i příbalové letáky k lékům, vše přeložené do českého jazyka, do ústředí a ministerstvo následně provádí úhradu zaměstnancům ve valutách a od jejich zdravotních pojišťoven požaduje náhradu v Kč, je velice zdoluhavý, byrokratický a dále neudržitelný. V neposlední řadě je třeba zmínit i negativní důsledky pro dobré jméno České republiky v zahraničí, kdy její diplomatičtí, administrativní a techničtí pracovníci přicházejí do zdravotnických zařízení v zahraničí bez dokladu o jakémkoli zdravotním připojištění. Osoby plnící služební úkoly pro Českou republiku jsou tak dnes v obdobném postavení jako osoby odkázané v přijímajícím státě na sociální podporu. Tato situace je u členského státu Evropské unie a OECD pro zdravotnická zařízení v zahraničí stěžejně pochopitelná.

Nová právní úprava zohledňuje požadavky hospodárnosti, účelnosti a efektivnosti postupu při úhradě zdravotních výdajů v zahraničí. Diplomatičtí, administrativní a techničtí pracovníci by jednali přímo s pojišťovnou, která by navíc akceptovala lékařské zprávy v angličtině a nevyžadovala ověřený překlad do češtiny. Jedná se tak o nejvýznamnější ustanovení z hlediska zlepšení podmínek pro výše uvedené pracovníky v zahraničí, o které usiluje ministerstvo celá desetiletí. Účelem tohoto ustanovení je poskytnout právní základ pro možnost hromadného připojištění zdravotních výdajů v zahraničí z důvodu nemoci nebo úrazu. Lze předpokládat, že se při jednání s vybranými pojišťovnami o hromadném zdravotním připojištění podaří ministerstvu vyjednat množstevní slevu, čímž by mohlo dojít k úspoře finančních prostředků vynakládaných dosud ministerstvem na tyto účely.

Pro úplnost uvádíme stručnou informaci o standardech v jiných zahraničních službách. Zaměstnancům některých ministerstev zahraničních věcí platí zdravotní pojišťovna většinu výdajů za zdravotní péči doma i v zahraničí: Francie (90 %), Německo (70–80 %), Maďarsko (85 % zdravotní pojišťovna, 15 % refunduje ministerstvo). Rakouské ministerstvo zahraničních věcí za manžela a partnera hradí náklady spojené se zdravotním a úrazovým pojištěním, proplácí veškeré léčebné výlohy a rovněž se spolupodílí z 50 % na úhradě nadstandardního zdravotního pojištění. Itálie má uzavřenou smlouvu se dvěma privátními zdravotními pojišťovnami, které poskytují výhodné podmínky pojištění zaměstnancům ministerstva zahraničních věcí a jejich členům rodiny při pobytu doma i v zahraničí. Obdobná je situace v Estonsku. V Belgii jsou zdravotní výdaje propláceny ministerstvem zahraničních věcí do výše 50 000 EUR na každého zaměstnance nebo jeho člena rodiny za rok. V Polsku ministerstvo zahraničních věcí proplácí účty, které si rodina nejdříve uhradí z vlastních zdrojů (návštěva u lékaře, hospitalizace 100 %, léky 70 %, zubař 50–100 %).

Odstavec 1 umožňuje ministerstvu uzavřít ve výše uvedeném smyslu ve prospěch diplomatických, administrativních a technických pracovníků pojistnou smlouvu s vybranou pojišťovnou. Dále se zde obecně vymezuje minimální rozsah pojistného krytí, a to na nemoc, úraz, těhotenství nebo porod v zahraničí, jakož i na případnou repatriaci, léčbu nemoci a následků úrazu. S ohledem na složitou bezpečnostní situaci v některých státech, ve kterých má nyní Česká republika své zastupitelské úřady, se zde výslovně uvádí, že vzniklé zdravotní výdaje mají být uhrazeny i v případě, dojde-li k nim v důsledku mimořádné události nebo trestného činu.

Odstavcem 2 se poskytuje právo na toto pojištění i členům rodiny, kteří do zahraničí následují diplomatické, administrativní a technické pracovníky. Vzhledem k tomu, že v bezpečnostně rizikových teritoriích nemusí být přítomnost členů rodiny vhodná, je zde požadavek souhlasu státního tajemníka.

Odstavec 3 pokrývá situaci, kdy se z různých důvodů nepodaří uzavřít pro určitý stát zdravotní připojištění. V tomto případě bude hradit zdravotní výdaje ministerstvo.

K § 54

Obecně závazné právní předpisy dosud neupravují nárok vedoucího zastupitelského úřadu na služební vozidlo k cestám z místa jeho ubytování v zahraničí do místa plnění služebních úkolů, kterým je sídlo zastupitelského úřadu, a zpět. Navrhovaná právní úprava vychází ze skutečnosti, že zaprvé se jedná o praxi obvyklou v zahraničních službách jiných států, zadruhé obdobná úprava je již obsažena v čl. V zákona č. 10/1993 Sb., o státním rozpočtu České republiky na rok 1993, o změně a doplnění některých zákonů České národní rady a některých dalších předpisů, ve znění pozdějších předpisů, podle kterého mají právo na bezplatné užívání služebního vozidla vedoucí ústředních orgánů a náměstci ministrů, a zatřetí vedoucí zastupitelského úřadu je v přijímajícím státě nejvýše postaveným stálým představitelem České republiky.

K § 55

S ohledem na náročné podmínky a zhoršující se bezpečnostní situaci zejména v některých přijímajících státech se navrhuje nad rámec úpravy náhrady škody podle zákoníku práce odškodnění za následky událostí vzniklých při výkonu služby nebo práce v zahraničí. Nárok na odškodnění vznikne diplomatickému, administrativnímu nebo technickému pracovníkovi a jeho členu rodiny, který jej následuje do místa výkonu služby nebo práce v zahraničí, v případě přiznání invalidního důchodu pro invaliditu prvního, druhého nebo třetího stupně v důsledku mimořádné události, jakož i v důsledku trestného činu, jehož byli státní zaměstnanec nebo zaměstnanec a jeho člen rodiny obětí, v přijímajícím státě nebo při cestě z a do přijímajícího státu. Nárok na jednorázové odškodnění vznikne i pozůstalému manželovi, partnerovi a nezaopatřenému dítěti.

Výše odškodného je stanovena jako šestinásobek průměrného měsíčního platu pracovníka v případě přiznání invalidního důchodu pro invaliditu prvního nebo druhého stupně, pro invaliditu třetího stupně ve výši desetinásobku. Zatímco § 105 odst. 1 zákona č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, stanoví jednorázové odškodnění ve výši 230 000 Kč, aniž by rozlišoval mezi stupni invalidity, § 120 zákona č. 221/1999 Sb., o vojácích z povolání, stanoví pro invaliditu v prvním, druhém a třetím stupni jednorázové mimořádné odškodnění ve výši šestinásobku, dvacetičtyřnásobku, čtyřicetiosminásobku nebo jednostodvacetnásobku minimální mzdy vojáka, a to v zákonem taxativně vymezených

případech v závislosti na služebním úrazu nebo nemoci z povolání a okolnostech, za kterých tyto skutečnosti nastaly (např. válečný stav ve státě, kde voják vykonává službu, nebo služba v zahraničních operacích). Jelikož se předpokládá, že odškodnění bude diplomatickému, administrativnímu nebo technickému pracovníkovi příslušet pouze v důsledku mimořádných událostí, kterými je podle § 17 odst. 2 písm. f) škodlivé působení sil a jevů vyvolaných činností člověka, přírodními vlivy, jakož i havárie, které ohrožují život, zdraví, majetek nebo životní prostředí, je-li zasažen větší počet osob, a dále v důsledku trestného činu, jehož obětí pracovník bude, stanoví se jednorázové odškodnění srovnatelně s úpravou v § 120 odst. 1 zákona č. 221/1999 Sb. ve výši šestinásobku průměrného měsíčního platu pracovníka. Jelikož při výkonu služby nebo práce v zahraničí doprovází diplomatického, administrativního nebo technického pracovníka zpravidla také člen rodiny, který může být danou událostí zasažen, přiznává se nárok na odškodnění rovněž tomuto členu rodiny.

Jednorázové odškodnění pozůstalých bude příslušet manželovi, partnerovi a nezaopatřenému dítěti ve výši dvacetinásobku průměrného měsíčního platu pracovníka. Výše odškodnění tudíž není stanovena konkrétní částkou jako je tomu v § 271i odst. 1 zákoníku práce, § 109 odst. 1 zákona č. 361/2003 Sb., nebo § 124 odst. 1 zákona č. 221/1999 Sb., a to z toho důvodu, že v případě změn ve vývoji platové úrovně a životních nákladů nebude nutné měnit zákonem upravené částky nařízením vlády.

K § 56

Zahraníční služba s ohledem na svoji specifickou v rámci státní služby vyžaduje zvládnutí širokého spektra znalostí z oblasti politiky, bezpečnosti, mezinárodního obchodu, práva, kultury nebo etikety, jakož i celou řadu dalších schopností a dovedností souvisejících s výkonem zahraniční služby. Střídání státních zaměstnanců při výkonu služby v ústředí a v zahraničí znamená v mnoha případech vykonávání odlišných agend v relativně krátkém časovém úseku. Z těchto důvodů je nezbytné zajistit zejména diplomatickým pracovníkům komplexní a kontinuální vzdělávání a umožnit jim získání znalostí a dovedností zaměřených na specifika zahraniční služby.

Diplomatický pracovník musí kromě splnění základních kvalifikačních předpokladů prokázat znalost alespoň dvou světových jazyků, a to znalost angličtiny na stupeň 4 (tedy stupeň C1 dle Společného evropského referenčního rámce, tzn. znalost téměř na úrovni rodilého mluvčího) a další jazyk na stupeň 3 (tedy stupeň B2 dle Společného evropského referenčního rámce, tzn. pokročilá znalost). U velké části služebních míst obsazených diplomatickými pracovníky je požadována znalost dvou světových jazyků na stupeň 4. Diplomatický pracovník je rovněž povinen absolvovat vzdělávací program zaměřený na výkon zahraniční služby nebo program předvýjezdové přípravy, jejichž součástí je zpravidla také zpravodajská příprava, psychologická příprava, specializované stáže v zahraničí nebo vojenský kurz přežití. Diplomatický pracovník musí být též připraven zvládat práci v mimořádně stresových a klimaticky obtížných podmínkách.

Ministerstvo zahraničních věcí zajišťuje prostřednictvím odboru vzdělávání a Diplomatické akademie rozsáhlý vzdělávací program, který zahrnuje vzdělávání juniorních diplomatických pracovníků, jazykové kurzy, včetně výuky orientálních jazyků, školení zaměřená na rozvoj zejména tzv. měkkých dovedností, odborné přednášky z různých oblastí (např. ekonomika, bezpečnostní politika, veřejná diplomacie a další), ale i vícedenní specializované kurzy, workshopy, stáže, intenzivní jazykové pobyty apod. Jednotlivé vzdělávací akce jsou připravovány a organizovány tak, aby byly pokryty všechny potřeby a požadavky na výkon zahraniční služby. Státním zaměstnancům je současně poskytnut prostor pro vlastní kariéerní rozvoj i zvyšování kvalifikace během výkonu služby v ústředí.

Vysoké požadavky na vzdělávání a schopnosti státních zaměstnanců vykonávajících zahraniční službu vyžadují rovněž intenzivní a aktivní zapojení z jejich strany. Průběžné vzdělávání státních zaměstnanců v zahraniční službě je součástí všech moderních zahraničních diplomacií a je nezbytným předpokladem kvalitního a profesionálního diplomatického sboru i kariérního růstu jednotlivce v zahraniční službě.

Vzdělávání diplomatických pracovníků v souvislosti s vysláním k výkonu služby v zahraničí zahrnuje rovněž různé speciální vzdělávací moduly zaměřené na úzce vymezené odborné činnosti. Jedná se zejména o služební místa vyžadující specifický rozsah znalostí jako je ekonomická agenda, rozvojová spolupráce a další. Při zajištění takovýchto vzdělávacích modulů Ministerstvo zahraničních věcí spolupracuje s ostatními ministerstvy, zejména s Ministerstvem průmyslu a obchodu, a to například prostřednictvím dohod uzavíraných podle § 12.

Taktéž v případě administrativních a technických pracovníků dochází ke střídání výkonu služby nebo práce v ústředí a v zahraničí, z čehož vyplývá potřeba prohlubování vzdělání v různých oblastech. Přestože na výkon služby nebo práce administrativních a technických pracovníků nejsou kladeny tak vysoké požadavky jako v případě diplomatických pracovníků, je nezbytné zajistit vzhledem k rozsahu a specifčnosti zahraniční služby vzdělávání těchto pracovníků rovněž na odpovídající a potřebné úrovni, a to včetně jazykových znalostí.

K § 57

Navrhovaná právní úprava předpokládá z důvodu specifčnosti zahraniční služby a z toho vyplývající potřeby nastavení dalších hodnotících kritérií zavedení zvláštního hodnocení při výkonu zahraniční služby. Hodnotící kritéria nastavená v zákoně o státní službě jsou pro účely hodnocení v souvislosti s výkonem zahraniční služby nedostačující. Důvodem je především pravidelné střídání výkonu služby nebo práce v ústředí a v zahraničí a s tím spojené přesuny nejen mezi služebním působištěm nebo pravidelným pracovištěm v České republice a v zahraničí, ale také mezi jednotlivými zastupitelskými úřady.

Ministerstvo zahraničních věcí je tak v současné době nuceno provádět dvě hodnocení státních zaměstnanců, a to hodnocení podle zákona o státní službě a hodnocení při výkonu zahraniční služby, které slouží jako podklad pro rozhodování státního tajemníka o vyslání k výkonu služby v zahraničí. Hodnocení státních zaměstnanců při výkonu zahraniční služby dosud probíhalo podle služebních předpisů ministerstva. Hodnocení státních zaměstnanců při výkonu zahraniční služby je rovněž využíváno při obsazování služebních míst v souvislosti se střídáním výkonu služby v ústředí a v zahraničí.

Navrhovaná právní úprava předpokládá rozšíření hodnotících kritérií o další oblasti, kterými jsou úroveň znalostí a dovedností potřebných pro plnění úkolů v souvislosti se službou v zahraničí, osobnostní předpoklady pro plnění služby v zahraničí, schopnost zvládat závažné okolnosti, které mohou ovlivnit plnění úkolů při výkonu služby v zahraničí, a výsledky vzdělávání v oblasti zahraniční služba. Navrhovaný způsob hodnocení se použije v návaznosti na potřeby a zavedenou praxi v rámci ministerstva rovněž na hodnocení zaměstnanců vykonávajících zahraniční službu. Při hodnocení diplomatických pracovníků zaměřených na ekonomickou agendu MZV spolupracuje s ostatními resorty, zejména s Ministerstvem průmyslu a obchodu, a to například prostřednictvím dohod uzavíraných podle § 12.

K § 58

Vztahy neupravené v zákoně o zahraniční službě se budou řídit zákonem o státní službě a zákoníkem práce. Přijetím zákona nedojde ke změně ve služebním ani pracovním poměru státních zaměstnanců a zaměstnanců ministerstva.

Pro administrativní pracovníky je upravena rovněž možnost výjimky z předpokladu vzdělání po přechodnou dobu v případě, kdy dochází ke změně služebního místa se služebním působištěm v zahraničí. Takováto úprava je nezbytná z důvodu střídání při výkonu služby v zahraničí, jelikož administrativní pracovníci zpravidla mění služební místa v zahraničí, která mají odlišně stanovený požadavek na dosažené vzdělání.

K § 59

S ohledem na nutnost právního zakotvení se navrhuje stanovit, že dnem nabytí účinnosti tohoto zákona se zaprvé státní zaměstnanci a zaměstnanci, kteří byli vyslaní k výkonu služby nebo práce v zahraničí, stávají státními zaměstnanci a zaměstnanci vyslanými podle zákona o zahraniční službě, zadruhé dosavadní zastupitelský úřad se stává zastupitelským úřadem zřízeným podle zákona o zahraniční službě a zatřetí dosavadní státní příspěvkové organizace zřízené Ministerstvem zahraničních věcí se stávají státními příspěvkovými organizacemi zřízenými podle § 14 zákona o zahraniční službě.

K § 60

Přijetím zákona dojde ke zrušení vyhlášky o stanovení diplomatických a konzulárních hodností a postupu při jejich přiznávání a propůjčování, vydané na základě zmocnění v § 8 zákona o státní službě, který se rovněž ruší. Vyhláška bude nahrazena novým prováděcím předpisem.

ČÁST DRUHÁ

K § 61

Novelou zákona o státní službě se ruší ustanovení týkající se výkonu zahraniční služby v případě, že se jedná o vztahy upravené v zákonu o zahraniční službě. V souvislosti s ustanovením § 32 zákona o zahraniční službě se v § 5 odst. 1 zákona o státní službě upravuje nový obor služby „příprava k výkonu zahraniční služby“. Nově je rovněž upraveno vyslání k výkonu služby do orgánu nebo instituce Evropské unie, mezinárodní organizace, mírové nebo záchranné operace anebo za účelem humanitární pomoci v zahraničí (dále jen „mezinárodní organizace“). Dosavadní úprava v § 109 odst. 2 zákona o státní službě, která považuje vyslání národního experta do mezinárodní organizace za studijní pobyt, je nedostačující a neodpovídá potřebám ministerstva. Změnu tohoto ustanovení požaduje po České republice rovněž Evropská komise.

Vzhledem k definici pojmu „zahraniční služba“ v § 2 písm. a) zákona o zahraniční službě se navrhuje terminologická úprava pojmu „zahraniční služba“ v zákoně o státní službě na „služba v zahraničí“. Ustanovení § 67 zákona o státní službě, resp. nově doplňované ustanovení § 67a, se vztahuje výlučně k výkonu služby v zahraničí, tj. nikoli k výkonu na služebním působišti v České republice.

V návaznosti na nově navrhovaný § 67a se zavádí další druh změny služebního poměru, a to vyslání do mezinárodní organizace (§ 44 zákona o státní službě) a s tím související nový důvod pro použití pracovního poměru při obsazování služebního místa na dobu určitou podle pracovníprávních předpisů (§ 178 odst. 1 zákona o státní službě). Navrhuje se rovněž

možnost obsadit služební místo osobou v pracovním poměru na dobu určitou podle pracovněprávních předpisů v případě, že se jedná o služební místo uvolněné v souvislosti s vysláním k výkonu služby v zahraničí a dále v souvislosti s následováním manžela nebo partnera do místa vyslání k výkonu služby nebo práce v zahraničí.

ČÁST TŘETÍ

K § 62

Novela zákona o důchodovém pojištění umožní úhradu pojistného zaměstnavatelem manžela nebo registrovaného partnera, kteří následovali svého manžela nebo registrovaného partnera do místa vyslání k výkonu práce v zahraničí nebo k výkonu služby v zahraničí, rovněž v případě, kdy nemají příjem ze závislé činnosti.

ČÁST ČTVRTÁ

K § 63

Novela zákona o veřejném zdravotním pojištění umožní ze strany státu úhradu pojistného manžela nebo registrovaného partnera, kteří následovali svého manžela nebo registrovaného partnera do místa vyslání k výkonu práce v zahraničí nebo k výkonu služby v zahraničí, rovněž v případě, kdy nemají příjem ze závislé činnosti.

ČÁST PÁTÁ

K § 64

S ohledem na nezbytnost a potřebnost navrhované úpravy pro efektivní výkon zahraniční služby se navrhuje účinnost první den kalendářního měsíce následujícího po dni vyhlášení zákona.

V Praze dne 14. prosince 2016

Předseda vlády:

Mgr. Bohuslav Sobotka v.r.

Ministr zahraničních věcí:

PhDr. Lubomír Zaorálek v.r.